دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

هاوکاری
التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

پێنج شەممە ١١/١١/١٩٨٢ ژمارە ٦٦١ — ٨ لاپەڕە — بە ٥٠ فلسە — الخميس ١١/١١/١٩٨٢ العدد ٦٦١

لەم ژمارەیەدا
● لێکۆڵینەوە لەچاپی نوێی دیوانی بیسارانی ل٣
● زنجیرەی مێژوویی ،چیرۆک ، فۆلکلۆر ل٦
● چالاکی لاوانی هەولێروسروودی سەرکەوتن ل٨

سەرکردە : جەنگ .. هەتا سەرکەوتن

پێویستە رای گشتی عیراق کاروبارەکان وەکو خۆی ئاگادار بێت

سەرەکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە کە شۆڕش هەیەو چەسپاوە تا عیراق سەربەرزو ئاوەدانو ئابڕو پارێزراو بێت .

بەڕێزی لەکاتی سەرەکایەتی کردنی کۆبوونەوەی پێری ئێوارەی ئەنجوومەنی وەزیراندا ووتی : باوەڕمان بە هەموو عیراقیەکان بەرزەو دوژمنەکانی عیراقو ئەوانەی هاوکاریانن هەرگیز ناتوانن رووباری فراوانو بەخوری عیراقی نوێی مەزن بگۆرن .

ئەمەش بەشی یەکەمی دەقی ووتارەکەی سەرەکی فەرماندەیەو هەفتەی داهاتوو بەشی دووەمی بڵاو دەکەینەوە ...

دەزانن ، دوژمنی ئێرانی هێرشێکی کردە سەر کەرتی ئەبلەقی چوارو توانی بە قوڵایی یەك بۆ پێنج کیلو مەتر بێتە ناو خاکمانەوە هەروەك بەیاننامەکەی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکان رای گەیاند ... برایان لە سەرکردایەتی گشتی وتیان پێویستە باسی ئەوە بکەین کە ئێرانیەکان هاتونەتە خاکمانەوە ، بەتایبەتی شەڕەکە هێشتا بەردەوامە ، ئەو قوڵاییەش ، قوڵاییەکی تەعبەوی بچوکەو حاڵەتێکی وا گەورە نیە پێویست بە بەرچاوخستنی رای گشتی بکات بەرلەوەی هەموو پێداویستەکانی تر لە حساباتی عەسکەریدا تەواوبن ، وەڵامم دانەوە : بەڵی پێویستە رای گشتی عیراق ئاگاداری کاروباری سەعات بەساعات بن لەبەر هویەکی ئەساسی ئەویش ئەوەیە ئێمە متمانە بە حقیقەت دەکەین و رژێمی دوژمن متمانە بە تەڵەکەبازی و درۆزنی دەکات و ئەوەی متمانە بە حقیقەت دەکات دەبێ متمانە بە موفرەداتی زانستی و بەکاری حقیقەت بکات لەوانە دەبێ گەل کە لە سەر ئەساسی ئەم حقیقەتە دروستبوە پێویستە ئاگاداری ئەم وێنەیە بێت وەك هەیەو روو بەرووی وێنەکە ببێ وەك هەیە جا ئەم وێنەیە باش بوو یان تاڵ بوو بە هەر پلەیەکی تاڵی .

● **پروپاگەندەی دژوار ..**

لەلایەکی ترەوە من دەزانم پروپاگەندەی دژوار کە دوژمن لە دەرەوەی سنوور دروستی دەکات و هەندێ نەفس زەعیف لە « رەتلی پێنجەم » لە ناوەوەی نیشتماندا ، هەمیشە متمانە بە تەمومژ دەکەن وەك پەردەیەك بۆیان لە قسەو باسیانداو لەو لایەنە زیان بەخشانەی دەیانەوێ بەکاری بێنن بۆ بێ هێز کردنی ورەی گەل ، کەواتە حقیقەت لە هەموو کاتێکداو لە هەموو زروفێکدا رێگای بینا کردنی مرۆڤی نوێیە لەسەر رێگای راست ، لەمەدا رووداوێکم بەبیر دێتەوە لەوانەیە هەمووتان بیستوتانە یان هەندێکتان ، ئەویش سزای ئەو پزیشکەیە کە رۆژی لەرۆژان لە حکومەتی عیراقدا وەزیر بوو .

بەر لەوەی باسی ئەم مەسەلەیە بکەم رووداوێکم وەبیر دێتەوە ، بیری برایانم خستەوە بەر لە هەفتەیەك ، لە سەرەتای شۆڕشدا ، حزبی شیوعی دابەش بووبوو ، لایەنێکی حزبی شیوعی دابەش بوو لەسەر حزبی شیوعی ئەسڵەکەدا دەستەیەك لاو بوون باوەڕیان بە خەباتی چەکداری هەبوو بۆ روخاندنی رژێم و دامەزراندنی شیوعیەت لەسەر ئەو رێگایەی باوەڕیان پێی هەبوو ، هەستان بە چەند کارێك .

ئەگەر لەبیرتان بێ لە شەقامی ابی نواس و لە شەقامی سعدون و لە گەڕەکی دراغو هەتا سالی ١٩٦٨و سەرەتای ١٩٦٩ لە ماڵەکەی منیاندا کە لە گەڕەکی دراغ بوو ، لە دوورەوە ، لاوەکان شەڕێکی میللیان بەرامبەر کردن و گەل لە گەڵیاندا ... بە پێی یاسا سزای خۆیان وەرگرت ... بەڵام ئەو لاوە شیوعیانە ، لاوان یان قوتابی قوتابخانە بوون یان کرێکارو کاسبکاری ساکار بوون ، رۆژێ ئەمدی یەکی واستەیان بۆ بکات ، رێگایان بەرەو ئەوەی حەقیان بوو بە پێی یاسا گرتە بەر بەبێ بەزەیی لە کەسەوە ، بەڵام هەندێ خائن یان هەندێ دژوار بە شۆڕش کە دەکەونە بەر حساب ، دەبینین خەڵك هەن هەتا لە ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ... دەبینین وەرەقەیەك لە گیرفانی دەردەهێنێ و دەپرسێ فلان چی کردوەو بۆچی دیل کراوە ... پەست دەبووم ، کەرتێ بە برابانم ووت هەتا لە مردندا چینایەتی هەیە ، واتە بۆچی کەس لەو بێ کەسانە ناپرسێ ، بۆچی فلانی

بڕوانە ل ٢

تێکشکاندنی هێرشە سەرنەکەوتووەکانی دوژمن
سنوورمان لە دوژمنی چەپەڵ کردە دۆزەخ

بەرمبەیانی نۆی ئەم مانگەلە تەقەللادانێکی نوێی رژێمی خومەینی تەڵەکەبازدا بۆ ئەوەی دەستدرێژی بکەنە سەر هێزە ئەبەردەکانمان لەناوچەی بەرامبەر پارێزگای میسان هێزە چەکدارە دلێرەکانمان بەرەنگاریان وەستان و ناچاری کشانەوەو هەڵاتن و ئەنجامی ئەمەش کە دوژمن زیانی (١٣٥٣) کوژراوی لێ کەوت لەگەڵ ژمارەیەکی برینداروو ژمارەیەکی گەورە دیل و تێك شکاندن و سووتاندنی چەك و جبەخانەو کەرەسەی سووپای دوژمن بوو .

هیلۆکۆپتەرە دلێرەکانمان بە هاوکاری لەگەڵ کەرتە سووپای یەکانی زەویمان زیانێکی زۆرتری بە زرێ پۆش و جبەخانەو کەرەسەی دوژمنی داخ لە دڵ گەیاندووە .

دوای هەموو سەر نەکەوتنێکی کوشندەو زیانی تاڵ لێ کەوتن کە تووشی رژێمی خومەینی دەبێ سەرووبەر هاتووە بۆ وەدی هێنانی خەوەنە خۆش و ئامانجە چاوچنۆکی یە دوژمنکاری دژی عیراق و دژی خاکە پاکەکەی عیراق تەقەللای دوژمن ئەوەبوو کە ورەی هێزە رووخاوەکانی بەرزبکاتەوەو دەستی گەلە تیۆەگلاوەکانی ئێرانی پێ ببڕێ .. ژمارەیەکی زۆری هێزە چەپەڵەکانی کۆکردەوە بۆ ئەوەی دەست بۆ هەندێ لەهێزەکانی سووپایی پاڵەوانمان لە ناوچەی بەرامبەر پارێزگای میسان درێژبکات و بەڵام بە وریایی یەکی تەواوو ئامادەبوونێکی دلێرو نایاب پێکهاتووە سووپای یەکانمان بەرەنگای دوژمن راوەستان و بەرووی هێزەکانیدا لەشەڕێکی گەرمدا هەڵپژان کە هەمە جۆر چەکی تێدا بەکارهات و بە سەرکەوتن لەلای خوداو بە توانای پیاوانی ئازای نەوەی عیراقی بەهادار هێرشە دوژمنکاری یەکە لوتی شکێنراو کشانەوە پاشەوەو ئەوەشی کەمابوو ناچار بوو مەیدانی شەڕ بەجێ بهێڵێ .

ئەنجامی ئەم شەڕە دوژمن زیانی (١٣٥٠) کوژراوو ژمارەیەکی گەورە برینداروو دیل و تێکشکانی و دەست بەسەر داگرتنی ژمارەیەکی گەورە چەك و جبەخانەو کەرەسەی سووپایی دوژمن گیرا کە هەمووی بۆ

بڕوانە ل ٧

بۆردومان کردنی خەرج لەلایەن عیراقەوە ٣٠٪ی نوستوولی ژاپۆن پەك دەخا

تۆکیۆ : ئادع : راپۆرتێك کە لە ژاپۆندا بڵاوکرایەوە وتی ٣٠٪ نوستوولی نەوتبەری ژاپۆن بەهۆی گرانی بارکردنی نەوتەوە لە بەندەرەکانی ئێران پەکی کەوتوە .

راپۆرتەکە باسی ئەوەیشی کردوە کە یەکێتی خاوەن کەشتی یە ژاپۆنی یەکان لە مانگی تەموزی رابووردووەوە بارکردنی نەوتی قەدەغە کردوە لە لایەن کەشتی یە نەوتبەرەکانەوە لە دوورگەی خەرج لەبەر ئەو هێرشە ئاسمانی یانەی عیراق دەیانباتە سەر بەندەری نەوتبارکردنی ئێران . ئەوەی شایانی باسە ژمارەی کەشتی یە نەوتبەرەکانی ژاپۆن کە بەپێی رێکەوتنی دوورمەودا نەوت دەگوێزنەوە (١٦٦) کەشتین .

رێکخراوەی موجاهیدی خەلق داوا لە گەلانی ئێران دەکات بەرووی خومەینیدا یاخی بین .

رێکخراوی موجاهیدی خەلق گەلانی ئێرانی بانگ کردوە کە بەرووی رژێمی خومەینی فاشستدا یاخی بین و هاوکاری لەگەڵ نەکەن .

رێکخراوەکە لەبەیاننامەیەکدا کە لە پاریس دەری کردوە وتویە : خومەینی دەستدرێژیە نوێیەکەی بۆ سەر خاکی عیراق کە بەزۆر منداڵ و کوڕی تازە پێگەیشتوی ئێران دەخاتە ئاگری جەنگەوە ، بەمە لە هەموو یاساو نەریتێکی جەنگی لای داوە .

هەروەها روونی کردەوە کە خومەینی پاسدارەکانی راسپاردوە کە بەزۆر منداڵان لەخێزانەکانیان بسەنن و بەبێ گوێدان بەرازی بوون یان نەبوونیان . هەروەها دەڵی ئەم دەستدرێژیەی دوایی خومەینی دژی عیراق لادانە لە بڕیارەکانی ئەنجومەنی ئاسایش کە داوای وەستاندنی شەڕو چارەسەری کێشەکان بەئاشتی دەکات .

رووداوەکانی رۆژانی رابووردوو

● **کۆناکری :**

سەرەکی غینی احمد سیکۆتۆری دوای سەردانەکەی بۆ کەنەدا گەڕایەوە بۆ کۆناکری ، سەردانەکەی نۆ رۆژی خایاندو دەربارەی پەیوەندی یەکانی هەردوو وڵات گفتوگۆیان کرد .

● **تونس :**

حبیب بۆرقیبە سەرەکی تونس نامەیەکی ناردووە بۆ شێخ زاید بن سلطان سەرەکی دەولەتی میرنشینەکانی عەرەب کە دەربارەی پەیوەندی هەردوو وڵاتە .

● **ئەنقەرە :**

خەڵکی تورکیا زوربەیان دەنگیان لە سوودی دەستوری نوێ و هەڵبژاردنی فەریق کەنعان ئەفرین بەسەرەك کۆماری تورکیا دا .

● **کوێت :**

لە دووەم کۆبوونەوەی ئەنجومەنی وەزاری لە رێکخراوی پاراستنی ژیانگە کە لە کوێت بەسترا بڕیاردرا رۆژی چواری نیسانی هەموو ساڵێ بکرێت بە رۆژی پاراستنی ژیانگە .

● **مەدرید :**

لیژنەی مەرکەزی حزبی شیوعی ئیسپانیا جیرارد ئەگلسیاسی تەمەن ٢٧ ساڵی هەڵبژارد بە ئەمینداری گشتی حزب لە جیاتی سانتیاگۆ کاریلوی (٦٧) ساڵە کە شەممەی رابووردوو ئیستقالەی لە شوێنەکەی خۆی کردووە .

شاذلی قلیبی داوا لە ئەنجوومەنی ئاسایش دەکات نارەزایی بەرامبەر دەستدرێژی ئێران بۆسەر عیراق دەربڕێ

بەڕێز شاذلی قلیبی ئەمینداری گشتی جامعەی وڵاتە عەرەبەکان ئەندامانی هەمیشەیی ئەنجوومەنی ئاسایشی دەولەتانی بانگ کردووە تاوەکو نارەزایی دەربڕن بەرامبەر بەردەوامی دەستدرێژی رژێمی ئێران بۆسەر عیراق .

ناوبراو لە پەیوەندی کردنێکی خێرادا لەگەڵ نوێنەرانی ئەو وڵاتانە بەرامبەر بەردەوامی ئاڵۆزبوونی ناکۆکی نێوان عیراق و ئێران وریای کردوونەتەوەو سەرنجی حکومەتەکانی راکێشاوە بەرامبەر بەوترسەی هەڕەشە لە ئاسایشی هەموو ناوچەکە دەکات و داوای کردووە تەقەللای وەستاندنی شەڕی نێوان هەردوو وڵات بدرێ .

رژێمی سوریاش چەك لە زایونیەکان وەردەگرێ

رۆژنامەی « هارتس »ی زایۆنیەکان بڵاوی کردەوە کە کەرەستەی عەسکەری ئەلکترۆنی « ئیسرائیلی » لەم دواییەدا گەیشتۆتە سوریاو ئێستا لە کولیجی عەسکەری شاری حەلەب بەکاردێ .

رۆژنامەی الدستوری ئەردەنی لەزمان ئەو رۆژنامەیەوە وتویە ئەم چەکە لە ئرلەندەوە بەهۆی کومپانیایەکی سویسریەوە گەیشتۆتە سوریاو بایی ١٤٧ هەزار جنیەیی ئیسترەلینیەو کومپانیای داگانی « ئیسرائیل» دروستی دەکات .

پەیامنێری ئێف بی لە بەری ئێرانەوە : بۆردومانی تۆپ و فڕۆکەی عیراق بەردەوامەو تانکەکانی ئێران تێکشکاون

تاران : ئێف بی . پەیامنێرێکی تایبەتی ئاژانسی دەنگوباسی فەرەنسا لە راپۆرتێکدا کە لە بەری ئێرانەوە ناردوویەتی وتی پاشماوەی ژمارەیەك تانکی ئێرانی تێکشکاوی بینی و ئەو بۆردومانی تۆپەی بەرچاو کەوت کە عیراق دەیکاتە سەر ئەو کەرتەی کە هێزەکانی ئێرانی تیایە .

هەروەها وتی رۆژنامەنوسەکان ئەو بۆردومانەیان بینی کە چەکی ئاسمانی عیراق کردی لە بنکە ئێرانی یەکان بەڵام بە درێژی باسی زیانەکانی هێزە ئێرانی یەکانی نەکرد لەم بۆردومانانەدا .

ترس و لەرز تارانی گرتوەتەوە

تاران : ئێف بی . ئاژانسی دەنگوباسی فەرەنسا وای گەیاند کە ترس و لەرز پایتەختی ئێرانی گرتوەتەوە پاش ئەوەی چەند رۆژێکە بەیتا بەیتا رادیۆی تاران داوای خەڵك دەکا بۆ داوتەلەبی و خوێن بەخشین .

پێرێ ئێستکەی ئێران دەیان جار ئەو بانگەوازەی دووبارە کردەوە کە صبادی شیرازی ی سەرۆکی هێزە

بڕوانە ل ٧

(الرسالة) ی کوەیتی دەڵێ :

کوەیت : گۆڤاری (الرسالة)ی کوەیتی وتی پێوەندی نێوان رژێمی خومەینی و زایۆنی یەکان شتێکی تازە نی یەو هاووڵاتیانی عەرەب سەریان سووڕنامێنێ کە بەڵگەیی تازە دەرکەوێ لەم بارەیەوە .

گۆڤارەکە کە لە وتاری هەفتانەیدا وتی لەبارەی ئەو

پەیوەندی رژێمی ئێران لەگەڵ زایۆنیەکان ئاساییە

نامەیەوە کە رژێمی خومەینی ناردوویەتی بۆ باڵوێزخانەکەی لە ئەنقەرەو تیایا داوای کۆتایی هێنانی ئەو پێوەندیەی کردوە لەگەڵ هەندێ رەگەزی نهێنی رایۆنیدا هەبەتی وتی پێوەندی رژێمی خومەینی لەگەڵ قەوارەی رایۆنیدا شتێکی ئاسایی یەو سەری پێ سووڕنامێنی و رژێمی رەگەزپەرست و شەووبی لە ئێراندا ناتوانێ خۆی لە رژێمی زایۆنی ی رەگەزپەرست دووربگرێ چونکە هەردووکیان یەك بیریان هەیەو لە ژێر یەك

بڕوانە ل ٧

شەپۆلی تەقینەوە لە فەلەستینی داگیرکراودا

فەلەستینی داگیرکرار : پێرێ کۆمەڵێ رووداوی بۆمبا تەقینەوە لە خاکی داگیرکراوی عەرەبدا روویداو بوو بەهۆی بریندار بوونی هەندێ زایۆنی و گەیاندنی هەندێ زیان .

دوان لەم تەقینەوانە لە تەل ئەبیبدا روویاندا . یەکەمیان لە ناوچەی « هرتسلیا » داو بەیەکێکی ئەناسراو کە لە ئۆتۆمۆبیلێکی خێرادابوو بۆمبایەکی فڕێداو سێ کەسی زۆر خراپ برینداکردو خۆیشی بۆی دەربازبوو .

دووهەمیان لە ناوچەی کفرسافادا رویدا کە دەکەوێتە سەرووی

بڕوانە ل ٧

Institut kurde de Paris

دەقی ووتەکەی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

"پاشماوە"

فلانی بڕیەتی لە حیانەت‌و دەنگی دەگاتە بۆ نموونـــە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ، ئەمـــە نارەزایی نیە لەوەی دەنگی ئەوە دەگـــاتـــە ئەنجومـــەنی سەرکردایەتی شۆڕش ، ئاســـــایە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بپرسی بۆ نموونە لە دادگـــای شۆڕشی یان دادگا ئاساییەکان لەو حوکمەی بەرامبەر بەکێ دەردەچێ ، قەیناکا ، بەلام نەبوونی پرسیار لە ساکارەکانی خەلك‌و لە هەژارەکان زۆر ئازاری دەدام‌و نیشانە بو بۆ مستەوای عەقلیانی هەندێ لەو وەختەدا.

● **حساب لەسەر ئەساسی هوشیاری ..**

تا بگەمە پروپاگەندە ، ئەو پزیشکە ، دوکتۆرا لە پزیشکیدا وەزیر بوو لە دەولەتی عیـراق‌و ئـەو پزیشکە لەوەختی خۆیدا دەرمانێکی هێنابو،دەبوە هۆی مردنی بریندارەکان کە دەیان خوارد ... کە پێ وتـرا ئەم دەرمانە وایەو مامەلەکەی بەلای ئـەو پزیشکەدا رەت‌بوو لەسەری نووسی‌چاوم پێی کەوت .. کـــە حالەتی وا دەبینین ، بێگومان دوای دەکەوین ، بەر لەو سزایەی حەقیەتی دوای دەکەوین ، مادەمێکی بوە بە وەزیر ، من لەوانەم باوەڕم وایە خواوەند لە دوا رۆژدا محاسبەی خەلك دەکات لەسەر ئەســـاسی هوشیاریان ... من وا لە جەوهەری دین دەگەم .. وەوای تێ دەگەم ئەوەی هوشـــیاری زۆر تر بێ ، بەرپرسیاری گەورەتربێ خواوەند زیاتر محاســـبەی دەکات لەوەی هوشیاری کەمترو بەرپرســـیاری کەمتربێ‌و ... ئێمە لە رژێمەکەماندا کێ پلەی لـــە دەولەت بەرزتر بێ چاوەڕێ بەزەیی نەکات بەرامبەر هەلس‌و کەوتی هەلـــە ، ئـەم ئـەگـــەر بیناکاریە هەموو وێران بکات بەسەریاو بلێ بەهەلە بیـــرم لێ کـــردەوە ، دەلێن باشە ، جـــاری دووەم دەبێ ئاگادارو وریابێ بەرامبەر فلان شت‌و فلان شت تا بە هەلە بیر نەکەیتەوە .

● **بنەرەتی عەدالەت وەلا تێی دەگەین ..**

بەلام دەربارەی نیەتی خراپ ، حساب لـــە رژێمەکەماندا کە من لەسەریەوەم ، حســـاب بـــۆ

دوژمنەکانی عیراق‌و ئەوانەی هاوکاریانن هەرگیز ناتوانن رووباری فراوان‌و بەخوڕی عیراقی نوێی مەزن بگۆڕن

کرێکارێك ئاسان تر دەبێ لە حســـاب بۆ بەرێوە بەرێکی گشتی لەسەر هـــەمـــان هەلـــە ، لەنیەتی خراپدا ، حساب بۆ وەزیر توند تر دەبێ لـــەو حسابەی دەکەوێتە سەر بەرێوەبەری گشتی یـــان چاودێر کارێ ... حسابی ئەندامی ســـەرکردایەتی قطری توند تر دەبێ لە هەمـــان پلەی هەلس‌وکەوتی حساب کردن ، توند تر لەو حسابەی دەکەوێتە سەر کرێکاری یان بەرێوەبەرێکی گشـــتی یان ئەندامێکی ئاسایی لە حزبدا ، هەلس‌وکەوتێکی خراپ لەمنەوە ، خوا رەحم بە کەستان نەکـات هەمووتان ، ئەگـەر محاسبەم نەکەن توند تر لەوەی محاسبەی هەلس‌و کەوتێکی بەو جۆرە دەکەن کـــە هاوری عزت ابراهیم جێگری سەرەکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش دەبکات یان طە جزراوی جێگری یەکەمی ســـەرەك وەزیران یان طە محي الدين معروف جێگری سەرەك کۆمـــار .

ئەمەبە بنەڕەتی عەدالەت وەك دەبینین لـــە دەولەتی عیراقدا ، ئەگەر بیرکردنەوەی دەوێ لێی دەکۆڵینەوە ، دەمەوێ بگەمە مەسەلە ئەساسیەکە .. ئەو پزیشکە ، ئەتان بیســـت « رەتلی پێنجەم » چی‌یان دەربارەی ووت ، وتیـــان .. تەکنیکیەکی بەسەزمان بوو بۆ سزادرا ، بەلام من ئەو پزیشکەو پەیوەندیەکانی دەزانم ، ئەوانـــەی دەربارەی دەلێن تەکنیکیەک بوو ، لە تەکنیکیەتی شێواو پەیوەندیە گومان لێکراوەکانیان دەترسن ، بەلام هەرجـــۆرێ بەرگری بکەن هـــەر دەبێ بیان گرم ... نەك من صدام حسین بەلکو رژێم دەیان گرێ ... کاروان.. کەس بە تەنیا ناتوانێ هیچ بکات ، ناتوانێ ئـاوەدان بکات یان وێران بکات بەتەنیا ، لەوانەیە بتوانێ ویران بکات بەلام ناتوانی ئاوەدانی بکات .

کاتێ وتیان ئەوە تەکنیکیە .. چون ئیمـــدام دەکرێ ، بۆچی ، ئەوانە دەیانەوێ بلێن ... کەواتە هەموو سزاکانی تر هەلەبوون ... ئەو تەکنیکیـــە ئەندامی شعبە بوو لە حزبی بەعســـــی عەرەبی سۆشیالست‌و ئەندامی بەشـدار بوو لە مەکتـــەبی مەرکەزی‌و وەزیر بوو لە دەولەتی عیراق . بـــەلام لە حساباتی « تابوری پێنجەم »دا بوو بە تەکنیکی ، ئەلقاتی تەکنیکی کە مامەلە بەپێی لابەنی کارێکـــدا دەروات دەیزانم .. بۆچی ئەم پزیشکە ســـیاسیە گۆڕا بە تەکنیکی لەو حســـــاباتەدا .. چونکە ئێمە ئەمەمان بۆ گەل روون نەکردەوەو لەمـــــــەستەواکانی بەرزتر لەگەلدا روونمان نەکردەوە . کە بۆچی ئـەو سزا توندەی درا . ســــــزای وەرگرت . لەکاتێکدا گوناهەکەیمان روون بکردایەتەوە . ئاســـــــــاری سەلبی دەبوو لەسـەر هەموو بریندارەکان لەپێشانەوە بریندارەکانی هیزە چەکدارەکان . بەلام ئێمە دوای ئەوەی دەرمانەکانمان بەتەواوی لەبازار کێشـــایەوەو هەموو کار مەیســـەر بوو قەیناکا گەلی عیراق بزانێ کە ئەو سزایەی حەقی بوو چوار جارەکی ســـــزادرا ، چونکە بەپێی بۆچونی ئێمەو لەباری سەرنجی یاسادا ئەو کەسێکی خائنە ، ئەوەی گەلەکەی بەدەرمـــــان دەکوژێ . خائنە وەك ئەوەی تەقە لە گەلەکەی دەکات، یەك شتن ..

لەو شـــــــتانەی دەبێ بیزانن ، تا وێنەی ویرانکاری دژوار لەبەردەممان رووناك بێ ، کـــەروو دەدات ، پێیان وتم لەیەکیتی سوڤیەت . ئـــەمـــەم نەخوێندۆتەوە ... موخابەراتی رۆژئاوا گەیشـــتە لێپرسراوێکی دەولەتی ســـــوڤیەت ، لە وەزارەتی بازرگانی ، لەگەلیا رێکەوت ، نەبەلی هـــەرگیـــز کاربەدەستە سەرەکیەکانی بازرگانی جێ‌گیـــر ببن ، لەسەریەتی‌لەم شوێنەوە نەقلیان بکات بۆ ئەو شوێن تا شارەزایی پەیدا نەکەن .. پێیان وت هەموو کاری تۆ لە گەلمان ئەمە دەبێ ، ئەگەر پێنج سال جارێ چاومان پێت کەوت ، کە دێی بۆ کونگرەیەك ، یـــان چوار سال یان شەش سال جارێ ، باشە ، تـــەواو ئەمە کاریـــەتی ، کەواتـــە کـــاری ئەم « خاوەن دەرمانە »ش لە مستەوای کاری خومەینی دایە لەگەل سوپای عیراق . چونکە لەوێ خومەینی هەیە خەلك ئامادە دەکات تا عیراقیەکان بکوژێ ، ئـــەمیش لیرە دەرمان دەدات تا بریندارەکان بمرن .. ئەوسزایـــەی شایەنیەتی چی‌یە ... لەگەل ئەوەشدا ، ئێوە ئەتان بیست کە « رەتلی پێنجەم » دەلێن ئەو بەســـەزمانـــە تەکنیکی بوو ، کەواتە بۆچی رەتلی پێنجەم لەژێـــــر ئەم پەردەیەدا چالاك بوو ... لەوانەیـــە خـــەلـــکی بەسەزمان هەبن کـــە رەتلی پێنجـــەم نەبن ئـــەم حکایاتانەیان وتبێتەوە بە تاســـیری رەتلی پێنجەم‌و ئەلقە تەکنیکیەکان ، کە دەوریان ئەم کارە بوو چونکە تەم‌و مژبوو ، ئاشکرای لەمەسەلەکەدا نەبوو .

ئەگەر لەسەرەتاوە سزاکەمان روون بکردایەتەوە کە دراو ئەو تاوانەمان نەشاردایەتەوە کە کردویەتی کەس نەیدەتوانی بلێ ئەوە بەســـــەزمانەو رەتلی پێنجەم نەیدەتوانی پروباگەندە بکات .

● **ماویـــەتی** ●

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرۆکی فەرماندە صدام حسین :

ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان پیرۆزبایی سەرکەوتنە مەزنەکانی سوپای دلێر دەکەن

ئەنجوومەنی یاســـادانانی‌ناوچـــەی کوردســـــتانی ئۆتۆنۆمی ســـلاو لــــەوسەرکەوتنە مەزنانە دەکـــەن کە هێزەکانمان لەم شەڕانەی‌دواییدا لە ناوچـــەی میسان بەدیان‌هێناوەو پیرۆزبایی ئەودەسکەوتە مەزنانەیان کرد کە شۆڕشـــە سەرکەوتووەکەمان‌بۆ‌جەماوەری عیراق بەگشتی‌و گـــەلی کوردمان بەتایبـــەتی‌وەدیهێناوە .

ئەمەش لەو بروسکەیەدا بوو کـــە بەرزیان کردەوە بـــۆ بەرێز ســـەرەکی فـــەرماندە صدام حـــسین لـــە دوایی کۆتایی پێهاتنی کۆڕی یەکەمی خولی دووەمی ئاسایی ناردیان ئەمەش دەقی برووسکەکەیە :

ئێمـــە کـــە ئـــەندامانی ئەنجـــوومەنی یاســـادانانی ناوچـــەی کوردســـــتانی ئۆتۆنۆمین کـــە لـــە هەولێر مەلبەندی ئۆتۆنۆمی بەبۆنـــەی بەســـتنی خـــولی ئاسایی دووەمـــەوە کۆبووینـــەتەوە پیرۆزبایی ئـــەو دەسکـەوتە مەزنانە دەکەین کـــە شۆڕشە بەتواناکەمان بـــۆ جەماوەری گەلی عیراقمان بەگشتی‌و گەلی کوردمـــــان بەتایبـــــەتی وەدیهێناوەو .. سلاو لـــەو سەرکەوتنە مەزنانە دەکـــەین کە هێزە دلێرەکانمان هەموو رۆژێ دژی رژێمی ئێـــرانی تێکشـــکاو بەسەرکردایەتی‌یە حەکیمەکەتان وەدی‌دەهێنن .

گەلی کوردمان کـــە بەری دەسکەوتـــەکانی شـــۆڕشی حەفدەی تـــەموزی پیرۆزدا لەســـــایەی ئۆتۆنۆمیـــدا دەچێژێ‌و ئەمڕۆش کـــە لـــە خـــۆشی بڕیارە مێژوویەکانی ئەم‌دواییەتان کـــە پەیوەندیان بەناوچەی کوردستانەوە هەیە بەختەوەرە بەلێنتـــان دەداتی وەك ســـەربازی دلســـۆز بمێننـــەوە بـــۆ پاراستنی نیشتمان‌و گۆڕکردنی هەموو جـــۆرە پیلانگێرانێـــك دژی شۆڕشەکەی ئـــەمەش بـــە بەشـــداربوونی بەکـــارو گورج‌وگۆلانـــەی لـــەرەوتی بەتوانایدا بـــۆ وەدیهێنـــانی سەرکەوتنی تەواو بەســـەر دوژمنەکانیدا لە ئیمپریالیزم‌و زایۆنی‌و کۆنەپەرستان‌و بـــۆ پتەوترکـــردنی یـــەکێتی نیشتمانی‌و دەپارێزێ بـــۆ ئـــەوەی بەسەرکردایەتیتان ســـــەربەرزی عیـــراقی گەشەســـەندوومان بنیـــات بنێین‌وا هـــەر وەك لـــەوەو پێشمان یەکڕیزی پتەو دەبین بـــۆ بەرنگاربوونەوەی هەموو دەستدرێژی‌یەك بۆ ســـەر گەل‌و وڵات‌و شۆڕش‌و ئـــەو دەســـکەوتە گـــەورانەی وەدیهاتوون ..

ئالای عیراقی نیشتمانی باوو باپیرانمان لەسایەی سەر کردایەتی‌یە ئازاکەتاندا هـــەر شەکاوەو بلندبێ‌و نیشانـــەی بەرزی‌و عیزەت‌و کـــەرامەت بێ‌و .. لـــە خوادای مەزن‌و بەتوانا داواکارین کـــە بـــۆ خزمەتی رۆلەکانی گەلەکەمان کوردو عەرەب‌و کەمایەتی‌یەکانی ترو وەدیهێنانی فـــەڕو

بڕوانە ل ٧

پێشانگای بەغدا..

بەڵگەی پتەوی باری ئابوریمان

- لـــە ژێـــر دروشمی(پێشـــانگای بەغدا دەربڕی‌توانـای عیراقی نوێ‌یە بـــۆ دامەزرانـــــدنی پـــەیوەندی‌پتـەوی ئابووری لەگـــەل وڵاتانی جیهاندا) لە جیـــاتی سەرەکی فەرماندە صـــدام‌حسین بەرێز طە یاســـین‌رەمضـــان جێگری یەکـــەمی ســـــەرەك وەزیران دەورەی (١٩) پێشـــانگای بەغـدای کـــردوە کـــە بـــۆ ١٥ رۆژ بەردەوام دەبێ .

ئەم پێشانگایە کە لـــە بارو دۆخێکدا دەکرێتـــەوە وڵاتەکەمان لەجەنگی بەرگری کردندایە لە ســـەربەستی‌و سەربەرزی خـــۆی بەلگەی پتـــەوی باری ئابوری‌و ژیانی ئاسایی سەربەرزانەی عیراقی نوێ‌یەو سەرکەوتنە لە بـــال ئەو سەرکەوتنانەی لەبەرەکانی جەنگـــدا جـــەنگاوەرە مەردەکانمان ماوەی دوو سال زیاترە دژی چاو برســـیەتی رژێمی نەفامەکانی ئێـــران بەدەستیان هێناوە .

- ئەوەی شایانی باســـە پێشانگای ئەم سال ٦٥ وڵاتی عەرەبی‌و بێگانە بەشـــداری تیـــدا کـــردووەو (٢٧٦٠) کۆمپانیا سەرەڕای بەشداری کردنی زۆر لە وەزارەتەکـــانی عیراق خۆی‌و چەندهـــــا کۆمپانیاو دەزگای کـــــەرتی ســـــۆشیالستی‌و تێـــکەل‌و تایبەتی ، دیارە ئەمانـــــە

بڕوانە ل ٧

چالاکی لقی نەقابـــەی رۆژنامـــەنووســـــان لـــە هەولێر

لـــە وەرزی یـــەکـــەمی رۆشـــــنبیری نەقابـــەی رۆژنامەنوسی نـــاوچـــەی کوردستان ، کۆڕێك بۆ بەرێز حسین ســـــامرائی جێگری بەرێوەبەری گشتی ئاژانســـی دەنگوباسی عیراق سازکرا .

ئەو کۆڕەدا ، ناوبـــراو باســــی لایەنی راگەیاندن‌و شان‌بەشـــــانی جەنگاوەرە دلێرەکـــانمان دەجـــەنگن‌و بەرگری لـــە ســــەربەرزی‌و

بڕوانە ل ٧

دەست پێ کردنی کۆبوونەوەکانی خولی دووەمی ئەنجومەنی نیشتمانی

سەعات دەو نیوی بـەیانی‌ڕۆژی شـــەممەی ڕابوردوو کۆبونـــەوەکانی دانیشـــتنی‌یەکـــەمی خـــولی دووەمی ئەنجومەنی نیشـــتمانی بـــەســـەرەکایەتی ســـەرەکی ئەنجومەن بەڕێز نعیم حـــداددەستی‌پێ‌کرد .

لە سەرەتای دانیشتنەکەدا هەموو یەك دەقیقە بۆ گیانی پاکی شـــەهیدانی جـــەنگی قادسیەی صدام وەستان ، ئەوانەی کـــە خـــوێنی پاکی خۆیان لەپێناوی پاراســـتنی ئیشـــــتمان‌و شـــــەرەف‌و سەربەرزی‌یدا بەخت‌کردوە لە کینەی دەستە کینەلەدلەکەی خومەینی‌و چاوچنۆکی‌و نیازە دوژمنانـــــەکانی دژی وڵات‌و نەتـــەوەی ســـەربـــەرزی عەرەبمان .

هۆلی ئەنجومەن پێشوازی دە ئـــەندامی تازەی کـــرد لەوانەی کـــە لـــەم دوایەدا هـــەلبژێراون‌و ســـوێنی یاسایی‌یان خوارد .

پاش ئەمە بەڕێز نعیم‌حداد ســـــەرەکی ئەنجـــومەنی نیشتمانی وتاری ســـەرەتای خوێندەوە کە برێتی‌بوو لـــە باسێکی فراوانی سروشتی ئەو قۆناغەی کە وڵاتەکەمانی پیـــا تێدەپەڕێ‌و بارودۆخی عەرەب‌و جیهان‌و چالاکی‌یـــەکانی ئەنجومەن لە کۆبوونەوەو کۆنگرەکانی پارلـــەمانەکانی عەرەب‌و جیهاندا .

هاوڕێ سعدی مهدی صالح لە پێویستی‌یەکانی زانکۆی صلاح الدین لە هەولێر دەکۆڵێتەوە

هاوڕێ ســـعدی مهدی‌صالح ئەندامی سەرکردایەتی قوتری ئەمینـــــداری نهێنی‌نووســـــینگای ڕێکخراوەی سەرەوە لە حزبی بەعســـــی عەرەبی سۆشیالیستدا لەگەل دکتۆر خسرەو شـــــالی سەرەکی زانکۆی صلاح الدين لـــــە هـــــەولێر لـــەبارەی پێویستی‌یەکانی زانکـــــۆو چۆنیەتی دەرس‌وتنەوەوە لـــە کۆلێجەکانی زانکـــــۆدا گفتوگۆیان‌کرد .

هاوڕێ سعدی مهـــدی صالح لەو سەردانەیدا کـــە هاوڕێ ئەمینـــــداری نهێنی سەرکردایەتی شـــوعبەی حزبیشـــــی لـــە هەولێر لەگـــەلدابوو چاودێـــــری ســـەرکردایەتی حـــــزب‌و شۆڕش‌و بەڕێز ســـــەرەك صـــدام حسین خۆی دوپات کردەوە بۆ ئامادەکردنی هەموو جۆرە هەل‌و پێویســـتی‌یەکی وا کە وابکا زانکۆی صـــلاح الدين بتوانێ دەوری خـــۆی ببینێ‌و خزمەتی جوولانەوەی شارستانی بکا لە وڵاتدا .

هـــــەروەهـــــا داوای ئەوەی‌کرد کە هەول زیاتـــر بـــدرێ بـــۆ بەرەوپێش‌بردنی زانکۆکەو پێوەندی نێـــوان عـــەمـــادەی کۆلیجەکان‌و لیژنەکانی یەکێتی قوتابیـــان قوولتـــربکرێ بـــۆ ئـــەوەی

بڕوانە ل ٧

دەورەیەکی شارەزایی بۆ لاوانی هەولێر

(١٤٠) کـــەس لـــە کاربەدەستانی چالاکی‌یە وەرزشی‌و زانیـــاری‌و هونـــەری‌یەکانی لیژنە بنکەیی‌یەکانی یـــەکێتی گشـــتی لاوانی عیـــراق لقی هەولێر چوونە ئەو دەورەیەوە کە لقی یـــەکێتی بـــۆ شارەزاکردن رێکی‌خستوەو سێ ڕۆژ دەخایێنێ .

بەڕێز ئەندامی نووسینگای ڕاپەڕاندنی یـــەکێتی لاوانی عیـــراق بەرپرســـیاری نووســـینگای ڕێکخـــراوەی ســـەرەوە لـــە یەکێتی‌داو ســـەرۆك و ئـــەندامانی لق ئامادەی کردنەوەی دەورەکـــە بوون کە لە هۆلی لقدا لـــە هەولێر دەستی‌پێ‌کرد .

Institut Kurde de Paris

بەرگی یەکەمی دیوانی بێسارانی

کارێکی پیرۆزو کەموکورتی یەکی زۆر

● محمدی مەلا کریم ●

لەم ڕۆژانەدا بەرگی یەکەمی دیوانی شاعیری ناسکو تەرزمانی دیالێکتی گۆرانی مەلا مستەفای بێسارانی بە ڕەنجو تەقەلای کاک کەیوومەرث نیکڕەفتار ، کە دیارە ئەبێ یەکێ بێ لە برا کوردەکانی ئەودیومان ، لەلایەن (ئەمینداریتیی گشتیی ڕۆشنبیریو لاوان)ی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌یەوە لە چاپخانە دەرچوو . دیوانی ناوبراو سەرەتای بە چەند لاپەڕەیەك دەستپێکراوە لەبارەی مێژووی ژیانی بێسارانیو کورتە هەڵسەنگاندنێکی شیعریەوە ، ئەوجا کاك کەیوومەرث پێشەکی‌یەکی تایبەتیی خۆیشی بە دوو لاپەڕە نووسیوەو هاتووەتە سەر پارچە شیعرەکان کە تێکڕایان ، وەك خۆی لە داوێنی کتێبەکەوە نووسیویە ، ١١٣ پارچەنو ٦٨٨ بەیتە شیعریان گرتووەتەوە .

کاك کەیوومەرث لە سەرەتادا وشەکانی هەر بەیتێکی مەعنا لێداوەتەوەو ئەنجا مەعنای تێکڕای بەیتەکە ، یا پاشان مەعنای چەند بەیتی پێکەوە لێکداوەتەوە بەپێی پێویستیی شوێنو دواتر ئەم شێوەیەی گۆڕیوە هاتووە مەعنای هەر بەیتێکی بەجیا لێکداوەتەوەو پاش تەواوبوونی هەموو بەیتەکانی هەر پارچەیەك ، تێکڕای وشە ـ بە بۆچوونی خۆی ـ مەعنا نەزانراوەکانی لێکداوەتەوە .

من ، وەکو ئەدەب دۆستێکو ، بەر لە هەرچی بەحوکمی ئەوە کە بە هاوکاری لەگەڵ باوکمو کاك عوسمان هەورامی لە ساغکردنەوەو لێکدانەوەو لەسەرنووسینی دیوانی بێسارانیدا بەشداری‌یەکم هەیەو دیوانەکەمان بۆ چاپ ئامادە کردووەو ئەگەر بارو دۆخی ئێستای کۆڕی زانیاری عێراق نەبوایە کە هەم بەبۆنەی کەمبوونەوەی کرێکارانی چاپخانەکەیەوەو هەم بەهۆی باری ناوخۆی کۆڕەکەشەوە کاری لەچاپدان تەگەرەی زۆری هاتووەتە ڕێ ، لەوانەبوو ئێستا کتێبەکەمان وەك بەرهەمەکانی پێشوومان لە بەردەستی خوێندەوارانا بوایە ـ زۆرم مەبەست بوو دوو سێ ڕۆژ دەست لە ئیشو کاری‌ترم هەڵگرمو کارەکەی کاك کەیوومەرث بەوردی بخوێنمەوە .

مەبەستم ، بە خەیاڵی خۆم ، لەم خوێندنەوە وردەی کارەکەی کاك کەیوومەرث ئەوەبوو شتێکی زیاترم لەوەی لای خۆمان هەیە تیا چنگ بکەوێ بیخەمە سەر کتێبەکەی خۆمانو ، ئەگەر لەشوێنێکدا بۆچوونێکی باشترو وردترم لە هیی خۆمان دەسگیر بوو ، لەبەر ڕووناکیی ئەو بۆچوونی خۆمان ڕاست بکەمەوە ، چونکە هەرچەند منو باوکم لە سەرەتادا پشتمان بە دوو نوسخەی پشت پێ بەستراوی بەڕێز مامۆستا سەیید تاهیری هاشمی بەستووە لەگەڵ ئەو چەکامە پرژو بڵاوانەی لە کەشکۆڵو بەیازەکانی کتێبخانەی خۆماندا نوسراونەتەوەو ، پاشانیش بەیازێکمان لە بەڕێز مامۆستا شێخ موحەممەدی خاڵ وەرگرت کە لە دیواری خانوویەکی کۆنی سلێمانیدا دۆزراوەتەوەو کۆمەڵێ پارچە شیعری بێسارانیی تیایەو ، پاشتریش ئەو دیوانەمان وەرگرت کە کاك عوسمان هەورامی لەسەر بنەمای نوسخەی سەیید تاهیر ئامادەی کردووەو واتای گەلێ وشەو بەیتی تیا لێکداوەتەوەو ، لەوەدوایش چەند پارچە شیعری‌تری دەسگیر بوو هەمووی یەك لەدوای یەك خستە بەردەستمانو ، ئەمە هەمووی بوو بە سەرچاوەی ئەو نوسخەیەی کە ئێمە ئێستا ئامادەمان کردووە بۆ چاپو لەمەوە ئەتوانین بڵێین تا ڕادەیەکی باش باشە ، بەڵام مەیدانی توانای دەستگەیشتن بە چاکتر هەمیشە هەر بەرەڵڵایەو ، بۆیەش لەوانەیە بتوانین کەڵك لە نوسخەکەی کاك کەیوومەرثیش وەرگرینو کتێبەکەی خۆمانی پێ تێرو تەسەلتر بکەینو ، ئەمە لە دوارۆژا دەرئەکەوێ کە ئێمەش کتێبەکەی خۆمان لەچاپ ئەدەین .

لە خوێندنەوەی ئەم کارەی کاك کەیوومەرثەوە چەند شتێکم کەوتە بەرچاو کەوا لێرەدا پیشانیان ئەدەمو هیوام وایە ئەم برایە لە چاپکردنی پاشماوەی دیوانەکەدا کەڵك لەم سەرنجانەم وەرگرێ ، چونکە لەوانەیە لەچاپدانی ئەو پاشماوەیە پێش لەچاپدانی کتێبەکەی ئێمە بکەوێ .

شایانی وتنە شیعری بێسارانی ، بەپێچەوانەی شیعری مەولەوی‌یەوە ، دیمەنێکی ئەوتۆی کەڵك وەرگرتن لە زانستو فەلسەفەی ئیسلام ، بیری سۆفی‌یەتی ، کەلەپووری مێژوویی کۆنی کوردو ڕۆژهەڵات ، ڕەوانبێژیی عەرەبی تیا نی‌یە . لەبەرئەوە هەر ئەوەندە بنیادەم شارەزای دیالێکتی گۆرانی بێ ، بەئاسانی ئەتوانێ لێکی بداتەوە . کاك کەیوومەرثیش ، کە نازانم خۆی هەورامی‌یە یا نە ، دیارە تا ڕادەیەکی باش بەسەر شیعرەکانی بێسارانیدا زاڵە ، بەڵام ئەوەی لە هەرچی زیاتر لەم دیوانەدا سەرنجی ڕاکێشام دانانی (ی)ی ئیزافەیە لەنێوان هەموو موزافو موزافوئیلەیهی‌یەك لە هەموو بەیتەکانی ئەم دیوانەداو دانانی ئیشارەتێکی (٧) لەسەر (ی)کە . با مەسەلەکە ڕوونتر بکەمەوە : لە نووسینەوەی کۆنی شیعری دیالێکتی گۆرانیدا لەنێوان موزافو موزافوئیلەیهیدا (ی)ی نیشانەی ئیزافە تەنها لە حاڵێکدا دانراوە کە دوا پیتی موزافەکە حەرفی عیللە (ا ، و ، ی) یا (ە) بێ . لە غەیری ئەم حاڵەدا (ی)ی ئیزافە هەرگیز نەنووسراوەو خوێندنەوەش بەگوێرەی نووسین بووە . لەو حاڵانەشدا کە لەدوای موزافەوە (ی) نووسراوە ، هەرگیز ئەو (ی)یە نەبوە بە (ێ)ی بۆش واتە ئەو جۆرە (ی)یەی ئێستا نیشانەی (٧)ی لەسەر دائەنرێ ، چونکە (ێ)ی بۆش . لە دیالێکتی گۆرانییشدا ، وەك لە دیالێکتی کرمانجیی خوارووداً ، نیشانەی گەیاندنی مەعنای (یەکی نەناسراو)ە . وەك چۆن لە کرمانجیی خوارووداً کە بڵێی (ژنێ هات) واتە (یەك ژنی نەناسراو هات) ، لە گۆرانییشدا کە بڵێی (ژەنێ ئاما) واتە (یەك ژنی نەناسراو هات) .

بۆ نموونە ئەم بەیتەی بێسارانی کە ئەڵێ :

چراغ ! وەنەوشە ، چنوور چەنی گوڵ
عەزم ڕای وساڵ تۆشان ها نە دڵ

لە شێوە نووسینی کۆنا بەمجۆرە نووسراوە :

چراغ ونوشە چنور چنی گل
عزم رای وصال توشان ها ندل

واتە : لەدوای (عەزم)ەوە کە ئیزافە کراوە بۆ لای (ڕا)و ، لەدوای (وساڵ)ەوە کە ئیزافە کراوە بۆ لای (تۆشان) ، (ی)ی ئیزافەیان دانەناوە چونکە دوا پیتی (عەزم) کە میمەو دوا پیتی (وساڵ) کە لامە حەرفی سەحیحن ، بەڵام لەدوای (ڕا)وە کە ئیزافە کراوە بۆ لای (وساڵ)و دوا پیتی (ا)ە ، ئەوەتە (ی) هەیە . لە هەندێ وردە دیالێکتی کرمانجیی خوارووشدا هەر وەك دیالێکتی گۆرانی‌یە . باوکیشم کە دیوانی مەولەویی لەچاپداوە ، ئەو (ی)ی ئیزافانەی تەنها لەدوای (ا ، و ، ی ، ە)وە نووسیوە . بەڵگەیەکی‌تریش هەیە کە لە دیالێکتی گۆرانیدا (ی)ی ئیزافە لە غەیری ئەو چوار شوێنەدا کە باسم کردن دانانرێ ، ئەویش ئەوەتە ئەگەر دانرێ ، کە واتە بخوێنرێتەوە ، زوربەی شیعرە گۆرانی‌یەکانی لە زۆر حاڵەتدا پێ لەنگ ئەبێ . ئەوەتە هەر لەو بەیتەی بێسارانیدا کە کردم بە نموونە . کاك کەیوومەرث خۆی نەیتوانیوە لەدوای وشەی (وساڵ)ەوە (ی) دانێ وەك (عەزم)ی کردووە بە (عەزمێ) چونکە بەیتەکەی پێ لەنگ ئەبوو ، لەکاتێکا کە هیچ جیاوازی‌یەك لەنێوان (عەزم)و (وساڵ)دا نی‌یەو نازانین بۆ ئەبێ لەدوای یەکەمەوە ببێو لەدوای دووهەمەوە نەبێ ؟

کەواتە ، کاك کەیوومەرث کە دێ لەدوای زوربەی موزافەکانەوە (ی) دائەنێو ئەشیانکا بە (ێ)ی بۆش ، ئەمە بە ڕای منو بەپێی واقیعی دیالێکتی گۆرانی ، دەسکاری‌یەکی نارەوای دیالێکتی گۆرانی‌یەو مایەی کەوتنە هەڵەی خوێندەوارانو سەرلێشێوانی ئەوانەیە کە لەبارەی دیالێکتی گۆرانی‌یەوە ئەنووسنو ، ئاواتەخوازم کاك کەیوومەرث لەمبارەوە سەرنجی خۆیمان بۆ بنووسێو ئەم مەسەلەیەمان بۆ ڕوون بکاتەوە .

دیوانەکە بە شێوەیەکی پڕ لە هەڵەی ڕێنووس نووسراوەتەوە ، سەرەڕای ئەوە لە جیاکردنەوەی وشەکانیشدا لە یەك بۆ یارمەتی‌دانی کرێکاری دێڕ دارێژی عەرەب ، هەڵەی زۆر ناپەسەند کراوەو چەندین وشەی جیا جیا کراون بە یەك وشەو چەندین تاقە وشەش کراوە بە دوو پارچەو سێ پارچە یا بەشێکی خراوەتە پاڵ وشەی پێشووی‌و بەشێکی‌کەی خراوەتە پاڵ وشەی پاشەوەی‌و لە ناوەڕاستیشدا پیتێ یا دوانی بەتەنها بووە بە وشەیەك . خۆ هەڵەی چاپ ، ئەوە هەر باسی ناکرێ . وردیی پیتەکانی چاپو ، ناجۆریی دابەشکردنی شیعرو پەراوێز بەسەر لاپەڕەداو ، دانانی کەشیدەی زۆر لەنێوان پیتەکانی وشەدا ئەوەندەی‌تر کتێبەکەیان لەکەڵك خستووە . لەمانەدا گلەیی لە کاك کەیوومەرث ناکرێ چونکە هەقی خۆیەتی بەهۆی ساڵەهای دوورو درێژی ستەمی نەتەوەیی‌یەوە فێری نووسینی کوردی نەبووبێو ناچاری داوای یارمەتی لە خەڵك بووبێ ، بەڵام ، بەداخەوە ، یارمەتی‌دەرەکانیشی ـ ئەگەر لێم عاجز نەبن ـ وادیارە نە باش شارەزای ڕێنووسنو ، نە شارەزایی‌یەکی ئەوتۆی دیالێکتی گۆرانی‌شیان هەیە . خۆ دیارە کاك کەیوومەرث خۆیشی لە ڕاستکردنەوەی پرۆڤەکانی چاپدا دەستی نەبوەو ئەوەش کە ئەم ئەرکەی لەئەستۆ گرتووە ، لە مەیدانی ڕاستکردنەوەی هەڵەی چاپدا زۆر شارەزا نەبوەو بەتایبەتی هیچی لە دیالێکتی گۆرانی نەزانیوە .

بەڵام گلەیی ئەوە لە کاك کەیوومەرث ئەکرێ کە ئەگەر هەقی بێ خۆی ئینشای کوردی باش نەنووسێ ، هەقی ئەوەی نی‌یە لە ئینشای خۆی ڕازی بێو پیشانی شارەزایەکی نەدا هەڵەکانی بۆ ڕاستکاتەوە . هەڵەی ئینشایی لە سەرەتاو پێشەکی‌و پەراوێزەکانی دیوانەکەدا زۆرەو ئاشکرایە کە پێوەندی بە چاپو ڕاستکەرەوەی هەڵەی چاپەوە نی‌یەو ئەبوو (خەبیر)ی هەڵسەنگاندنی دەستنووسەکە دەستنیشانی بکردنایە .

من زۆر شادمانم کوردێکی ئەودیو ئەبینم کە لەبەر زەبرو زەنگ ناچاری پەڕینەوە بۆ ئەمبەر ئەبێ ، هەر لە یەکەم ڕۆژی گەیشتنە جێ‌یەوە بیر لە ئەدەبو زمانی نەتەوەکەی ئەکاتەوە . ئەمە مژدەی ئەوەی پێ‌یە کە براکانی ئەودیوشمان ، وەك کوردەکانی لای خۆمان ، شانبەشانی ئێمە دێنە کۆڕی خەباتەوە بۆ گەشەپێدانی کولتووری کوردو ، ئەم خەباتەیان زۆری پێناچێ بە ئامانجی خۆی ئەگا . زۆر شادمانم کە کوردی ئەودیومان بتوانێ لەمدیو بەری ڕەنجو تەقەلای خۆی بخاتە بەردەستی خوێندەوارانی هەردوو دیو .. بەڵام ئەمینداریتیی گشتیی ڕۆشنبیری‌و لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کە ئەمساڵ مەردانە چاکی بەلادا کردووە بۆ لەچاپدانی کتێبی کوردی‌و تەنانەت براکانی ئەودیوشمانی بێبەش نەکردووە ، ئەبوو کارێکی بکردایە ئیشەکەی بە پوختی تەواو بکردایە ، ئەبوو ئەرکی پێگەیاندنی ئەم کتێبەی لەو بندەسەوە ـ بۆنموونە ـ بە یەکێکی وەك مامۆستا حەمە کەریم ڕەمەزان بسپاردایە کە هەم شارەزای دیالێکتی گۆرانییشەو کوردی‌نووسێکی خراپیش نی‌یەو ، هەم لە مەیدانی چاپەمەنییشدا ئاگادارە .

ژمارەی نوێ

ژمارە ٩٥ی گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ) کە گۆڤارێکی ڕۆشنبیری گشتی‌یەو لە دەزگاکەمان دەردەچێ گەیشتە دەستخوێنەران . لەم ژمارەیەدا .

ـ بەشی تایبەتی تەرخانی کراو بۆ جەنگی ڕەوامان دژی ڕژێمی نەفامەکانی ئێران (چواری ئەیلوولو یادی دوو ساڵەی جەنگ ، عیراقی ئەمڕۆو قادسیەی صدام) .

هەروەها ڕاپۆرتێکی وێنەداری ڕەنگاو ڕەنگ دەربارەی میهرجانی هونەرو ڕۆشنبیری‌و بێجگە لەمە نووسەرانو مامۆستایان (مسعود محمدو مصلح جەلالی‌و خالد رسول‌و د. کاویس قەفتانو د. هیوا عمر احمدو ... هتد) بەبەرهەمی ڕۆشنبیری‌و زمانەوانی‌و هونەر بەشدارییان لەم ژمارەیەدا کردوە .

کەژاوەی مەهاباد

شیعری : ئاوات کامل

کاتێ کەژاوەی بوکێنی ..
پەری‌یەکی ناسك ، بەرەو لای زاوا دەبرێو ...
دەگاتە جێ
نوقڵو چوکلێت بەسەری‌دا ، هەڵئەڕێژرێ
منداڵانی زەردو سووری دەوروبەری ،
وەکو کۆمەڵێ پەپوولەی ڕەنگاوڕەنگ
بەهاوارو دەنگەدەنگ
دەکەونە کۆکردنەوەی ..
کە « قازی » نەمر خۆری ئازادی ...
بۆ « مەهاباد » برد
لە جێگەی نوقڵو چوکلێتی خۆشەویستی
دڕندەکان ...
بەسەر گەلی کوردی ئێراندا
خوێنیان باران ..

ساڵانی هەفتاکانمان بە پیت و بەرەکەت بووە

(٢)

● نەریمان ●

لە چلەکاندا ئاگری شەڕی دووەمی جیهان کەوتە بڵێسەدان پرشی ئەو گڕەکاری‌کردە سەر کەمکردنەوەی بەرهەمی ڕۆشنبیری ، ئەموبزوتنەوە ڕۆشنبیری‌یەی لە سی‌یەکاندا سەری‌هەڵدا لە چلەکاندا کزبووەوە ، بەڵام ئەوسا ، گۆڤاری (گەلاوێژ)بەرێکوپێکی لە بەغداد دەرئەچوو ، ڕۆژنامەی (ژین)یش لە سلێمانی لە لایەن (پیرە مێرد)ەوە هەفتانە بڵاوئەبووەوەو دەوری خۆی ئەگێڕا ، گۆڤاری (دەنگی گێتی‌ی تازەش) بۆ پڕوپاگەندەی‌شەڕ دژ بە نازیەت دەردەچوو (حوزنی موکریانی)سەرپەرشتی دەکرد .

لەلایەن کتێبەوە (ع. و. نوري) چوار کتێبی بڵاوکردەوە (شاکر فەتاح)یش چوار کتێبو (ڕەفیق حیلمی)یش بەرگی یەکەمی (مێژووی ئەدەبی کوردی) بڵاوکردەوە ، هەر لەم ساڵانەدا یەکەم کتێبی شانۆگەری کوردی (دڵداری‌و پەیمان پەروەری) لەلایەن (ا. ب. هەوری)یەوە چاپکرا ، لە نیوەی چلەکاندا (محمد امین زکی) و (ع. و. نوري) و (حسێن حوزنی موکریانی) کۆچی دوایی‌یان کرد . لەو نووسەرانەی کە لە چلەکانەوە تا ئێستا لە کۆڕی نووسیندانو بەرحەیاتن ئەم کەسانەن (عەلائەدین سەجادی ، جەمیل بەندی ڕۆژبەیانی ، کەریم زەند ، ئەحمەد هەردی‌و خاوەن ئەم چەند دێڕە) .

لە سەرەتای پەنجاکانەوە ڕادەی ڕێژەی بەرهەمی کوردی بەرەو ژوور ئەکشا ، بە هۆی هەندێ گۆڤاری وەك (ڕۆژی نوێ ، هیوا ، روناهی ، شەفەق ، هەتاو) کایەوەو بە دڵسۆزی‌یەوە دەستیان دایە قەڵەم ، ئەوە بوو لە دوا ساڵەکانی پەنجاکاندا شۆڕشی چواردەی تەممووز بەرپابوو بۆ ماوەیەکیش بێت زۆر ستەم چۆکی داداو بوارێکی باش کەوتە پێش نووسەرانەوە هەر لە پەنجاکاندا (ڕەفیق حیلمی) شەش بەرگە یادداشتی خۆی بڵاوکردەوەو (عەلائەدین سەجادی)یش مێژووی ئەدەبی کوردی لە چاپدا لەو نووسەرانەی لە پەنجاکاندا هاتنە کایەوەو تا ئێستاش بەرهەم بڵاو ئەکەنەوە ئەمانەن (حسێن عارف ، جەمال نەبەز ، عزالدین مستەفا ڕەسول ، مارف خەزنەدار ، محمدی مەلا کەریم ، کامەران موکری ، کامل بەصیر ، جمال بابان ، خالد دلێر ، کاکەی فەللاح محمود مولود مەم .. هتد) .

ڕۆشنبیرانی کورد هیوایەکی زۆریان بە شۆڕشی چواردەی تەمموز هەبوو ، بەڵام ئەوەندەی پێنەچوو کاربەدەستان لە هێڵی شۆڕشگێڕی لایانداو پاش بڕوبیانوو گرتن پەلاماری کوردستانیاندا چەند جارێك ڕۆشنبیران لە بەندیخانە توندکران ، گۆڤارو ڕۆژنامەیەکی ئەو تۆمان نەبوو شەش حەوت ساڵێك تەمەنی درێژبێت ، سەرەڕای ئەم هەموو کەندو کۆسپە نووسەری کورد هەر بوارێکی دەستبکەوتایە لە دەستی خۆی نەئەدا .

هەر لەو چەند ساڵانەدا ئەم نووسەرانە لەناو ئەو تەمو مژەوە سەریان دەرهێناو تا ئێستاش بەردەوام لەکۆڕی خزمەتدان (ئەحمەد سالار ، ئەحمەد محمد ئیسماعیل ، ئەمین میرزا کەریم ، پاکیزە ڕەفیق حیلمی ، کەریم شارەزا ، کاوس قەفتان ، کاکە مەم بۆتانی ، کەمال جەلال غەریب ، عبدالرزاق بیمار ، عبداللە پەستو ، عبداللە عەباس ، جمال شارباژێری ، ساجد ئاوارە ، شێرکۆ بێکەس ، مەدحەت بێخەد) ، لە دوا ساڵەکانی شەستدا شۆڕشی حەڤدەی تەمموزی ١٩٦٨ بەرپابوو ئەم شۆڕشە کارێکی زۆری کردە سەر بەرهەمی کوردی ئەم تەوژمەش لە هەفتاکاندا بەتەواوەتی خۆی نواند .

هونەری دەستکردی میللی

تەزبیح
ئەستێرە پیرۆزەکانی دارەبەن

هەموو یەکێ لە ئێمەی دانیشتوانی ناوچەکانی کوردستان تەزبیحی لە قەزوان دروستکراومان دیوە ... جا بۆ ئەوەی هەموومان شتێکی کەم یا زۆر دەربارەی دروستکردنی تەزبیح بزانین دیدەنی چەند کەسێکمان کرد لەوانەی کە شارەزاییان لەم بارەیەوە هەیە ... سەرەتا لە گەشتەکەماندا چاومان **بە حاجی عبدالله محمد کەوتو وتی :** دارەبەن لە هەموو جێیەکی شاخاوی ناوچەکەماندا هەیەو لە قەزوانی ئەودارەبەنانە تەزبیح دروست دەکرێ ... بەڵام دووداری تایبەتی هەن لە ناوچەی بەرزنجە ئەو دووداره بەلای خەڵکەوە پیرۆزنو خەڵك زیاتر بۆ تەزبیحێك دەگەڕێن کە لە قەزوانی ئەو دوو دارەبەنە دروست کرابێ ... هەروەها لەو دوودارەی بەرزنجە تەزبیحی ئەبڵەق دروست دەکرێو

شایانی باسیشە گەلێ کەس کە حەز لە تەزبیح دەکەن ئەبڵەقی باش بەنرخێکی گران دەکڕن ... هەروەها لەبارەی چۆنیەتی دروستکردنی تەزبیحەوە لە دەنکە قەزوان وتی : هەر دارەبەنێك نزیکەی - ١٠ - ١٥ - هەزار تەزبیحی لێ دروست دەکرێو دروست کردنەکەشی وەکو مامۆستاو مەلای مزگەوتی- بچکۆلە - مامۆستا محمد ئەمین ابراهیم بۆی روون کردینەوە لە کاتی پایزدا دەس پێ دەکاو لە وەرزی پایزدا دەنکە قەزوان شین دەبێو ئەو کەسانەی کە خەریکی دروست کردنی تەزبیحی قەزوانن هێشووی قەزوانی پێنەگەیشتوو دێننو دەنکە دەنکە کونی دەکەنو ئامادەی دەکەن بۆ ئەوەی بهۆنرێتەوەو ببێ بە تەزبیح .. هەروەها ئەوەشی روونکردەوە کە دارەبەن جگە لەوەی تەزبیحی قەزوانی لێ دروست دەکرێ گەلێ کەڵکی تریشی هەیە وەکو ئەوەی گەڵاکەی واتا گەڵای دارەبەن ئەگەر بیکوڵێنی دۆشاوەکەی بۆ تیمار کردنی گەلێ برین بەکار دێ بنێشتەکەشی بۆ تیمار کردنو چارەسەر کردنی گەلێ زامو دەردو نەخۆشی باشەو لە دارەکەشی شانەی دار دروست دەکرێ ... سەبارەت بە پرسیارێکیش لە بارەی ئەوەوە کە لە دارەبەنێك چەند تەزبیح دروست دەکرێ لە وەڵامدا وتی : لە هەر دارەبەنێك نزیکەی - ١٠٠٠ - هەزار تەزبیح دروست دەکرێ ...

شایانی باسە ئەو تەزبیحەی کە لە قەزوان دروست دەکەن - ١٠١ - ١٠٣ - لە سەدو یەك دەنکە قەزوان یا سەدو سێ دەنکە قەزوان دروست دەکرێ ...

پاش ئەوە چاومان بە خاڵە محمد احمد محمد کەوت ... ئەم مامە پیرەیە وەکو خۆی وتی نزیکەی -٦٠- شەست ساڵ دەبێ تەزبیح دەهۆنێتەوەو لە رۆژێکدا هەشت تا دە تەزبیح دەهۆنێتەوە ... سەبارەت بەو قەزوانانەی کە دەکرێن بە تەزبیح وتی : قەزوانی تەزبیح دوو جۆری هەیە . جۆرێکیان بەنەوشەیی‌یەو ئاسکەو وردەو نەختێکیش مەیلەو سوورە ... جۆرەکەی دیان قەزوانی ئاسایی‌یەو دەنکە دەنکە قەزوانەکان بە درەوشەیەکی تایبەتی کون دەکرێو دەهۆنرێتەوەو من خۆم لەم کارەدا شارەزایی تەواوم هەیە ...

لە بارەی باشترین تەزبیحەوە وتی : باشترین تەزبیحی قەزوان ئەو تەزبیحانەن کە لە قەزوانی بەرزنجە دروست دەکرێنو تەزبیحی ئەبڵەق نزیکەی - ١٠ - ١٥ - دینار دەکاتو هەرزانترین تەزبیحی قەزوانیش بایی - ٧٥٠ - فلسە ..و هۆنینەوەی تەزبیحێکی قەزوانیش (١٢٥ - ٢٥٠) فلسی لێوەردەگرم لەبری حەقە دەستی خۆم ...

لە بازاڕی سلێمانیشدا چاومان بە چەند دووکاندارێك کەوت کە لە دووکانەکانیاندا تەزبیحی قەزوانیان دەفرۆشت ... سەرەتا چاومان بە ئومێد کاکە رەسووڵ کەوتو ئەوەی دەربڕی کە لە دروستکردنی تەزبیحی قەزواندا شارەزایەو هەروەها دەیشیفرۆشێ لە بارەی دروستکردنییەوە وتی: لە وەرزی پایزدا هێشووی قەزوانی پێنەگەیشتوو لە دارەبەن دەکەنەوەو کۆمەڵی دەکەن تاوەکو وشك دەبێتەوە ... پاش وشك بوونەوەش لە ئاودا دەیخووسێننو توێکەکەی لێ دەکەنەوە ... ئەنجا دەنکە دەنکە (دەنکی گەورە بە جیاو دەنکی بچووك بە جیا) کون دەکەنو دەیهۆننەوە .. و دەیکەن بە تەزبیح ... دەبێ ئەوەش بزانین کە ئەگەر دەنکە قەزوانەکان پێگەیشتبوون ئەوە تەزبیحەکە مەیلەوسوور دەردەچێو ئەگەر قەزوانەکانیش ئاسكو نەگەیو بوون ئەوە تەزبیحەکە مەیلەو سپی دەردەچێ .. سەبارەت بە فرۆشتنی تەزبیحی قەزوانیش وتی : زۆرکەس هەواڵی تەزبیحی قەزوان دەپرسنو زۆری لێ دەفرۆشین بە تایبەتی ئەو جۆرەی کە پێی دەڵێن - ئەبڵەق - شایانی باسیشە لاوو پیر تەزبیحی قەزوان دەکڕنو دەیگرن بە دەستەوە ...

ئەوی راستی‌بێت لە گەشتەکەماندا چاومان بە گەلێ برادەرانی دی کەوتو سەرنجەکانیان وەکو ئەوانی پێشوو بوو ، ئێمەش دەڵێین سەڵاو لەو دەستە رەنگینانەی ئەوە لە دوای ئەوە ئەم هونەرە کوردەوارییەیان پاراستوەو سەڵاو لەو دەستو پەنجانەش کە ئەوە لە دوای ئەوە ئەم هونەرە رەسەنەی کوردەواریمان دەپارێزنو پەرەی پێدەدەن ... !

ئامادەکردنی :
نووسینگەی سلێمانی
لەتیف هەڵمەت

شانۆگەری "جەنابی جانەوەر" و رازو نیازێکی هونەری

تیپی نواندنی لاوانی سلێمانی لە مانگی رابوردوداو بۆ ماوەی (١٢) رۆژ لەسەرهۆڵی ئامادەیی سلێمانی کوڕان شانۆگەری (جەنابی جانەوەر)یان پێشکەش کرد کە لە نووسینی چیرۆکنووسی کورد مامۆستا (حسین عارف)ە .

ئامادەکردنی : محمد صالح

ئەوەی شایانی باسە شانۆگەریەکە جێگایەکی تایبەتی هەبوو لە دلی زۆربەی جەماوەردا ، بەتایبەتی شێوە کۆمیدیەکەی لە هەمان کاتدا دەتوانین شانۆگەری ناوبراو لە ریزی « کۆمیدیای رەخنەیی » یاخود « کۆمیدیای هێمن »دا دابنێین . بۆ زیاتر ئاشکرابوونی هەندێ لایەنی شانۆگەریەکە بە پێویستمان زانی کە ئەم گفتوگۆیە ساز بکەین ...

کاك شەفیق محمد قوتابی پۆلی سێ‌هەمی بەشی شانۆ لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی ، کە دەرهێنەری شانۆگەریەکەیە لە وەڵامی ئەم پرسیارانەدا .

پ١ : چۆن ئەم دەقەت هەڵبژارد ؟

پ٢ : چۆنێتی دەسکاریکردن تا چ رادەیەکە ؟

ووتی :

بەڕای من ئەو دەرهێنەرەی دەیەوێ دەقی شانۆگەرییەك هەڵبژێرێ ، دەبێ رەچاوی ئەوە بکات کە نموونەی کەسانی شانۆگەریەکە لە ژیانی رۆژانەی ئەو جەماوەرەدا بنێ کە دێن بۆ سەیری ، ئینجا نووسەری دەقەکە کورد بێ یان هەر زمانێکی دی ، چونکە رەنگە هەموو دەقەکان باسی ململانێی مرۆڤ بێت لەگەڵ ژیاناو هەر نووسەرەش بەپێی بیروراو بۆ چوونی خۆی ، لێرەدا زبرەکی دەرهێنەر دەردەکەوێ . ، ئەویش بە هەڵبژاردنی ئەو دەقەیە کە کاری تێدا دەکات، لێرەدا مەبەست ئەوە نی‌یە کە خۆم هەڵبکێشم ، بەڵکو راستیەو دەیخەمە روو . شانۆگەری جەنابی جانەوەریش لە لایەن برادەرانەوە هەڵدەسەنگێنرێ .

بۆ وەڵامی پرسیاری دووەمیش ، مامۆستا حسین عارف لە کۆتایی دەقەکەدا تێبینی‌یەکی نووسیوەتیایدا سەربەستی بە هەموو بەشدارانی شانۆگەریەکە ئەدات کە دەسکاری بکەن بەڵام بەباری زیاتر نیشاندانی جانەوەرێتی - جەنابی جانەوەر - لەبەر ئەوە هەر دیمەنێك کە زیاد کراوە یان پچڕێنراوە لەدەقی شانۆگەریەکە ئەوە بووەتە هۆی خزمەتکردنی بیری سەرەکی نووسەرو بەهێز کردنی بینای درامی شانۆگەریەکە .

دوایی رووماڕ کردە کاك ئیبراهیم مەولود توفیق کە قوتابی پۆلی سێ‌هەمی شانۆیە و ئەم پرسیارەمان لێ کرد کاکە بلە تۆ دەوری جەنابی جانەوەرت بینی ، بەڕای تو ئەم کاراکتەرە چۆن هەڵدەسەنگێنێ ؟

وەڵام : هەر ئەکتەرێ دەوری کەسێکی شانۆیی بێ‌بسپێررێ پێویستی بە گەڕانو شیتەڵ کردنەوەی تەواو هەیە دەربارەی لایەنی سروشتیو کۆمەڵایەتیو دەروونی ، منیش وەك تاقی‌کردنەوەیەك ناسینی ئەم دەورەم بەم جۆرە بوو .

هەروەها خوشکە تریفە جەمال کە دەوری - حیکایەتخوان -ی دەبینیو قوتابی پۆلی سێ‌ی بەشی شانۆیە ئەم پرسیارەمان لێکرد .

خوشکە تریفە رات چی‌یە بەرانبەر بە ئافرەت لە شانۆی ئەمڕۆدا ؟

وەڵام : ئەو بیرو باوەڕەی کە وای لە مرۆڤ کردووە هەست بە جیاوازی بکات لە نێو خۆیاندا بە تایبەتی ژنو پیاو ، تەنها بەوەشەوە نەوەستاوە بەڵکو لە زۆر رووەوە هەستی پێ دەکرێ ، شانۆش هەر بەو جۆرەیە .

کاك ظاهر عبدالله حسین قوتابی پۆلی دووەم لە وەڵامی راپەڕاندنی کاری لاوانو هاریکاری ووتی :

بڕوانە ل ٧

شانۆیی کەللەسەر لە نێوان نووسین و دەرهێنان دا

هەر لەسەرەتاوە لەسەرخانی کۆمەڵدا دوو بۆچوونی جیاواز لە بوارەکانی فەلسەفەو سیاسەتو هونەرو ئەدەبدا .. رەنگیان داوەتەوە بۆچوونێك داکۆکی دەکات لە بۆرژواو ،بۆچوونێکی تر بورژوا ڕسوا دەکات ، چەندان نووسەرو فەیلەسوفو هونەرمەندانی جیهانی سەربە بۆچوونی دوهەمن ، هونەر یا ئەدەبەکەیان لە پێناوی خستنەڕوی رووی ڕاستی بورژوا تەرخان کردوە .

ناظم حکمەتی شاعیری گەورە یەکێکە لەو کەڵە نووسەرە جیهانیانەی کە پێنووسەکەی لە پێناوی مەسەلە گەورەکەی مرۆڤایەتی و داکۆکی کردن لە مافەرەواکانی چەوساوەکان خستۆتە کار .

بەپلەی یەکەم ناظم شاعیرە وەك لەوەی کە شانۆنووس بێت ، شانۆنامەکانی نووسەر لەدەوری رەخنەگرتن لە کۆمەڵی بۆرژواو داکۆکی کردن لە مرۆڤو گرنگی دان بە کەلەپوور ... هتد دەسوڕێنەوە ، وەکو شانۆیی شێخ بەدرەدینو بەرئاگردانو جەوهەری مەسەلەیەکو ... هتد . لەو شانۆیانەی کە مەبەستی بووە کۆمەڵی سەرمایەداری تاوانبار بکاتو بیسەلمێنێت کە مرۆڤ تێیدا تووشی نامۆبوون دەبێت ، شانۆیی کەللەسەرە .

بیری سەرەکی شانۆیی‌یەکە لەوەدا خۆی دەبینێتەوە کە کاتێك سەرمایەداری دەگاتە قۆناغێکی پێشکەوتنی ، بەها (قیم) مەعنەوەیەکانیش وە کوشتە مادیەکان دەخرێنە روو بۆ کڕین و فرۆشتن .

ئەم شانۆیی‌یە لەلایەن هونەرمەندانی تیپی نواندنی سلێمانی‌یەوە لە رێکەوتی ١٠/٦ی ١٩٨٢ دەست کرا بە پێشکەش کردنی لەسەر شانۆی چالاکی قوتابخانەکان لە وەرگێڕانی عثمان شەیداو دەرهێنانی کریم عثمان .

بۆ هەڵسەنگاندنی شانۆیی کە بە پێویستی دەزانین لە دوو لایەنی گرنگەوە چ نووسین و چ دەرهێنان لێی بکۆڵینەوە بەپێی تێگەیشتنمان لە شانۆیی‌یەکە ، واتە خستنەرووی ڕایەکانی نووسەرو شیکردنەوەی لایەنی ئایدیای شانۆیی‌یەکە ئینجا لاکردنەوەیەك بەلای هەڵسوکەوتی دەرهێنەر لەگەڵ دەقەکەدا وەکو لایەنی هونەری .

شانۆیی‌یەکە کۆمەڵێك دەروازەی هەیە بۆ چوونە ژورەوە ، بۆ نموونە دەتوانین لەباس و خواستی زانستەوە دەست پێ بکەین ، زانست لەژێر سایەی سەرمایەداریدا یاخود نامۆبوون (الاغتراب)، یا وەکی دی رۆڵی ئابوری لە ژیانی کۆمەڵدا ، بەڵام لەرێگەی شیکردنەوەی کەسایەتیەکانەوە لەمانە گشت دەدوێین . دالبا نیزۆ (هونەرمەندان عومەر دلپاكو حەسەن عەلی دەورەکەیان دەبینی) کەسێکە رۆشنبیری‌یەکی ئەوتۆی نیە تەنها لەباسەکەی خۆیدا شارەزایەو هیچ گرنگی نادات بە ئابوری و سیاسەتو باسە کۆمەڵایەتیەکان ئەوەتا دەڵێت « چیم داوە بەسەر ناپلیۆنەوە نابا ئەو هیچی دەربارەی پزیشکی زانیوە » لای دکتۆر زانست پسپۆریە « بڵاو - نابێتەوە بەڵکو قوڵ دەبێتەوە » .

بۆ چوونی ڕاست بۆ زانست ئەوەیە کە زانست بەرهەمی کۆمەڵەو لەشوێن خۆشیەوە کار دەکاتە سەر کۆمەڵ . لەژێر سایەی بۆرژوادا زانست وەکو چالاکیەکانی تری مرۆڤایەتی دەکەوێتە ژێر کاریگەری یاسای « ڕاکردن بەدوای قازانج »دا ، نەبوونی ئەم بۆچوونە راستیە لای دالبا نیزۆ وای لێ دەکات ببێتە ئامێرێك لەدوایشدا بەو مەخسەرەیەی بەرن کە بردیان .

بیدرۆ « شەماڵ عومەرو دانا رەووف دەورەکەیان دەبینی » پێچەوانەی کەسایەتی دالبا نیزۆیە واتە مرۆڤێکی روناك بیرەو خاوەنی هەڵوێستێکی زانستیانەیە ، بەهیچ شێوەیەك بڕوای بە جیاکردنەوەو لێك دابڕانی زانیاریەکان نیە .

شاعیر « حەمە عەلی دەورەکەی دەبینی » لە ژورێکی ئەو ئەپارتمانەدا دەژی کە دوکتۆری تێدایە کەسێکی هەژارو کەم دەستە بەڕای خۆی کەسێکی زۆر خۆڕاگرەو شیعر بۆ ئافرەتو جوانیو مرۆڤ دەنوسێت ، ئامادە نیە (وەکو قۆناغی یەکەم) شیعرەکەی بەپارە بفرۆشێت بێزاری ئەوەیە کە ووشە داماوە لە دەربڕینەکانی ئەم . لە سەرەتادا لەگەڵ مەسەلەی هەژاراندا دەژی (خاوەنی چاپخانە) هەولی لەگەڵ چاپخانە) هەولی لەگەڵ دەدات کە تا بەپێی ئارەزووی ئەوان شیعر بنوسێت دوای

بڕوانە ل ٧

فاروق ڕەفیق
کۆلیژی ئەدەبیات

دەربارەی نووسین و کاری رۆژنامەنووسی

نووسینی : وائل العانی
احمد سید علی بەرزنجی کردویەتی بەکوردی

شتێ لە پەرەسەندنی رۆژنامەنووسی عێراقی

رۆژ لە دوای رۆژ رۆژنامەنووسی پەرەدەسێنێ ، وە وەك پێویستی‌یەك جێی خۆی دەگرێو هیچ کۆمەڵێك ناتوانێ دەستبەرداری بێ یا لە ژیانی رۆشنبیریو بزووتنەوەی رۆژانەیدا شتێکیتر بدۆزێتەوە کە برێ بکەوێ .

رۆژنامە نووسیش لەو زنجیرە گۆڕانکاریانەدا کە بەسەریدا هاتووە تەنیا وەك هونەرێکی ڕاگەیاندن ناکەوێتەڕوو ، بەڵکو وەك پیشەسازییەکیش کە لەم ماوەی دوایی‌یەدا توانی گەلێ پیشەسازی‌ی تری وەکو : پیت سازی ، کاغەز ، مەرەکەب ... هتد ، بەدوای خۆیدا کێش بکات .

هەروەها بە ملیۆنان پسپۆڕو کرێکارو لێکۆڵەرەوەو خاوەن راوبیر چوونە کۆڕییەوە ، دەوڵەتان بیر لە دامەزراندنی پەیمانگاو کۆلێجو پەیمانگای راهێنان دەکەنەوەو لەپێناویدا دەستەو کۆمەڵەو کۆڕ دەگێڕرێ .

لە عێراقیشدا ، رۆژنامەنووسی لە شۆڕشی تەمموزی ١٩٦٨ وە هەتا ئێستا گۆڕانێکی گەورەی بەخۆیەوە دیوە ، جا لەسەر ئاستی پیشەسازیی بێ یان ئاستی هونەرو کارکردن .

ئەگەر بڕوای سەرکردایەتی شۆڕش نەبووایە بەوەی کە هۆیەکی راگەیاندنو رەخساندنە ، هۆیەکی راستەوخۆو کاریگەرە لە نێوان دەزگاکانی شۆڕش لەلایەكو گەلی سەر بە شۆڕشو دەزگاکانی لەلایەکی ترەوە ، رۆژنامەنووسی لە عیراقدا ئەم پەرەسەندنە گەورەیەی بەخۆیەوە نەدەدی .

جا پەرەسەندنی رۆژنامەنووسی لە عیراقدا . دەتوانرێ رواڵەتەکانی بەم خاڵە کورتانەی خوارەوە بژمێررێ :

— پەرەسەندنی هونەری چاپکردنو هاتنەکایەی چاپی ئۆفسێت بەشێوەیەکی فراوان .

— هاتنەکایەی چاپکردنی رەنگاو رەنگ بۆیەکەمجار لە رۆژنامەگەری عێراقی‌دا .

— پەرەسەندنی هونەری رەنگرێژیو پەیدابوونی کادیری شارەزای‌وا کە توانای بەسەردا بشکێو بیزانێ .

— پەرەسەندنێکی گەورە لە بواری پێچانەوەو لە بەرگگرتنو بەکارهێنانی ئامێر لەم بوارەدا .

— پەرەسەندنی هۆی وەرگرتنی دەنگو باسو هەمەچەشنەیی‌یان (ئامێری بروسکە ، تەلەفۆن ، وێنەی رادیۆ ، ریکۆرد ... هتد) .

— پەیدا بوونی پسپۆڕی لە کارەکەدا ، سائیتر لە سەر ئاستی کارگەراندنێ یان لەسەر ئاستی رۆژنامەکە : رۆژنامەی هونەری ، وەرزشی ، کرێکاران ، جوتیاران ... هتد .

وەیا (نووسەری ئیش‌وکاری ئابووری ، سیاسی ، هونەری ، هەواڵ دەری ناوخۆ ... هتد).

— پەرەسەندنی کاری دابەشکردن بە دامەزراندنی (الدار الوطنیه) .

شتێکی ئاسییشە کە ئەم گۆڕانە لە ژمارەی دابەشکردنو خێرایی بڵاوکردنەوەی رۆژنامەکاندا رەنگی داوەتەوە .

هەرلە کاتێکدا کە گەورەترین رۆژنامە لە وڵاتدا لە ساڵی ١٩٥٩ دا ژمارەی بڵاوکردنەوەی لە دەوروبەری پێنج هەزار دابوو ، کەچی لە ساڵی ١٩٧٩ دا گەیشتە سەد هەزار یان زیاتر (بۆنموونە) رۆژنامەی - الثوره -) ئەم سەر تێ‌کردنە گەورەیەی خەڵکی بۆ کڕینی رۆژنامە ، تەنیا دانانێك نیە بەگرنگی‌ی رۆژنامەنووسی لە ژیانی کۆمەڵدا ، بەڵکو دانپیانانیشە بە پەرەسەندنی رۆژنامەنووسی‌داو توانایەتی کە گەورەترین ژمارەی خەڵکی بۆلای خۆی رابکێشێ ، بەتایبەتی ئەگەر بزانین کە رۆژنامە یان گۆڤار بۆ خوێنەرێکی نەناسراو لەچاپ دەدرێو هیچ یاسایەکیش نی‌یە کە زۆر لە خوێنەر بکات فلاَن رۆژنامە بکڕێ یان فیسار .

لەگەڵ ئەمەشدا ، هەندێ کەلێن دەمێنێتەوە کە رۆژنامەنووسی‌ی عیراقی نەیتوانیوە ، لەگەڵ گرنگیشیاندا ، بیانگرێ ، هەربۆ نموونەشی :-

بڕوانە ل ٧

Institut Kurde de Paris

کێشەی هاتووچۆ لە ڕێگاوبان و
پێویستی هاوکاری و هۆشیاری
هەموان
بۆچارەکردنی

سەرگوڵ تەیمور ـ وێنەی غازی طلوب

ـ مەسەلەی ڕێکخستنی ڕێگاو بانو گواستنەوە هاتنو چوون لە دەمێکەوە دیاردەیەکی شارستانیەو هاتووتە جیهانەوە بەڵام هەروەك دەزانین ساڵ بەساڵ شتی تازە دێتەکایەوەو کۆن دەگۆڕێت مەسەلەی ڕێگاوبانو گواستنەوەش هەروابوە مرۆڤ توانیویەتی بۆ سوودی خۆی زۆر شت بکاتە پێشخزمەتی خۆی لەمانە ئۆتۆمبیلو پێویستە ـکانی ڕێگاوبانو پردو نەفەق تا لە کارەسانەکانی ڕێگاوبان ـ نیش کەم بکاتەوە ، بەڵام هێشتا نازانین بەتەواوەتی خەتای مرۆڤ خۆیەتی یان ئامێرە تازەکان . بۆ روون ـ کردنەوەی کێشەکانی ڕێگاو ـ بانو هاتووچۆ هاوکاری ئەم گفتوگۆیەی لەگەڵ بەڕێز عمید قاسم بەڕێوەبەری گشتی هاتووچۆ کرد .

ـ دوای ئەو هەڵمەتە ڕاگەیاندنانە بە هاوکاری ئێوەو وەزارەتی ڕاگەیاندن بۆ هوشیارکردنەوەی هاوولاتیان لە رووی گیروگرفتی ڕێگاوبانەوە ئایا هیچ سودێکی دیاری هەبووە ؟

● دوای ئەو هەموو یارمەتی‌یەی کە بەڕێوەبەریتی گشتی هاتووچۆ لەلایەن سەرکردایەتی شۆڕشو بەتایبەتی سەرۆك صدام حسین پێی گەیشتووە هەڵمەتێکی ڕاگەیاندنی گەورەمان دەست پێ کرد بۆ هوشیار کردنەوەی هاوولاتیانو بەو جۆرە دوو نەخشەمان داناوە یەکێکیان لە ئێستاوە تا ماوەی پێنج ساڵی داهاتوو ئەوی تریش بۆ ماوەی دە ساڵە . ئەم نەخشانە ئەوە دەگەیەنن کە وەزارەتی ڕاگەیاندن بەڕادیۆو تەلەفزیۆنو ڕۆژنامەو گۆڤارەکانی بەردەوام بێ لە هوشیار کردنەوەی هاوولاتیان ، ئەمانە هەمووی بەدەنگەوە هاتنێکی ئاشکرای هاوولاتیانی تیدا بەدی دەکەین جگە لە کەمێکی زۆر کەم نەبێ کە هێشتا هەڵە دەکەنو ئێمەش هەر بەردەوامین لە فێرکردنیان جارێك بە ئامۆژگاری جارێکیش بە سزاو لێپرسینەوە . ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە هێشتا خەڵك هەیە یاسای هاتوو چۆ نازانێ .

ـ ئێمە وا تێدەگەین کە زۆربەی روداوەکانی ڕێگاو بان پەیوەندیان هەیە بەزۆری ئۆتۆمبیلەوە کە ئەمە زیاتر بەهۆی ئەو نەخشەی گەشە پێدانەوەیە لە ولاتدا هەیە . ئەگەر بێتو قیاسی بکەین لەگەڵ ئەو ڕێگاوبانەدا کە هەمانە زۆرن ، ئایا ناتوانن چارەیەك بۆ ئەمە دابنێن ؟

● ئەوەی راستی بێ ولاتەکەمان بەرەو پێشکەوتن دەڕوات سەرەڕای ئەم جەنگەی کە دوژمنی ئێرانی بەسەرمانیدا سەپاندوە وابزانم هاوولاتیان دەتوانن ئەوە بەدی بکەن کە چەند جادە کراوەتەوەو چەند پردو هەمووی علاماتی هۆشیاری ـ هەمووی علاماتی هۆشیاری کردنەوەی ڕێگاوبانی لەسەر نووسراوە ئەمەش هەموو قەڵەباڵغی جارانی ئۆتۆمبیلی چارکردوە بەڵام هاوولاتیان چ سایەقو چ پیاوە هێشتا بەتەواوی یاسای هاتوو چۆو ڕێگاو بان بەڕێوە نابەن بۆیە قەڵەباڵغی لە هەندێ جێگادا ماوەو هەندێ کارەساتیش دەقەومێ بۆ نموونەش زۆربەی جادەکان کراون بەسێ چوار بەشەوە کە هەر یەکێ لەمانە جێگای ئۆتۆمبیلێکی تیدا دەبێتەوەو لە زۆر جیکاشدا وا نەخشە کێشراوە کە ئۆتۆمبیلەکان جێگای خۆیان نەگۆرن ئەگەر هاتو لە ٥٠٠م کەمتریان مابو بو ترافك لایت بەڵام برا سایەقەکانمان هیچ گوێ نادەنە ئەم ڕاسپاردانەو جێگای خۆیان زۆر دەگۆڕن بۆ ئەوەی پێش یەکتر بدەنەوە ئەمەش دەبێتە هۆی قەومانی کارەساتی ڕێگاوبانو قەڵەباڵغی ڕێگا . هەروەها پیادەکانیش پردیان بۆکراوە کە لەسەریەوە بپەڕنەوە بەڵام هێشتا هەیە کە بەکاری

ناهێنیو لە جادەکەوە دەپەڕێتەوە ئەوەش نازانن کە سەرەڕای قەڵەباڵغی ئەگەر بێتو کارەساتێکیان لێ بقەدمێ هیچ دادگایەك شکاتیان ناپرسێ چونکە لە جێگای پەرینەوەو نەپەڕیونەتەوە .

ئینجا وابزانم ڕێگاوبانی تەواومان هەیە کە جێگای ئەو ئوتومبیلانە بکاتەوەو هیچ قەڵەباڵغی نەبێ بەڵام بەمەرجێ ئەم کۆسپانەی باسمان کرد نەمێنێ هەر ئەوەش دەبێتە هۆی نەهێشتنی کارەساتی دڵتەزێن .

ـ قیرتاوکردنی ڕێگاوبانی دەرەوەی شارەکانو کردنی بەدوو ڕێگا واتە هاتن بەجیاو رویشتن بەجیا زۆر لە کارەساتی هاتوو چۆ کەم دەکاتەوە ئایا نەخشەی داهاتوتان چییە بەهاوکاری لەگەڵ لێپرسراوانی ئەم ئیشە ؟

● ئەوەی راستی بێ دەزگای ڕێگاوبانو پردەکان خەریکی ڕیگاوبانو کردنەوەیەو ئەم کارە بەرەو ڕوی ئەوان کراوەتەوە بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئەتوانم بڵێم کە ئێستا ڕێگاوبانی دەرەوەی شار واتە نێوان هەموو شارە گەورەکانی عیراق هەموو قیرتاوکراونو دوو ڕێگاشە بەڵام ئەوەی کە پەیوەندی هەیە بەئێمەوە بۆ کەم ـ کردنەوەی کارەساتی ڕێگاوبانی دەرەوەی شارەکان ١٠٠ نوختەی چاودێری هاتووچۆمان دابەش کردوە بەسەر هەموو ڕێگاوبانی عیراقدا کە ئەم پرۆژەیە سێ ملیون دیناری تێ چووەو بریتی‌یە لە هەموو ٣٠ کیلۆ ـ مەترێکدا دەستەیەك پۆلیسی هاتوو چۆ . هەندێ جاریش نزیك تر لەوە هەروەها خانوی تایبەتیان بۆ کراوەو پڕ کەرەستەی پێویستن جگە لەمە ئوتومبیل بە جیهازی لاسلکی‌یەوە لە ژێردەستیانایە کە دەتوانن قسەی پێ بکەن لەگەڵ ئەو پارێزگایەی لە پەیوەندی پێوەیەتی‌و بەوجۆرە دەتوانن بگەڕێن بە ریگای دەرەوی شارداو چاودێری هەموو ئوتومبیلێك بکەنو خێرایی رۆشتنی دیاری بکەن ئەمە سەرەڕای ئەوە کە هەموو پولیسێك جیهازێکی لاسلکی پێیە بۆ ئەوەی زوو خەبەر بگەیەنێ ئەگەر هاتو پێویستی بەیارمەتی بوو .

ـ کردنەوەی ئەم خەتە تازانەی ناو بەغدا تا چەند کاری کردوتە سەر کەم ـ کردنەوەی کارەساتی ڕیگاو بانو قەڵەباڵغی . ؟

● وابزانم هەموو هاوولاتیەك کە لە بەغدادا بێ دەتوانێ ئەوە بەدی بکات کە چەند قەڵەباڵغی کەم بوتەوە دوای کردنەوەی ئەم ڕێگاو بانە تازاانە بەتایبەتیش پردی جادریەو پردی صدام حسین وڕێگای قادسیەو کۆشکی کۆنگرەکانو فڕۆکەخانەی بەغدا ئەمە سەرەڕای ئەوە نەفەقانە کە کراونەتەوە .

ئەتوانم بڵێم کەم کردنەوەی قەڵەباڵغی ئەگەڕێتەوە بۆ ئەوە کە ئوتومبیلە گەورەکانی بار کە لە باکوری عیراقەوە دەهاتن ئێستا نایەنە ناو بەغداوە بەڵکو لە پردی صدامەوە دەپەڕنەوەو بەلای ڕاستی بەغدادا بەرەو باشور دەڕۆن .

ـ ڕاتان چییە بەرامبەر ئەو سایەتانە کە هیچ لە لێخوڕینی ئوتومبیل یان (قواعدی) هاتوو چۆ نازاننو چۆن ئیجازەیان دەست کەوتوە بەتایبەتیش ئەوانەی کە لە دەرەوەی عیراقەوە هاتون ؟

● ئەوە ڕاستە کە ئێمە لێپرسراوی ئەو سایەقانەین کە ئیجازەیان دەست کەوتوە بەڵام ئەوەش بزانن کە دوا چەندەها تاقی‌کردنەوە ئەم ئیجازەیان وەرگرتوەو ئەگەر بێتو تەنها یەك هەڵە بکەن بەبێ سەر لە نوێ تاقی ـ کردنەوەیەکی تری بۆ بکرێ ئەمە بەنسبەت هاوولاتیانی عیراق بەڵام بەنسبەت ئەوانەی کە لەدەرەوەی سنورەوە هاتون ئێمە ئەوسا ڕێکەوتنمان هەبوو لەگەڵ ولاتاندا هەریەکێ لەوان دان بنێ بەئیجازە لێخوڕینی عیراقدا ئێمەش دان دەنێین بەئیجازەی ئەواندا بەڵام بۆ ئەوەی نەخشەی گەشەپێدان بەتەواوی جێ بەجێ بکەین وازمان لەم بریارە هێناوە ـ و ئێستا هەموو سایەقێکی بێگانە دەتوانێ ئوتومبیل لێ بخورێت دوای ئەوەی کە تاقی‌دەکەینەوەو بۆ ئەم مەبەستەش لیژنەیەکی تایبەتی پێك هاتوە ئەگەر بێتو ئەو سایەقەش هەڵە بکات لێی دەپرسنەوەو دەینێرنەوە بۆ وڵاتی خۆی . ئەمە جگە لەوەی بڕیارێك هەیە ئەوسایەقەی زیان بگەیەنێ بە پردو نەفەق لێی دەپرسنەوەو زیانەکەشی پێ دەبژێرنو ئوتومبیلەکەی دەگرن .

ـ دوا ئامۆژگاری‌تان چییە بۆ هۆشیارکردنەوەی هاوولاتیانو پاراستنیان لە کارەساتی ڕێگاوبان ؟

● بەهیوای ئەوەم کە هاوکاری‌یەکی ڕاستیمان لەگەڵ بکەن کە لەترسەوە نەهاتبێ بەڵکو لەتێ گەیشتنەوە بێت وحەز دەکەین ئەوە بزانن کە ئەم کارەساتانە هەزاران هاوولاتی پێ دەمرێت لە کاتێکدا زەرەرێکی زۆر لە وەڵات دەکەوێ چونکە ئێمە پێویستمان بەهەموو کەسێکە بۆ بەرگری کردن لە سەربەستی وڵات دژی دوژمنی ئێرانیو دوژمنەکانی تری عیراق .

پەردە لادان لە ڕووی
باری ڕۆشنبیری لە ئێران

نووسینی : جلال وردە

(هاوکاری) کردویەتی بەکوردی

● بەشی یەکەم ●

● ئەم پەردە لادانە بۆچی ؟

زۆر جار کتێبو رۆژنامەکان ، باسو خواستی وەزعی سیاسی‌و ئابوری‌و کۆمەڵایەتی دەربارەی ئێران دەخوێنینەوە ، بەڵام زۆرکەم باسی باری رۆشنبیری ئێران دەکرێ ، کە ئەمە کەمو کورتیەکە لەلایەنمانەوە ، چونکە ناگونجێ ئەو بارانە سەرجەم لەیەکتری جیابکرێنەوە ، دیسان زانینی مەوزوعی باری رۆشنبیری ئێران بەشداری دەکات لەپەردە لادان لەرووێ ئەو کردەوە نامرۆڤایەتیانەی بەرامبەر رۆشنبیری‌و رۆشنبیران دەکرێ لە ئێرانداو باری رۆشنبیری چۆن لەسایەی رژیمی ئاخوندە کۆنەپەرستەکانی دوژمن بە رۆشنبیری‌و مرۆڤایەتی پەکی کەوتووەو دیسان بەشداریەکە لە بەراورد لەنێوان ئەو بارەوباری پێشکەوتوو گەشەسەندوی رۆشنبیری ئێمە سەرەڕای باری شەڕ .

بێگومان سەرنجدانی مەوزوعی ئایەتە دی بە دابڕین لە پەیوەندی بەیەکەوە بەستراوی بارەکانی ترو دابڕاو لە روانینی « ژیانەوەی ئاینی » کۆنەپەرستانەی ئاخوندەکانی ئێرانو دابڕاو لە رابووردوی نزیكو هیوا دارین بتوانین بەم بەشداریەمان هەندێ لەو مەبەستانە بهێنینە دی کە بەستراون بە زروفی مەوزوعی ئێستاوەو لە پاڵ کەمی سەرچاوەشدا .

● تیشکێك لەسەر باری نەتەوەیی‌و تیرەگەری ناو ئێران .

بەپێی سەر ژماردنی ساڵی ١٩٦٦ :

پانتایی خاکی ئێران « ١٩٥ر٦٤٨١ر١کم² »ە سێ جار زیاتر لە پانتایی فەرەنساو زیاتر لە ٣٦ ملیۆن کەسی تیا دەژی‌و بریتین لە زۆر نەتەوەو کەمایەتی‌و تیرەو تایفەی جیا :

● فارسەکان :

١٥ ملیۆنن ، لە ناوەراستی ئێرانو لە شارە سەرەکیەکاندا نیشتەجێن ، ئەوان ڕاپەڕێنەری کاروباری رژێمن لەولاتدا چەوساوەکانیان نەن .

● ئازەر :

١٢ ملیۆنن ، بەزمانی ئازەری قسە دەکەنو لەناوچەی ئازەربایجان نیشتەجێنو باری کۆمەڵایەتی زوربەیان باشە .

● کورد :

لە چوار ملیۆن زیاترن ، لە رۆژئاواو سەرووی رۆژئاوای ئێران نیشتەجێنو نیسبەتی بەشداریان لەحوکمدا لە زەمانی شادا (١ : ١٠) بوو تێکرا باری کۆمەڵایەتیان دواکەوتوە .

● عەرەب :

لە ٣ ملیۆن زیاترن ، لە هەرێمی ئەحواز نیشتەجێن زۆر دواکەوتون بەهۆی چەوساندنەوەی نەتەوەیی‌و چینایەتیەوە .

● بلوج :

نزیکەی یەك ملیۆنن ، لە خواروی رۆژهەڵاتی ئێران نیشتەجێن .

● تورکمان :

نزیکەی یەك ملیۆنن ، لەسەروی رۆژهەڵات نیشتەجێن .

● ئەرمەن :

چارەکە ملیۆنێك دەبن ، لە تارانو ئەسفەهانو تەبرێز دەژین ، تێکرا دەوڵەمەنن .

٩٨٪ دانیشتوانی ئێران موسڵمانو مەسیحیەکان چارەکە ملیۆنێك دەبن لەنێوان ئەرمەنو کاثولیكو کلدان داو جولەکەش ٨٠ هەزار دەبن .

دیسان بەهائیەکان هەن کە ٢٠ هەزار کەسێ دەبن وەختی شا وەزعیان باش بوو .

هەر رژێمی لە ئێراندا خۆی بە نیشتمانی بزانێ دەبێ ئەم تێکەڵیەی گەلانی ئێران لەبەر چاو بگری لە هەر هەنگاوێکی سیاسی‌و ئابوری‌و کۆمەڵایەتی‌و رۆشنبیری‌دا . ئاشکرا بوو کە رژێمی شا لە سیاسەتی رۆشنبیریدا گوی بەمە نەدەدا بۆ نموونە کە دەوترا « ئەدەبی ئێران » تەنیا مەبەست « فارس » بوو ، گوێ بە ئەدەبی کوردو عەرەبو بلوجی‌و ئازەری لە ئێران نەدەدرا ، ئێستاش ئەوەی لەسایەی رژێمی ئاخوندەکاندا روو دەدات هەموو هەڵسو کەوتیان لەسەر ئەساسی رەگەزپەرستی‌و تایفەگەری کونەپەرستانەیە کە بە پەردەی ئاین داپۆشراوە ، لێکۆڵینەوەی باری رۆشنبیری ئێران بایەخی لەوەدایە کە بمانگەیەنێتە بینینی راستی سەرجەمی باری ئێران . ئەوەیشە لەم لێکۆڵینەوەدا هەولی بۆ دەدەین .

● ماویەتی ●

پشتیوانی بەردەوامی جەنگ

لەم دواییەدا یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی زەنجیرە کۆڕێکی فراوانی بۆ کرێکارانی زوربەی قەزاکانی پارێزگا سازکردوەو تیایدا بەرێزان سەرۆكو ئەندامانی نەقابەی ناوبراو لەگەڵ هاورێیان لێپرسراوانی حزبو نوسینگەی کرێکاران لە ناوچەکاندا ئامادە بوون..

لەم کۆڕانەدا لە لایەن کاك فائق طاهر رشید سەرۆکی نەقابەکانی پارێزگای سلێمانیەوە چەند وتارێك خوێنرایەوەو تیایدا دەربارەی پەرەپێدانی ئەم جەنگە سەپێنراوەی سەر وڵاتی خۆشەویستمان لە لایەن . رژێمی ئیرانەوە قسەی کردوە ئەوەی بۆ دووپات کردونەتەوە کە بەرپابوونی ئەم جەنگەو بەردەوام پێدانی هەر لە یەکەم رۆژی‌یەوە تا ئەمڕۆ بەپێی چەندەها بەڵگەی سەلمێنراو هەموو لە ئەستۆی رژێمی ئێرانی خوێن رێژدایە ... هەروەها بەرێزی پەنجەی بۆ هەڵوێستی جەنگاوەرانی سوپای قارەمانو جەماوەرانی عێراق درێژ کردوەو لەوەش زیاتر هەڵوێستی خێزانی شەهیدانی ئەم بەنگەی هەڵسەنگاندوە کە هەموویان بەوپەڕی سەر بەرزی‌یەوە بەرەورووی واقیعی خۆیان دەبنەوە ... پاشان سەبارەت بە چۆنیەتی پاراستنی ئەم سەرکەوتنانەی سوپای دلێرمان کە لە بەرەکانی جەنگدا بەدەستیان هێناوە قسەی کردو لەم روانگەیە شەوە دەوری چینی کرێکارانی بەسەر کردەوە... دوا بەدوای ئەم وتارانەش لە لایەن هاورێ لێپرسراوی حزب لە ناوچەکەدا چەند وتارێکی تر خوێنرایەوە تیایدا بە شێوەیەکی زانستی دەربارەی دوژمنکاری مێژووی رژێمی ئێران بەرامبەر بە وڵاتی عێراق قسەی کردو ئەو هۆیانەی بەسەرکردەوە کە پاڵی ناوە بە رژێمی ئێرانەوە ئاگری ئەم شەڕەی لە پێناوی بەرژەوەندی ئیمپریالیزمی جیهانی‌و زایونیزمدا هەڵگیرساندوەو هەر لەم روانگەیەشەوە هەڵوێستی مرۆڤایەتی عێراقی بەرامبەر بە ڕاگرتنی شەڕو برانەوری خوێن رشتن بەسەر کردەوە.

شایانی باسە لە کۆتایی کۆرەگان‌دا لەلایەن ئامادە بوانەوە چەند بروسکەیەك بۆ سەرۆکی فەرماندە صدام حسین بەرز کراوەتەوەو تیایدا سەرلەنوێ بەڵێن پیاوەتی خۆیان بۆ سەرۆکی فەرماندەو سەرکردایەتی حزبو شۆرش دوپات کردوەتەوە کە هەمیشە سەربازێکی بە وەفا بن لە پێناوی بەر پەچدانەوەی هەموو دەست درێژی‌یەکی نارەوای ئێران کە بۆ سەر خاکی‌عێراقی خۆشەویستمانی بکات .

● فریا ●
نوسینگەی سلێمانی

خومەینی هەمیشە شەڕخواز

● عثمان حمد احمد ●

بێگومان ئاشکرایە عیراق هەر لە یەکەمین رۆژی جەنگەوە سەرکەوتوو بووەو سەرکەوتن لە دوای سەرکەوتنەوە بە دەستی هێناوەو سەربازە دلێرەکانی داستانی ئازایەتی‌و پاڵەوانیتێ لە مەیدانی حەقدا .. لە مەیدانی قادسیەی صدام‌دا تۆمار ئەکەن ، پیاوە مەردوو خوێن گەرمەکانی عیراق لاپەڕەیەکی تری گەشداریان لە مێژووی عیراقا تۆمار کرد ، هەروا بۆ سەرانسەری جیهان ، پتەوی‌و یەکێتی گەلی عیراقیان بە کوردو عەرەبەوە خستە ڕوو کەوا عیراقی نۆی توانای بەرهەڵستو بنە بڕکردنی هەموو جۆرە دەستو لایەنێکی یان هەیە ئەگەر بیانەوێ دەستی نارەوایان بۆ پیتو بەرەکەتی نیشتمانی خۆشەویستمان درێژ بکەن . سەرەنجامی جولانەوەو کردارو هەنگاوەکانی عیراق سەبارەت بەم ناکۆکی‌یەی نێوان عیراقو ئێران بۆ سەرانسەری جیهان دەرکەوت کەوا عیراق چاوی لە خاکی ئێران نەبووەو بیری لێ‌نەکردۆتەوەو هەمیشە هەولی داوە ئەم ناکۆکی‌یەی نێوان عیراقو ئێران بە بەشێوەیەکی ئاشتیانە چارەسەر بکرێو لە هەمان کاتیشا وەڵامی بریارەکانی ئەنجومەنی ئاسایش دەولەتانو نەتەوە یەکگرتووەکانی سەبارەت بەم شەڕە داوەتەوەو کۆی رایەڵی هەموو فەرمانێکی لیژنە خێرخوازەکان بووەو دەستی یارمەتی‌و کۆمەك‌کردنی بۆیان درێژ کردووە .

بروانە ل ٧

Institut Kurde de Paris

نالبەند و هۆزانە کائە ڤینێ

نیسماعیل ئیبراهیم
- دهۆك -

نا لبە ند هـۆزا نڤانێ مللی و سروشتی و رامیاری و هەمی بابە تا .. گەلەك هۆزانێت وی د بەلا ڤن د ناڤ خە لکی دا ، هەر چەندە رۆژ بۆ رۆژێ هۆزانێت وی‌پێ بەلاڤ دبن ، ئۆ کەس نە گە هشتیە سە روکانیا ب دروستی چنکی نالبەند وەکی روبیارە کێ بۆ شە هۆزانێت وی هند د مشە نە هندی بنڤێسین ب دو یما هیك نا هێن .

ئەڤ هۆزانە من یا ژ کا سێتە کێ وەر گرتی ئو ل دویڤ هۆزانا (حەلالیك) ڕا د خا ند ئۆ من نڤێسی چنکی من زا نی ئەڤ هۆزانە یێت نالبەندی نە ژ بەر نافێ وی ل دویماهی‌یا هۆزا نا د نڤێسیت چ بێژ بت : (ئەحمەدۆ)یان (ئەحمەدا) ، ئەڤە ژی ئەو هۆزانا نالبەندی یە :-

(شەڤو رۆژێ گریانا من تێت لناڤ بستا نو سەر ئاڤا نە من یارن نە من دۆستن نە کەس بویکە نە ئەز زاڤا ژ عەشقا وێ کراس سوورێ ئەزێ دینم ئەزێ هارم دنالم شریعـەتداری ب ڤی مالی هـەبی گاڤـا دە ما ئەو چووبە سەر ئاڤێ دباغێ دامو قابل بووم ئە وێ ئا گەهـ ژ مالێ من نەما ئەز کە تیمە سەد داڤا

من یا گرتی بو خو ژ کومێ بەیدا موحبەتێ چوومێ کو لیلێ تەر نە وە ژجومێ گولا گەش بو لبە ر ئاڤا وەکی دێ بە سەر ئاڤێ نیشارە ت کر نە زا ها تم من گوتێ وەرە سەرسەرێ من‌و هەر دوو چاڤا(١) ڤە وی دو ساتە ب گربو من‌و وێ سو حبەتا خۆش کر را بوم من ماچی کرێ ، من گوتێ دوی پێ ژ مال ئا ڤا نە وێ گوتی درەنگـە لمن ئەزا دەست شولم(٢) د نێچیرا تەدا تە یرم هە رو دێ کەڤمە ڤان داڤا رو حا من هات هل کێشا نێ وە ختێ خاترا خو ژ من خا ستی ئەز کە تمە وێرێ شبی دین‌و دل خاڤا(٣) من ڕا مووسا ڤە جارەك دی من گوتێ لسەرچا ڤێت من را بووری .. ئەزم نە ڤرو غولام شول‌و وە سفە ت‌و تا ڤا(٤)

ئە مر کر (ئەحمەدۆ) هەر دەم ئە ئالە ژبە ر ڤیرا قامن م د ڤێ هە ڕو جارەکێ من ببینی لسەر ئاڤ‌و دەرا ڤا)(٥)

١ - دوو دە نگ د کێمن .
٢ - دوو دە نگ د کێمن .
٣ - چا ر دە نگ د کێمن .
٤ - دە نگە ك کێمە .
٥ - د وو دە نگ د ژ ێدە نە .

خەلاتێکی نوێ بۆ یەشار کەمال

لـەم رۆژانەی دواییدا خەلاتێکی رێزلێنانی گـەورە بـەناوی خـەلاتی « سینادل دۆکـا » پێش‌کـەش بـە نووسەری گـەورەی تورك یەشار کەمال کـراو تیایدا یەکێ لە ئەندامانی ئەکادیمیەی فەرەنسی ووتەیەکی بە نرخی خوێندەوە بەناوی لێژنـەی تایبـەتی بڕیاردان لەسـەر هەڵـسەنگاندن‌و نرخ پێدانی نووسەران‌و لـە ووتەکەیدا راستەوخۆ کارێ کردنی خۆی بەرامبەر بە یەشار کەماڵ‌و بەرهەمەکانی دەربڕی‌و تیایدا ووتی :

« دەنگی تـۆ دەنگدانەوەی یەکی بە هێزی خۆی هەیە ، ئەوەندە بەسە کـە سەرنج ئەدەینە شێوەی بە هێزت .. تـۆ رۆمـان‌نووسـێکی راهێنـەری‌و شـاعیرێکی بەرزی .. ئێمـە تۆمـان هەڵگرتووە بۆ جیهانی خۆمان، جیهانی دژوار ، بۆ ئـەوەی بمانبـەیتە ئـەو زەوی‌یـە ئەمنسوناوی‌یەی لە گوندداپە .. بێ مـرواری کـاری تێکردووی ، دەروونی خۆت لـە ناو گەلەکەتدا قوڵتر دەکەیتەوە .. »

هەروەها دەربارەی یـەکێ لە بەرهەمەکانی یەشار کەمال دوا کـە لـەم دواییەدا بـەزمانی فەرەنسـی بڵاو کراوەتەوە ، ئـەم ئەندامەی ئەکادیمیەی فەرەنسی پەنجەی بۆ ئەوە راکێشا کـە یەشار کەمال توانیویەتی زۆر شـت دەربـبـڕێ .. لەوانـە چارەسەری کێشەو بەربەرەکانێ دژی تاریکی.. هەروەها پاراستنی شەرەف‌و خـەونی هێمن لەناو بگـرە وبەردەو کێشەی مرۆڤایەتی ، چونکە یەشار کەمال وا لـە مرۆڤ دەکات هەست بە سەربەستی بکـات لـە دنیـای ئەفسانەو جیرۆکی میللی‌و هیوای مرۆڤ گەش دەکاتەوە .

پاشان ووتی :

نووسینەکانت لە لووتکەی چیاکانی «طوروس» هاواریان دێ‌و بەوپەڕی هێـز دەنگ دەدەنەوەو جـوانی سـۆز لەخۆیان کۆ دەکەنەوە .. دژی ستەمکاری ...

ش.ع

فۆلکلۆر

سەیدکا

ڕێکێش ئامێدی

هەرێ سەیدکا سەیدەڤانا
وەی تە بلیل بێژا تەمبیرڤانا
زاڤاکێ حەفت شەڤو حەفت‌ڕۆژانا
وەی نێ دارکوکێت داار کەڤوتن
نێچیرێت خەلك‌و عالەما
ئاسك‌و خەزال‌و پوڕو مافرو کەوبوون
ئێریێت جووت ب‌جووتن
گوت ئاگری بنێ دەشتێ بمن سێ‌نە
ئاگرێ بنێ حەرامێ بمن سێ‌نە
وەی دارکوکێت سەر زیارەتێ
های لێ دارکوکێت دار گرێنە
وەی نێچیرێت خەلك‌و عالەما
ئاسك‌و خەزال‌و پوڕو مامز وکەوبوون
ئوێت سەیدکێ دەلال زاڤاکێت سالێ‌نە
های لمن ئاگرێ بنێ دەشتێ بەمن چارن
نێچیرێت خەلك وعالەما
ئاسك وخەزال وپوڕو مامز وکەوبوون
ئو نێچیرێت سەیدکێ دەلال
باب‌و کوڕ بوون
گوت ئەزێ بدەرێ خانیکێ
زاڤاکێ خوڕا هەلبریم
منێ چاڤێ‌خو ب‌پەنجەرکێ ڤەنابو
من نەدیتو گوڕیکەکا ئاگری
منێ تەماشەکرێ بویکا سالێ
یا لبن پەرێ دەکەتە گری
هەرێ سەیدکا سەیدەڤانا
تە بلیل بێژا تەمبیرڤانا
زاڤاکێ حەفت شەڤان وحەفت ڕۆژانا
دێ چەوا باب بچیتەڤە ئـمالا
ژبەر جووتێ زەربانا
دێ ژمن خازن هەشتێ‌کو مەهرانا .

(١) من ئەڤ سترانە یا نڤیس ژ دەڤێ حسن عبیدالله خەلکێ گوندێ ئێکمالا بەرواریا .

چەرخی ڕاپەڕین

نووسینی: د. کمال مظهر احمد
فواد مجید میسری کردویەتی بە کوردی

ئیستاتیکای قۆناغێکی نوێ

زانیاریی مێژوو وەك هەموو لقەکانی دیکـەی زانستە مرۆڤایەتی‌یەکان ، بـە درێژایی مێژووی ئادەمیزاد سەدان‌و هەزاران کەس توخنی کەوتوون‌و شتیان لـە بارەیەوە نووسیوەو بـە شێوەی جۆر بەجۆر لێیان کۆڵیوەتەوەو بیروڕای خۆیان لەسـەر دەربڕیوە . بەڵام تا ناوەڕاستی سەدەی نۆزدە ئەم زاانیاری‌یە کـە راستەوخۆ پەیوەندیی بـە رەوتی گەشەکردنی مێژووی ئادەمیزادەوە هەیە ، ئـەو شەقڵە زانستی‌یەی نەگرتە خۆ کە پێویست بوو لە نووسینەوەیدا پەیڕەو بکرێ . لای هەندێك مێژوو نووس ئارەزووی تاکـە کەس پاڵپێوەنەری بووە . هەندێکی دیکەیش دەیانبردەوە سەر خواستی هێزە ناردیارەکان‌و لـەو روانگە میتافیزیکی‌یەوە تێیـان دەڕوانی .

لە دوای ئەو مێژووە - ناوەڕاستی سـەدەی نۆزدە - بیروڕای زانستی‌یانە ، وەك پێداویستێکی مێژوویی هاتە کایەوەو سەرپاکی ئـەو بۆچوون‌و لێکدانەوانەی پووچ کردەوە کـە پێشتر لەسـەر مێژووی کۆمـەڵ‌و لـە روانگەی ئایدیالیزمی‌یەوە نووسرابوونەوە . لـەو کاتـەوە ، مێژوو بووە زانیاری‌یەکی سەربەخۆو توندوتۆڵ بەباری ئابووری‌و بـەرژەوەندیی چین‌و توێژە کۆمـەڵایەتی‌یەکانـەوە گرێدراو سەلمێنرا کـە بنکەی ئابوری کۆمەڵ هێزی پاڵپێوەنەری مێژووە . وەنەبێ ئەم رایە ئەوە بگەیەنی کە بیرو نەریتی کۆمەڵایەتی‌و هونەر بەگشتی‌ی ، هیچ رۆڵێکیان لە رەوتی بەرەو پێشەوە چوونی مێژوودا نی‌یە ، نەخێر ئەوانیش لەبارو زرووفی خۆیاندا بەم یان بەو شێوە کار لـە بنکە ئابوری‌یەکەی کۆمەڵ دەکەن‌و دەوری خۆیان دەبینن .

منیش لە ناوەرۆکی ئەم چەند دێڕەدا مەبەستم ئەوە نی‌یـە ، پێشـەکی بۆ لێکۆڵینەوەیەکی مێژوویی بنووسم کـە خامەی رەنگین‌و بەبڕشتی شـارەزاو پسپۆڕێکی کورد بەرهەمی هێناوە ، بەڵکو دەمەوێ توخنی بنچینـە تیوری‌یەکانی ئیستاتیکای ئـەو سەردەمە بکەوم کە دکتۆر لە دووتوێی باسەکەیدا بایەخێکی زۆری نووسەرو هونەرمەندانی داوەو لێی کۆڵیونەتـەوەو لـە تێڕوانینێکی زانسـتی‌یانەوە چەسپاندوویەتی کـە پەرەسـەندنی باری ئابوری ئەوروپا زەمینەیەکی بەپیتی بـۆ هونەرو ئەدەب‌و سەرجەم زانیاری‌یەکانی تر رەخساندو لـە سایەیدا کۆمەڵگای ئەوروپا ئەو گۆڕانە مەزنەی بـە خۆیەوە دی کە لە مێژووی مرۆڤایەتیدا گرنگی‌یەکی لە ئەندازە بەدەری پێدراوەو تا ئێستایش مایەی توێژینەوەو لێکۆ لینەوەی جۆر بەجۆرە .

زاناو فەیلەسوف‌و نووسەرو هونەرمەندان کە باسی مێژووی پەرەسەندنی ئیستاتیکا « علم الجمال » دەکـەن ، لایان وایـە سـەدەکانی بووژاندنەوە تەلەمبـازێکە بەسـەر ئیستاتیکای سـەدەکانی ناوەڕاست‌و بیروڕای کڵێسـەداو هەوڵدانێکی مـەزن بووە ، بۆ رزگارکردنی ئادەمیزاد لەو کۆت‌و پێوەندانەی ئیستاتیکای دەرەبەگایەتی لە دەست‌وپێی نووسەرو هونەرمەندانی توند کردبوو .

پاش ئەوەی پەیوەندی بەرهەم‌هێنانی کۆیلەیەتی لە ئیمپراتۆریەتی « رۆمانی »دا تێك‌و پێك درا ، سەرەتای قۆناغێـکی نوێ دەستی پێ‌کـردو چـەنـد کۆمەڵگایەکی دەرەبەگاکەتی لە ئەوروپادا هاتنەکایەوە . بێ گومان ، ئەو گۆڕانە بنچینەیی‌یەی بەسەر باری ئابوری کۆمەڵدا دێ ، بـە دوای خۆیدا بیـروڕاو بنەمای فیکـریی خەڵکیش دەباتـە بارێکی ترەوەو مەفهوومی چاکەو خراپەو بێ‌هێزیی‌و لاوازیی‌و مافی ئادەمیزاد بە جۆرێکی تر لێك‌دەدرێنەوە . یاسـا ئیستاتیکی‌یەکانیش لـەم روانگە نوێ‌یەوە دەڕوانـنە سەرجەم مەسەلەکانی ژیان‌و لە دوایین لێکدانەوەدا شەقڵ‌و سیمایەکی تر دەگرنە خۆ .

لـە سەدەکانی ناوەڕاستدا هونەر بەگشتی‌ی کەوتبووە ژێر دەسەڵاتی کڵێسـەوە پیاوە ئاینی‌یەکان بـەو چەشنەی لەگـەڵ بیروڕای کڵێسـەدا بگونجێ هونەریان ئاراستە دەکردو دەیانویست لـە خزمەتی ئاینـدا بێ . نووسـەرو هونـەرمـەندانیش - بەپێچـەوانەی قۆناغی کۆیلەیەتی‌یەوە - چینێکی هەڵبژاردەی کۆمەڵ نەبوون ، بەڵکو سەر بەتوێژو چینـە هەژارو نەداراکان بوون . ئەمانە ئەگەرچی لـەژێر باری چـەوساندنەوەدا دەیان‌ناڵاند بـەڵام بەچەشنی کۆیلـە تەماشا نەدەکران‌و کـەس مافی کوشتن‌و کڕین‌و فرۆشتنیانی نەبوو . بە جۆرێکی تر بڵێین هـاوولاتی‌یەکی ئاسـایی بوون‌و دەیانتوانی بەپێی یاسـا ، سوود لـە مافی رەوای خۆیان وەربگرن .

چینی دەرەبـەگی دەسەڵاتداریش لـەپێناوی بەرژەوەندی‌یەکانی خۆیدا ناچاربوو دان بـە مافی رەوای چینـە هەژارەکاندا بنێ ، چونکـە رۆڵێکی گرنگیان لە بەرهەم‌هێناندا دەگێڕا . ئـەم واقیعـە تازەیە کارێکی کرد دەرەبەگایەتی حسابێکی وورد بۆ نیازو مەبەستی مەعنەوی‌یان بکا . لەبەر ئەوە کەوتە خۆو هەستی بەوە کرد پێویستی‌ی بە ئایدۆلۆژیایەك هەیە بەرژەوەندی‌یەکانی بنج‌بەست بکاو لە هەمان

بڕوانە ل ٧

ئەدەبی بێگانەوە — کورتە چیرۆك

ئەوسن

نووسینی - شارل لوی فلیپ
گۆڕینی - رەئووف بێگەرد

- بویو - ی قەسـاب زەلامێکی کەڵەگـەتی تەنکـە ئەسـتوور بوو ، هـەر لە دوورەوە بەزلیەکەیـدا دەناسرایەوە ، ڕەنگی سوور ، مووی سوور، ڕوومەتەکانیشی دەتکوت پشکۆن ، ئەگـەر بەلای شارایەکدا ڕابووردایـە خاوەنکـەی هـاواری لێ هەڵدەسـتا تـا نزیـك نەکەوێتەوە چونکە کای تیایە نەوەك گربگرێت . ئەبوو وەك خـۆی ژیانیشـی گەورەیی‌و سووری‌و ڕابواردن بوایـە تا بگونجایە لەگەڵیا .

- بویو - حەزی لەگۆشتی گوێرەکـەی سپی نەدەکرد ، گۆشتی گای دەخـوارد ، زۆریشـی لێ دەخـوارد ، ئارەزووی گۆشتێکی دەکـرد لـەمەی ئێستای پتەوتربێت‌و هەر بەکاڵیش قووتی بدات . حەزی لـە شەربەتی ڕوون نەبوو ، دەبوایە خەسـت بوایەو بەکاسـەی گەورەیش هەڵیچۆڕانایەتە گەروویەوە ، پاشان بۆ ئەوەی کـەمێـك گەرمایی بداتە لەشی خـۆی بەشەراب مەست بکردایە .

بێگومان ژنی - ڕکران - بۆ ئەم ڕووداوەیە کـەـ تاوانبارە ، چونکە ڕۆژێـك - بویو - چوو بـۆ مـاڵی - ڕکران - بۆ ئەوەی ئـەو گوێرەکەیەی لێی کڕیبوون لەگـەڵ خۆیدا بیهێنێتەوە ، کـە گەیشت ژنەکە خەریکی کەرەی نـاو کەرەدانەکەبوو ، ژنەکە ووتی :

- ڕکـراان لەکێڵگەیە ، چاوەڕێیە تا بانگی دەکەمەوە .

ژنە ڕۆیشت‌و - بویو -ی بەتەنیا لـە ژوورەکەدا بەجێ هێشـت ، ئەمە هەڵەیەکی گەورەبوو کردی ، چونکـە هەرگیـز نابێت - بویو - بەتەنیا بهێڵرێتەوە ، خـۆ ئەگەر بۆ کات‌بەسـەربردن هـەنـدێـك خواردن‌و خواردنەوەی بۆ دابنـایـە باشتربوو ، چونکە - بویو - ناتوانێت قاچ لەسەر قـاچ ئارام دابنیشێت ، ئەی دەبێ چی بکات ؟ تەنیا پشیلەیەك‌و بێچووەکەی لەژوورەکەدایە . لەوکاتەدا کە - بویو - سەیری پشیلەو بێچووەکەی دەکـرد کەرەدانەکەیشی کەوتـە بەرچاو . ئەوسا شـتێکی بەخەیاڵدا هات .

بێچووە پشیلەکەی گرت ، سەری کەرەدانەکەی لابرد ، ئەو بەستەزمانەی فڕێدایـە ناو کەرەکەوە ، ئەنجا توانی لەسـەر چاوەڕوانیەکـەی ئارام بگرێت .

ژن‌و پیاوە گەڕانـەوە ، گوێرەکەیان بۆ ئامادە کرد ، نرخەکەی وەرگیراو بەگالیسکە برایەوە ، ژنەکە ووتی :

- هەرچۆنێـك بێت زۆرم پێ‌ناخۆش‌بوو ئـەمو گوێرەکەیەمان دایە دەسـت قەساب .

پیاوەکە وەڵامی دایەوە :

- چار چیە ؟ خـوا بـۆ خواردنی دروست‌کردوون .

ژنە دەستی بەکار کردەوە، چاکی‌و پوختەیی کەرەی ئـەم ژنە لەناو خەڵکیدا بەناوبانگ بـوو ، بـەدەم کـارەوە گوێرەکەکەی لەبیر چووەوە ، بەڵام چۆن کەرەکەی وا ڕەق بووە ؟ جێگای سەرسووڕمانە ووتی :

- هیچ سەرماو تۆفێـك ڕووی تێ نەکردووین تاوەکوو کەرەکە وای لێ‌بێت .

بە هەموو هێزیەوە دەستی کردە کوتانی ، بەڵام کـەرە وەك پەنیری ڕەقی لێ‌هاتبوو ، بەتووڕەیی‌و لەگەڵ جوێن‌دانا دەی ووت :

- چەندە ڕەق‌و ووشکـ بێت هەر نەرمت دەکەم .

- ڕکران - بەنـاچـاری‌پێی ووت :

- لەم گۆڵمەزە چاکتـر ئەوەیە سەیرێکی کەرەدانەکە بکەیت .

تاوەکو بزانیت چی تیایە .

- ئەمە ڕاستە.سەرەکەی‌لابردو بەووردی سەرنجی‌دا ، ئـەوەی کەبینی هێنـدەی‌بەلاوە سـەیربوو کە لەپێش قسـەکردندا کەوتـەبیرکردنەوە، ئەنجا مێردەکەی بانگ‌کرد تا ئەویش بیبینێت.

- وەرە تەماشـاکە ،دەڵێی شتێکی ڕەشـی تیایە !

نەیش ئەبوو دەسـت‌بخاتـە ناو کەرەدانەکەوە ، چونکە بۆ گیان‌و تەندروستی‌کڕیارەکان زیان‌بەخشـە .

- رکران - ووتی :

- دەشێ شـتی پیسی تێ‌نـەکەوتبێت ؟ چونکە مرۆڤ چەندە پاك‌و خاوێن بێت هەرنابێ تەواو دڵنیابێت .

ژنەکەی ووتی :

- بڕوا ناکەم .

- کەوانە تاقە ڕێگایـەك‌هەیە دەستی پێدا بکەو بزانە چی تێدایە .

ژنە سـێ جار هاواری لێ‌هەڵسـا یەکەمیان هـاواری ترس ، لەوکاتەدا کە دەستی‌بەر لەشێکی قەڵەو کـەوت کـە لەناوەندی کەرەدانەکەداجێ‌ی خۆی گرتبوو. هاواری دووەمی لەکاتی هـەڵگـرتنی‌شتەکەدابوو . سـێیەم هاواریش کە لەوانەی پێشووبەهێزتربوو لەو کاتەدا بـوو بێچووە پشیلەکەی هێنـایـەدەرەوەو بەتەواوی کـەوتـە بەرچاویان .

- ڕکران - و ژنـەکـەی‌لەوە دڵنیابوون کە ئەمە کاری - بویو - یە .

ئەوان هەموو شتێك لـە بویو - چاوەڕوان دەکەن ، بـەڵام لـە توانایاندا نەبـووبەرگەی ئەم کـارە ناهەموارە بکرن ، نای بێچووە پشیلەی‌هەژار . ڕکران سەرزەنشتی ژنەکەی دەکردو دەی ووت :دەبوایە پێشـتر بتزانیبایە هۆی ئەمە چیە .

ژنەیش ئەوەندەی نەمابودەسـت بەگریـان بکات ، لەلایەکەوە بـۆ پشیلەکـەی‌ولەلایەکی تریشەوە بۆ ئـەم بەزمەی تووشی هـاتو بێ‌سووچ تاوانبار کرا .

بێچووە پشیلەکەیان لـە سووچێکی لای ژۆپاکەوە دانا ، بێچووەکە خۆی لێ ڕاکێشا ، دایکەکەی لێی نزیـك کەوتەوەو دەستی بـە لستنەوەی کرد . - ڕکران - تووڕەبوو ، چونکە دەیـزانی لستنەوەکەی لەبەر ئەوە نیە کە بێچوویەتی ، بەڵکو لەبەر خاتری کەرەکەیە کە سەراپای لەشی تێ هەڵکێشـراوبوو . لەبەر ئەوە تا هێزی تیـابوو شەقێکی تێ‌هەڵدا .

بەجووتە دەستیان کـردە بیرکردنەوە لە کەرەکـە ، باوەڕی - ڕکران - ئەوەبوو ڕووداوەکە هـەر بـەنهێنی بمێنێتەوە ، ژنە لەکـاری خۆی نەکەوێت تا لـە ڕۆژی (بـازاڕی وەرزی)دا بیفرۆشێت ، هەروەك هیـچ ڕووی نەدابێت . بـەڵام ئـەو ژنەی شانازی بـەخـۆی‌و ناوبانگی چاکیەوە دەکـرد بێ‌بیرکردنەوە ووتی :

- هەرگیز نابێت ئـەمـە ڕوو بدات .

« ڕکران » هەندێکی تری بیرکردەوە ، هاتە سـەر ئەوە کەرەکە بۆ خۆیان بەکار بهێنن ، بەڵام ژنەکـەی نەی‌ویسـت گوێ بۆ ئەم قسـەبە شل بکات‌و پێی ڕازی نەبوو . ڕکران چەندی کرد نەی‌توانی بیهێنێتە سەر ڕێ . کەرەکە چوار (ڕەتڵ) زیـاتر بوو ، لەبەر ئـەوە « ڕکران » بەتووڕەییـەوە هەسـتاو ڕووی کردەوە کێڵگەکەی .

ڕۆژی پاش ئەم کارەساتە ناخۆشـە وادەی (بـازاڕی وەرزی) بوو کەشتی تیـا دەفرۆشرا . ژنەکە بەخـۆی‌و زەمیلەکەیەوە چوو بۆ شار ، دەیزانی هەموو بەیانیـەك - بویو - لەدەوری سەعـات یانزەدا سەر لە مەیخانەکەی (مونـسـل) دەدات تـا - فرموت - بخواتـەوە ، چاوەڕێی کرد تا هات‌و لەناو مەی خۆراندا دانیشت .

ئـەنجـا چوو بـۆ دووکانەکەی ، کە ژنـەکـەی - بویو -ی دی پێ ووت :

- بگرە .. مێردەکـەت پێی ووتم دەتەوێت کـەرە بکڕیت ، وا منیش چـوار ڕەتڵم بۆ هێناویت .

- ڕاسـت دەکەیت ، خۆیشی دوێنێ لاتان‌بوو .

بەرەی باش بوو کـە - بویو - باسـی کردەوە نابەسەندەکەی لای ژنەکـەی نەکردبوو . ئەگـەر چی ژنەکەی ڕکران بـەلایـەوە ناخۆش بوو فێڵ لەم ژنـە بکات . نرخی کەرەکـەی وەرگرت بێ ئەوەی هیچ خۆی لێڵ بکات . نرخێکی زۆریش بۆ هەر ڕەتڵەی (٣٠) -سو - کە لە بازاڕدا هەر ڕەتڵەی لە (٢٦) سو زیاتری نەدەکرد .

کە - بویو - لە مەی‌خانـە گەڕایەوەو ئاگاداری باسەکـە بوو ، باش بوو نیوە ڕۆژەی نەکردبوو ، ئەگینا ڕەنگ‌بوو خوێـن لـە دەمارەکـانی مێشـکیەوە بتەقیـایە . بەسەری ڕووتی کەوتە نـاو شەقامەکان : کوشـتنی ڕکران‌و ژنەکەی بەس‌نیـە ، دەبێت بیانکوژێت‌و بیانخوات سووتاندنی خانووەکـەیـان تۆڵەیـەکی پووچە ، دەبێت دیواری بـەپێوە نـەهێڵێت‌و پاشماوەکەی لەگەڵ زەویدا تەخت بکات ، دەی‌ویسـت کێڵگەکەی - ڕکران - وێران‌و بەدەستی بێت تووشـی دەردێکی بکات هەرگیز چاری نەکرێت .

گـەڕایـەوە مـاڵێ تـا کڵاوەکـەی هـەڵگرێت ،

بڕوانە ل ٧

Institut kurde de Paris

لە بروسکەیەکدا پاشماوە

خۆشی هەموومان سەرمان بخاتو دەست بە باڵمانەوە بگرێ .

هەمیشە سەرەک سەرکردەی گەلە باشەکەمانو شۆڕشە پیرۆزەکەمانو نیشانەی سەرکەوتنە گەورەکان بن کە دژی دوژمنە داخ لەدڵەکانەو سەرکەوتنیش لای خودای مەزنەوەیە .

احمد عبدالقادر النقشبندی
سەرەکی ئەنجوومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمی

هەروەها هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی قوتریو ئەمینداری نهێنی مەکتەبی ڕێکخراوی سەرووی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست . لەسەرەتای کۆبوونەوەکەدا باسی ئەو تەقەللایانەی کرد کە دەزگاکانی مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی بۆ قوڵکردنەوەی تاقیکردنەوەکانی مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی بۆ ئامادەکردنی جەماوەرو خستنەکارەوەی ئەو وزەیەی کە هەیانە دەیدەن لە جەنگەکانی بیناکردنو سەربەستیدا کە ئیستا وڵاتەکەمانی تێدایە .

هەروەها وتی : ئەنجوومەنەکە بۆ روون کردنەوەی بڕیارەکانی دوایی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش سەبارەت بەناوچەکەو بەو بەرەوپێرهاتنە گەورەیەی ئەوانەی کە ئەم بڕیارانە دەیگرتنەوە ئەنجامی باشی وەدیهێناوەو لەبەر ئەوەشی کە دەزگایەکە لە نێو ریزەکانی گەلدا توانای هەیە بەراستی دەری خست کە گەلی کوردمان دەست لە عێراقیەتی رەسەنی خۆیان هەڵناگرنو سوورن لەسەر ئەوەی هەرچی وزەیەکیان هەیە دژی دەستدرێژیو ئیمپریالیزم بەکاری بهێنن .

داوای ئەوەشی کرد کە زیاتر کار بکرێ بۆ دۆزینەوەی ئەو کۆسپو شتە خراپانەی دێنە ڕێی رەوتی مەڵبەندی ئۆتۆنۆمیو بەشداری باش لەگەڵ سەرکردایەتی مەڵبەندا بکرێ بۆ دانانی ئەو بنەڕەتانەی کە ئەم کۆسپانە لابەنو لەگەڵ دەوڵەمەند کردنی تاقیکردنەوەی مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی کە لە وڵاتدا بە تاقیکردنەوەیەکی هەڵکەوتوودا دەنرێ .

بەڕێز احمد عبدالقادر سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانان لەسەرەتادا کە بەڕێزان ئەمیندارە گشتییەکانی مەڵبەندی ئۆتۆنۆمیو هاوڕێیان ئەمینداری نهێنیو جێگری ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستی شوعبەی هەولێر بەشداریان تێدا کردبوو باسی ئەو مەودایانەی کرد کە ئەمڕۆ وڵاتەکەمانی پێدا دەڕواتو دەوری ئەنجومەنی یاسادانانی بۆ ئامادەکردنو وریاکردنەوەیانو کۆکردنەوەی تواناییانی کرد بۆ پشت گرتنی ئەو شەڕەی کە دژی ئێرانی دوژمن دەکرێو بەرەنگاروەستانی هەموو تەقەللایەکی دوژمنو وێرانکاران ئەوانەی دەیانەوێ دژی دەسکەوتەکانی شۆڕش بوەستن لەپێشەوەیان یاسای مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی .

هەروەها وتی ناوچەی کوردستانی مەڵبەندی ئۆتۆنۆمیو دەزگاکانی بایەخێکی زۆری لەلایەن سەرکردایەتییەوە پێدراوە بەتایبەتی بایەخی تایبەتی بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین کە دووپاتی ئەوە دەکاتەوە پێویستە دەزگاکانی مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی بەبیرو شارەزاییو درووستکردنی هەڵکەوتوانو بەرەپێدانی دەسەڵاتیان تا ئەوپەڕی بەهێز بکرێنو ئەمەش لەگەڵ ئەو دۆخەی جەنگدا کە وڵاتەکەمانی پێدادەڕوات .

ئەنجوومەنەکە لە کۆڕی کردنەوەی ئەنجومەنەکەدا دانیان بە ژمارەیەک بڕیاری کۆنی خولی یەکەمی ئاسایی کۆرەکەدا نا کە لە حوزەیرانی رابوردوودا تەواوبوون .

سنوورمان پاشماوە

بەکارهێنان باشن . .

هەروەها دوژمن هەر لەو کەرتەدا لەبەردەمی هێزە سووپاییەکانی کەرتەکانی ترماندا زیانی (٣٤٨) کوژراوو ژمارەیەکی زۆر برینداری لێکەوتووە لەگەڵ زیانی تێکشکانی ژمارەیەکی زۆر چەکی ناوەندیو سووکەڵەو کەرەستەی تر .

پەیکەری پاشماوە

ئاوازێکی خۆشی برایانەو خوشکانەوە هەمیشە بەرەو پێش بڕۆین بەرێوە .

* * *

ئەم داوایەی من ئەگەر هەوڵو تەقللاو شەونوخونیو کوێرەوەری فیداکاری لەگەڵدا نەبێت ، هەروەکو خەیاڵە خۆشەکانی فابییەکانی لێبەسەردێت !

ئەگەر بەتەگبیری من دەکەن ، لەهەموو کوچەیەکی ئەم سەرزەمینە لەهەموو کونوو کەلەبەرو گۆشەیەکدا ، بچن بەگژ ئەو مرۆڤە نامرۆڤەی منی بەم دەردە بردوو ژیانی لەئێوەش تاڵ کردووە ئەم بەدوژمنی سەرسەختی خۆتان بزانن .

هەرگیز ، دەستی لێ مەپارێزن ، نە لەخۆیو نە لە هەڤاڵە ساختەچییەکانی ..

ڕێگای بازرگانی لێببڕنەوە .

هەنگوینی بەژەهری مار تێبگەن .

ئامۆژگارییەکانی وەک نووکە نێزە ئەماشا بکەن .

خۆیو پیاوو سەربازو هاوبیرو هاوڕێی راوە دوو بنێن .

بمە ، لاوازی دەکەن ، بێفەڕی دەکەن ، لەسەر چاوەی هێزو تواناو سامانی بێبەشی دەکەن.. ئەوسا ، وردە وردە پوچەڵ دەبێتو لەئەنجامدا بەباڵێک دەکەوێت ..

نموونەشی لەدنیادا زۆرە ..

لەتەدەنیو پاریسو پترۆگرادو ئەستەمووڵی جارانیش وەک واشنتۆنی ئیستا وابوون . ئیتر راستی دڵی خۆشم بۆ باس کردن تا گلەییم لێ نەکەن .

ئاواتە خوازم هەموو زۆرلێکراوێک دەستی زۆردارانی لە بنا ببڕێتو ئاسۆی کامەرانیو بەختیاریو ئازادی ، دەستخستنی مافی چارەنووسی لە هەموو نەتەوەیەک ، شەبەقی رەنگینی جوانی بەرموشێتەوە .

زنجیرەی پاشماوە

کاتیشدا بیخاتە مێشکو دەروونی جەماوەرەوە . لەو قۆناغەدا ئاینی مەسیحی ، توانی ئەم ئەرکە بەجێ بهێنێ . بیروڕای کڵێسە داوای لە چینە هەژارەکان دەکرد ملکەچی فەرمانەکانی کڵێسە بنو سەرکێشیی لە یاساکانی نەکەن . بە سەرێکی تریش ، بانگی یەکسانیی بەگوێی خەڵکیدا دەدا . بەڵام چ جۆرە یەکسانییەک ؟!. یەکسانیی ئێشو ئازار چەشتنو مردنو قیامەت ! ئەنجامیش ، حاڵ گەیشتە ئەوەی بیروباوەڕی کڵێسە بووە پاڵپشتێکی بەهێزی سیستەمی دەرەبەگایەتی .

بەو جۆرە دەرەبەگایەتی لە مەیدانی ئابووریو سیاسیو کۆمەڵایەتیدا ڕەگو ریشەی داکوتاو توانی دەورێکی گەورە لە هەموو ئەو بوارانەی ژیاندا ببینێ . تاقە توێژێکی کۆمەڵایەتیش کە دەیتوانیو بۆی هەبوو توخنی لایەنەکانی رۆشنبیری بکەوێ ، پیاوانی سەر بە کڵێسە بوون . ئەمانیش هەموو توانای خۆیان خستەکار ، تاوەکو سیمایەکی ئاینی بە سەرجەم هونەرو ئەدەبو لایەنەکانی دیکەی رۆشنبیری ببەخشنو بیانخەنە ژێر رکێفی یاساکانی ئاینەوە .

شیعرو چیرۆکو شانۆو پەیکەرتاشینو نیگارکێشان ، بە ڕادەیەک کەوتنە ژێر چاودێرییو فەرمایشتی پاپاو قەشەکانی کڵێسەوە ، هیچ نووسەرو هونەرمەندێک بۆی نەدەکرا سەرپێچی لەئاستیدا بکا . راستییەکەیشی هەردەبوو بەو جۆرە بن ، چونکە ئەوانیش بە رۆشنبیریی ئاینیی پەروەردە گۆشکرابوون . کەنیسە بیروڕای ئاینی مەسیحیش سەرخانێکی گونجاوو لەباری بنکە ئابووریەکەی دەرەبەگایەتیان پێکدەهێنا . بیروڕای کڵێسە لەهەموو بوارێکی ژیاندا ئەوەی رادەگەیاند کە دەبێ ئادەمیزاد لە پێناوی ئەوە دونیاو « قیامەت »دا تێبکۆشێو کارێک ئەنجامبدا لەوە دونیاو بەهەشتی بە نسیب ببێ ، چونکە ژیانی ئەم دونیایە کاتییەو پاداشی راستەقینە لە قیامەتدا بە ئادەمیزاد دەبەخشرێ !!.

لە قۆناغی یەکەمی سەدەکانی ناوەڕاستدا بەرهەمی هونەرمەندان شەقڵی رەشبینییو بێبڕوایی بە ژیانو کوێرەوەریی ئادەمیزادیان پێوە دیاربوو . ئەم هەڵوێستەی پیاوانی سەر بە کڵێسە ماوەی گەشەکردنو پەرەسەندنی لە سەرجەم لقەکانی هونەر بڕیبوو . خۆیشیان هەستیان بەم حەقیقەتە کردو دوای ئەوەی لەو ڕاستییە تێگەیشتن کە ئەدەبو هونەر تا چ رادەیەک دەتوانێ کار لە بیرو هۆشی جەماوەر بکا ، ناچار بوون بە شوێن ڕێگایەکی تردا بگەڕێن ، بۆیە کەوتنە خۆ تا هونەر بکەنە ئامرازێکو بەهۆیەوە خزمەتی ئایدۆلۆژیای خۆیانی پێبکەن .

دەربارەی پاشماوە

١ - شلۆقیی هونەری ئاگاداری نامە - الاعلان - کە گوایە لایەنێکی هێندە گرنگ نییە لە ژیانی رۆژنامەنووسیدا ، ئەمە لە کاتێکدا کە دەورێکی گرنگ دەبینێ لە رۆژنامەکەدا ، جگە لەوەی کە لە سەرچاوە چاکەکانی پارەو داراییە بۆ هەر رۆژنامەیەک بێ ، وە جگەلەوەی کە هۆیەکی پێناسینە بۆ پیشەسازییە خۆماڵییەکانو کەلو پەلە بیانییەکان کە بۆ بەرژەوەندی خەڵکی هێنراون ، وە هۆیەکی جوانکارییشە کە دەتوانێ ئەو پانتاییەی دەیگرێتەوە شێوەیەکی پەسەندی بداتێو ئەو وشکییەی کە پیتە ریزکراوەکان دەیدەن بەلاپەڕەکە ، نەیهێڵێت .

٢ - تا ئێستا رۆژنامەنووسیی عیراقی - وە گۆڤارەکان بەتایبەتی - ئەو گرنگییەی کە پێویستە نایدات بە کاریکاتێری کۆمەڵایەتیو سیاسی ، لەکاتێکدا کە کاریکاتێر هۆیەکی دەربڕینی میللییەو بری گەلێ نووسینو لێکۆڵینەوە دەکەوێ .

٣ - گوێنەدان بە وێنەی رۆژنامەچێتی ، بەشێوەیە کە پێویستبێ ، لە کاتێکدا کە رۆژنامەنووسی بۆتە ئاوێتەیەک لە وشەو وێنە . راستە کە ستۆدیۆکانی وێنەگرتن لە هەموو دامەزراوێکی رۆژنامەنووسیدا بڵاوبۆتەوە ، بەڵام وێنەگری رۆژنامەکان تائێستا وێنەی فۆتۆگرافی ئاساییو مردو کە هیچ هەستێکی هونەرییو رەوتێکی تیادا نییە ، دەخەنە ڕو ، دیسان وێنەی چاکی رۆژنامەیی لە زیاتر لە بوارێکو بۆنەیەک سەرلەنوێ بڵاودەکرێتەوە ، ئەمەش نرخو گرنگی ناهێڵێ .

٤ - لەسەر ئاستی دابەشکردندا ، رۆژنامەنووسی عیراقی تائێستا نەیتوانیوە کە لە ماڵەوە بگاتە دەستی خوێنەر ، ئەمەش لە ئەنجامی سستیی کاری دابەشکردنەوەیە . دابەشکردنیش هاتۆتە سەر دوکانی سەرە ڕێگا (کشک)و دەستگێڕو کتێبخانەکان .

ئەم کارە لەوانەیە دابەشکردن لاوازکات ، بەتایبەتی ئەگەر بزانین کە زۆر هۆ هەن دەوری خۆیان لەلای خەڵکی دەبینن بۆ گەیشتنە رۆژنامە یان نەگەیشتن پێی .

ئەم لاوازییانەی باسمان کردن بەرامبەر بەو گۆڕانکارییانە نرختێکی ئەوتۆیان نابێ ، بەڵام لاکردنەوە بەلایاندا - بەڕای ئێمە - دەتوانێ ئەو زنجیرە گۆڕانە تەواو کاتو رۆژنامەنووسیمان بگەیەنێتە قۆناغێکی پێشکەوتووی وا کە ئاواتەخوازین پێی بگەین . لەگەڵ ئەوەشدا هێشتا کەم ئەزموونین تێیدا .

ترسو لەرز پاشماوە

زەمینییەکانو محسن رپائی سەرۆکی پاسدارانی خومەینی ئاراستەی کاربەدەستانی رژێمی ئێرانیان کردووەو تیایا داوای پارمەتیدانی بەرەی شەڕیان کردوە بە سەربازو چەکو جبەخانەو هەروەها داوای ئەوەیان کردبوو ئێرانییەکان بکرێن بە سەربازو بنێررێن بۆ بەرە .

ئەوەیش کە زیاتر ڕۆڵەکانی گەلانی ئێرانی خستوەتە ترسو لەرزەوە ئەو قسەیەیە کە سەرۆکی رژێمی ئێران علی خامنەئی کردیو وتی « ئێمە ئێستە خۆمان ئامادە دەکەین بۆ ئەوەی هەموو کەسێ بنێرین بۆ بەرەی شەڕ هەرچیەک بێ ئیشو کاریان » :

ئاژانسی دەنگوباسی فەرەنسا وتی جۆری بانگەوازەکەو قسەکەی خامنەئی ئەوە دەردەخەن ئێران لەم دواییەدا زیانێکی زۆری لێ کەوتبێ .

ئەوەی شایانی باسە خومەینی جێنشینی وەزیری دەرەوەی ئێران (حسین شیخ الاسلام)ی ناردوە بۆ لای حافظ اسد بۆ ئەوەی رژێمی سووریا یارمەتی چەکو جبەخانەی پێبکەیەنی لە چوارچێوەی ئەو هاوکارییەدا کە لە نێوان ئەم دوورژێمەدا هەیە .

شەپۆلی پاشماوە

تەلئەبیبەوەو لەوێدا مایەیەکی تەقەمەنی لە نزیك ئێستگایەکی پاسەوە تەقییەوەو چوار زایۆنی بریندارکرد .

لە شاری غەززەیشدا هەندێ کەس بۆمبایەکیان هاویشتە سەر ئوتۆمبیلێکی سوپاییو دوو ئوتۆمبیلی تری زایونیشی پێوەبوو .

لە لایەکی ترەوە لە خاکی داگیرکراودا بڵاوکرایەوە کە یەکێ لە بەکرێگیراوەکانی زایۆنیزم کە ناوی شاهر صوالحییەو لە سەرۆکەکانی کۆمەڵی دێهاتەکانی سەر بە دوژمنە کوژرا . دەنگوباس وا دەگەیەنێ کە صوالحی بە دەست کۆمەڵێکی پێنج کەسییەوە کوژرا کە لە نیوەی شەودا هێرشیان بردە سەریو چوار کەسی تریش لە دەستەکەی بریندارکران .

هاوڕێ سعدی پاشماوە

هەموو بەشداری بکەن لە ئاسانکردنی ئەرکی زانکۆدا بۆ ئەوەی پەیامەکەی جێبەجێ بکا .

لەو بەیەکگەیشتنەدا کە بەڕێزان یارمەتیدەری سەرەکی زانکۆ بۆ کاروباری قوتابییانو عەمیدی کۆلێجی پەروەردەکردنیش ئامادەی - بوون باسی پێویستی کۆلێجەکانکرا بۆ مامۆستایانو کاروباری تاقیکاکیان .

رسالەی کوێتی پاشماوە

بنمیچدا ئەژینو هەردووکیان نەخشە ئیمپریالییە کۆنەکان جێبەجێ دەکەن بۆ رووخاندنی نەتەوەی عەرەبو وێرانکردنی راپەڕینی تازەیو نەهێشتنی پێشکەوتنی .

زیاد لەمەیش وتی ئەم بەڵگانە هەر ئەوەندەیە ئەو پێوەندییانە زیاتر دووپات دەکەنەوە کە لە نێوان زایۆنیزمو فارسەکاندا هەیە.

هەروەها وتی ڕژێمی شعوبی ڕەگەزپەرست لە ئێراندا سوورە لەسەر بەردەوامبوونی شەڕی دوژمنانەی هەرچەندە چەندەها جار شکاوەو چەندەها کۆمەڵ خەڵکی لە دۆزەخی شەڕدا لە کیس چووە .

گۆڤارە کوەیتییەکە دووپاتیکردەوە کە خومەینی بەرگری لە بەرژەوەندی خۆی ناکا بەڵکو لە بەرژەوەندییو نەخشەی کۆنی گومان لێکراوی ئیمپریالیزم . گۆڤارەکە پاش ئەوەی زیانەکانی ئێرانی باسکرد وتی ئایا خومەینی دەرس وەرناگرێ یا قوتابییەکی بێمێشکی وایە دەبێ چەند شەپازلەیەکی پیابدرێ تاکو تێ دەگا .

پێشانگای بەغدا پاشماوە

هەمووی جێگایەکی زۆری گرتوە لەم پێشانگایەدا کە دەتوانم بڵێم دوو جار لە ساڵی پار زیاترە ئەمەش ئەوە روون دەکاتەوە بۆ هەموو وڵاتان ، کە عێراق باری جەنگ هیچ کاری نەکردووتە سەر باری ئابووریو هەروەها ئابوری وڵاتەکەمان وەک سیاسەتی سەربەستی بەهێزەو پتەوە .

- ئەوەی ئەم ساڵو پار جوبێتە پێشانگای بەغدا ئەو جیاوازیە گەورەیە بەدی دەکات چ لە روی بەشداری کردنی کۆمپانیاو دەزگای وڵاتەکانەوە چ لە ڕوی ڕێکو پێکییەوە .

- یەکێ لەو لقانەی کە زۆر لە بەرچاودا دیارە کەرتی ئەلەستینە کە یەڵکەی مانەوەیەتیو هەردەمێنێ . هەروەها ئەمانەتی پایتەخت نەخشەی تازەی شاری بەغدای داناوەو بەجوانی رازانویەتەوە .

ئەمەو ، پێشانگای ئەمساڵ ، دەنگێکی گەورەی دایەوە لە جیهانی پەیوەندی ئابووریو بازرگانیداو نیشانەیەکی تری رووناکی لە لوتکەی سەربەرزی عێراقی نوێو بیناکاری سەربەستانەی داگیرساند .

چالاکی پاشماوە

سەربەستی وڵات دەکەن دژی چاوبرسیەتی رژێمی ئێران . دیسان ئەوەی دووپات کردەوە کە دەزگاکانی راگەیاندنمان لە رووی گەیاندنی هەواڵ بە دەرەوە دەوری دیارو نموونەیی خۆی بینیوە لە گەیاندنی راستی بە جیهانو بەمەش رووی راستی جەنگی رەوای عێراقی سەربەرزی گەیاندوە .

شانۆگەری پاشماوە

دەبێ هونەرمەند لە رۆڵی خۆیدا بتوێتەوە ...

من لە شانۆگەری جەنابی جانەوەردا دوو دەورم بینی ، بێجگە لەوە هەموو بەیەکەوە بەبێ پێ ووتن ، هەر یەکە لەلای خۆیەوە کاری دەکرد ، بۆیە کارەکەشمان زۆر بە چاکی سازکراو مایەی شانازی بوو ، شتێکی تر هەیە ئەویش خۆشەویستییە .. بەراستی خۆشەویستی کار وای لە ئێمە کرد کە بەو جۆرە کارەکەمان ئەنجام بدەین .

کاک سامال علی قادر-یش کە قوتابی بەشی تەشکیلیەو دەورێکی کۆمیدی هەبوو ، ئەویش رای خۆی بەرانبەر بە شانۆ دەربڕیو ووتی :

لە راستی هەموو بەشەکانی هونەر هەر لە تەشکیلیەوە تا شانۆو مۆسیقا ، هەمووی دەبێ لە خزمەتی کۆمەڵدا بێت .

کاک صدیق عزیز کە بەرێوەبەری بەرهەم بوو .

دەربارەی خۆیو جەنابی جانەوەر ووتی :

ئەو کەسەی کە لە بواری هونەردا کار دەکات ئەبێ خاوەنی تاقیکردنەوە بێت ، بۆ ئەوەی بتوانێت لە ڕێگای هونەرەوە خزمەتی کۆمەڵو نەتەوەکەی بکات . شانۆگەری جەنابی جانەوەریش تاقیکردنەوەیەک بوو لە لایەن کۆمەڵێک لاوەوە .

پاشان خوشکە (نەسرین.؟) کە لە بەشی تەشکیلیەو لە شانۆگەریەکەدا دەوری هەبوو ووتی :

(من لە چەند شانۆگەریەکدا بەشداریم کردووە . لای من شێوەی خزمەتکردنی هونەری کوردی چ شانۆو چ لقەکانی تری بەوە دەبێت کە بۆشاییەکی بچووکی ئەو نەتەوەیە پڕ بکرێتەوە ، بە مەبەستی پیرۆزی هونەریش بریتییە لە هەڵدانەوەی پەردە لە رووی کردارە ناپەسەندەکانی ناو کۆمەڵو ژیانی ناڵەباری پاڵەو رەنجدەرانو جووتیاران ... .

لە کۆتاییدا هیوای سەرکەوتنو بەختیاری بۆ ئەم کۆمەڵە قوتابیە خوێن گەرمانە دەخوازین ..

لە ئەدەبی بێگانە پاشماوە

دەیویست ئەسپەکە لە گالیسکەکە ببەستێتو بچێتە دەرەوە تا خۆی فڕێ بداتە رووبارێکەوە . کەرەیەک پشیلەی مردووی تیابێت !!

رە ڕاستیا - بوبو - بێزی لە هیچ خواردەمەنییەک نەدەکردەوە ، دەیتوانی گۆشتی بۆگەنی گا ، گوێرەکەی نەخۆش ، بەرازی لەڕ ، مریشکی پیر ، بەرازی هیندی ، ئەگەر داوای لێبکرێت هەموو ئەمانە بخوات ، تەنانەت جارێکیان ژیشکو جارێکی تر قەلەڕەشێکی خواردووە ، بەڵام پشیلەخواردن هەرگیز نەبوەو نابێت . نەک لەبەر ئەوەی حەیوانێکی پیسبێت ، چونکە لەکاتێکدا لەبەردا بەردو خۆڕاهێنانی سەربازیابوو هاوڕێکانی پشیلەیەکیان گرت ، پێستەکەیان داماڵی ، کردیانە چێشتو خواردیان . ئەوەی بەبیریدا هات لەو کەرەو ڕۆنە ئەوەبوو ناوی بنێ [خۆشاوی پشیلە] وایشی هەست کرد کە هەتا ماوە ئیتر ناتوانێت هیچ بخوات .

نەیتوانی بەپێ بڕوات ، هەموو گیانی دەلەرزی ، ئەی گالیسکەکەی ببەستێت ؟ جا سوودی چیە ؟ چووە ژووری خەوتن چونکە کەسی تیا نەبوو ، دەیویست لەسووچێکدا وەک سەگ بەتەنیا بمرێت . دانیشت ، کڵاوەکەی فڕێدا .

ئای - بوبو -ی هەژار .. لەپێ دەستی کردبووە لەنگەری سەری ، چاوی نووقاند تا هیچ نەبینێت ، لەنێوان پەنجە زلەکانیەوە هەستی بە فرمێسکە زۆرەکەی کرد ، بەڵام فرمێسکی مناڵێکی گەورە کە ئەویش خۆیبوو .

شانۆیی کەلەسەر پاشماوە

چەندوچۆنێک خۆی دەدات بەدەستەوەو هەموو ڕاکانی پێشووی قلپ دەکاتەوە ئەوەتا دەڵێت « هونەر بۆ هونەرە » .

ولیامز (ئەبەز ئەمین دەورەکەی دەبینی)و باد لینا (فرمێسک مصطفی دەورەکەی دەبینی) نوێنەرایەتی ترۆستی ئەخۆشخانەی سیل دەکەن بەهەر هۆیەک بێت دالبا نیزۆ ناچار دەکەن کە بەپێی مەرامی ئەوان کار بکات ، لەرێگەی ئەم دوو کەسایەتییەوە ناظم کۆمەڵی بورژوا تاوانبار دەکات کە خۆپەرستیو تالڕەوی بونەتە خوورەوشتی بورژواکان « مرۆڤ گورگ بێت سەبارەت بە مرۆڤی برای » « ئەوەی نایەوێت دەستکابێت دەبێت ببێتە چەکوش » .

نووسەر لەڕێگای هێنانی چەند کەسێکی وەکو رۆژنامەنووسەکان هیما بۆ پڕوپاگەندەو ڕاگەیاندنی سەرمایەداری دەدات . لە سەرەتادا بەشانو باهۆی کارەکەی دالبا نیزۆ دادێنو دەچن تا کارەکە ئاڵۆز دەکەن کەچی ئەوەندە نابات بەپێی فەرمانی ترۆست ڕۆژنامەنووسەکان دادەبەزنە سەر دالبا نیزۆو داهێنانەکەی وە ناوی دەبەن بە « کابرایەکی شێتەو فڕی بەسەر عیلمەوە نیە » .

نووسەر لە دیمەنەکانی دوایی شانۆییەکەدا کەسانی جۆربەجۆری هێناوە ، لەوانە کە بونەتە ئالقەلەگوێی بورژواکان وەکو کەسایەتی دەلال (کەریم قادر دەورەکەی دەبینی) لەپاڵ ئەمانەشدا کەسانی ئەوتۆی دەربەدەرو نامۆی وێنە کێشاوە ، بەتایبەتی لە دیمەنی دالبا نیزۆ پیاوخراپ (دلاوەر قەرەداغی دەورەکەی دەبینی) دەبینرێتەوە ، پیاوخراپ نەخوێندەوارە بە دالبا نیزۆ دەڵێن « کەڵکی خوێندەواری تۆو زیانی نەخوێندەواری من چیە ئەوەتا هەردووکمان لەیەک شوێندا کات بەسەر دەبەین » .

خومەینی پاشماوە

هەروا لایەنی ئاشتی بەرنەداوەو لە گشت کاتو سەعاتێکدا ئاشتیخواز بووەو هەر بە ئاشتیخوازی ئەمێنێتەوە.... بەڵام ڕژێمە گەندەڵو نەفامەکەی ئێران بە پێچەوانەی عێراقی شۆڕشگێر هەر دەم شەڕ خواز بووەو ئاگری ئەم جەنگەی جۆش داوەو مێزەر بەسەرەکانی تارانو قوم کە لە لایەن سەهیۆنیەتو ئیمپریالیزمەوە هان ئەدرێن بۆ ئەوەی ریبازی بەرەپێدانو بنیاتنان لە عێراقی نوێدا بوەستێنن .

Institut Kurde de Paris

سروودی سەرکەوتن بەرزدەبێتەوە

هەر لەگەڵ یەکەم سەرکەوتنەکانی سوپای دلێرمان بەسەر ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێرانیدا ، هەمو ڕێکخراوەکان کەوتنەنواندنی چەندان چالاکیو ئامادە بوونی خۆیان بۆ قوربانیدان دەربڕی لە پێناو پاراستنی مافی ڕەواماندا .

لە یەکێتی لاوانی هەولێردا لە ماوەی ئەم دوو ساڵەی جەنگی ڕەواماندا چەندان بەرنامەی چالاکی بۆ پشتگیری کردنی ئەم جەنگە تەرخان کراوەو لە لێدوانێکی سەرەکی تیپی مەڵبەندی لاوان کاك نجاح رشید ووتی :

● یەکێتی لاوان وەك ڕێکخراوێکی دیار بە هەموو لقەکانیەوە توانای خۆی خستۆتە کار بۆ کۆ کردنەوەو لە باوەش گرتنی چەندان بەهرەی نوێی ڕۆشنبیری بەو ناوەی [illegible] لاوان هێزێکی لەبن نەهاتووی کۆمەڵن و نومێدی دوواڕۆژن ، ئەوەبو لە هەموو بۆنە نیشتمانیو نەتەوەییەکانماندا یەکێتی بەردەوام ئامادەبوونی خۆی نواندووەو لەم ماوەیەشدا چەندان چالاکی نواندووە .

لە میهرەجانێکی فراوان کە لە شاری بەغدا بۆ یەکێتی لاوانی هەموو عیراق سازکرا لقی یەکێتی هەولێر بە چەند پۆستەرو بەرهەمێکی هونەری بەشداری کردو خەڵاتی ڕەزامەندی هێنایەوە ، جگە لەوەی کە تیپی لاوان لە زۆربەی بۆنە نیشتمانییەکاندا بەرهەمی خۆی لە سروودی نیشتمانیو گۆرانیو هەڵپەرکێی کوردی پێشکەش

هەروەها لقەکانی یەکێتی بە یەکەوە پێشانگایەکی گەورەیان لە بەرهەمی لاوان ساز کردو سەراپای لقەکان لەم پێشانگایەدا بەشدار بوون .

یەکێتی بە هەمو لێپرسراوو لاوانیەوە سەردانی بەرەکانی جەنگیان کردووە بۆ ئەوەی بە چاوی خۆیان وێنەی ئەو سەرکەوتنانە ببینن کە ڕۆڵە دلێرەکانمان بە دەستیان هێناوە هەروەها سەردانی خێزانی شەهیدو بریندارانمان کردووەو چەندان دیاری ڕێزلێنانمان . پێشکەش کردوونو بەردەوامین لە خۆ ئامادەکردن بۆ دانانی بەرنامەیەکی فراوانی چالاکی ڕۆشنبیری ، دوای ئەوەی چەندان چالاکیمان لە ئاهەنگو میهرەجانی هونەری سازکرد بە بۆنەی سەرکەوتنی دوو ساڵەمان بە سەر فارسی دوژمنو تیایدا لاوانی هەولێر بە قورگی زێرینی خۆیان گۆرانی سەرکەوتنیان ووت .

کردووەو لە ناوەڕۆکی گۆرانیەکانیاندا لاوان هەستی خۆیان بەرامبەر بە سەرکەوتنەکانی سوپای دلێرمان دەربڕیوە لە بەرگری کردنی مافی چارەنووسمان .

یەکێتی بازاڕێکی فراوانی کردەوەو قازانجەکەی بۆ کەسوکاری شەهیدان تەرخان کراو ئاهەنگێکی ڕێزلێنانمان بۆ ئەو بەهرەمەندانە ساز کرد .

نووسینگەی هەولێر

لە زۆربەی بەرهەمەکانی تیپی میللی هەولێر کچە هونەرمەندێك بەتواناو بەهرەی هونەریو ئارەزووی بۆ خزمەتی هونەری میللی کوردی ئەبینرێو لەگەڵ تەمەنی ئەم تیپەوە - روناك خان - لەسەر شانۆ خۆی دوور نەخستۆتەوە .. لە چاوپێکەوتنی ئەم کچە هونەرمەندەو چۆنیەتی ئاشنابوونی بە هونەر ووتی :

★ لە منداڵیەوە حەزم لەوە دەکرد ڕۆژێ لە ڕۆژان بێمە سەر شانۆو ببم بە ئەکتەر ، بەڵام ئەو هەلەم بۆ نەرەخساو رووم کردە هونەری هەڵپەڕکێو لە سەرەتای دامەزراندنی تیپی سینەماو شانۆ بەردەوامم لە بەشداریکردن لە چالاکییەکانی ئەم تیپە .

● ئەی ئەو گەشتانەی تیپەکە کردیە دەرەوەی وڵات ؟

★ لە هەموو ئەو بەرهەمانە ئامادەبووم بەتایبەتی لەو بەرهەمانەی لە وڵاتی یەکێتی سۆڤیەتو

ئەم کچە هونەرمەندە گەڕێتەوە

ئەمسا پێشکەش کراو کۆمەڵانی خەڵك بەو پەڕی تاسەو خولیایی تەماشای کەلەپووری هونەری مۆسیقاو هەڵپەرکێی رازاوەی ئێمەیان دەکرد .

● چ شتێك لەوێ کاری تێ کردی ؟

★ هەموو ساتەکانی ئەو وڵاتانە مایەی شانازی کردن بوون چونکە توانیمان کەلەپووری کوردی بە دنیا بکەیەنین هەر وەکو ڕۆژنامەنووسەکانی ئەو وڵاتانە ئەم شتانەیان لەسەر تیپەکە دەربڕی .

● ئەی لێرە ؟

★ زۆر جار گوڵی پیرۆزبایی .. بەڵام هونەری هەڵپەرکێ لەسەر ئەو شێوە تازەیەی بەشداریمان تێیدا کردووە بە گوێرەی کۆمەڵی ئێمەوە وەکو هەموو بەشەکانی تر گەلێك جار ئافرەتی تووشی گیروگرفت کردووە ، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەوانە بەردەوام بووین .

● لە سەماو لە نواندن کامەیانت خۆشتر ئەوێ ؟

★ هونەری نواندنم خۆشتر ئەوێ ، منیش حەز دەکەم ئەو بۆشاییە بە گوێرەی توانای خۆم پڕ بکەمەوە .

ش.ع
نووسینگەی هەولێر

جیهانی ڕەنگاو ڕەنگ

وەڕس کردن

کامێرای ئاژانسی « گاما » هەر بە دوای ئەکتەری بەناوبانگ (ریچاردبێرتۆن)ەوە بوو لەو کاتەدا لە پشووی هەفتەی لەگەڵ «سالی‌های»ی تازە دەزگیرانیا بەسەردەبرد لە پاریس .

بێرتۆن ساڵێك لەمەوپێش سالی بینی لە کاتی وێنەگرتنی فلیمی « ڤاگنەر »داو ئەو وەختە سالی پارمەتیدەری دەرهێنەربوو .

لەو کاتەوە هەردووکیان لەیەك دوور ناکەونەوە ..

ساڵێکی تریش بێرتۆنو ئەلیزابیت تایلۆری کۆنەژنی بە جووتە پاڵەوانی فلیمێکی تازە دەکەن کە لە برۆدوەیدا وێنەی دەگیرێ .

■ ■

گیروگرفتی بێ‌ئیشی هەر بەردەوامە

ئەو باسانەی لەبارەی گیروگرفتە ئابوورییەکانی جیهانەوە کراون زۆر نائومێدانە ئەوە دەردەخەن کە ڕادەی نەشونماکردن لە جیهاندا زۆرنزمەو ژمارەی بێ‌کارانیش هەر لە زیادبووندایە . وا چاوەڕوان دەکرێ ژمارەی ئەمانە لە ساڵی ١٩٨٣دا بگاتە (٣٢) ملیۆن لە وڵاتە پیشەسازییەکاندا .

١٢٪ی کرێکارانی بەریتانیاو ١٠٪ی ئەمەریکاو ٢٪ی کرێکارانی ژاپۆن بێ‌ئیشن . بەپێی ئەم باسانە ئەو ڕادەی نەشونمایەی کە بۆ ساڵی ١٩٨٣ چاوەڕوان دەکرێ ئەوە نیە بتوانێ شتێکی وا گرنگ لەگەڵ بێ‌ئیشیدا

منەتی باوکی تیا نییە

ئەو کچەی لەم دوو وێنەیەدا دیارەو لە یەکەمیانا خەریکی وێنەگرتنو لە دووهەمیانا شووتییەکی بە دەستەوەیە ئەکتەری سینەما ناستاسیا کینسکییە .

چونکە باوکیشی لە نواندا بەناوبانگە ، خەڵکی لایان وابوو ئەم کچە بەهۆی باوکیەوە ناوبانگی دەرکردوە . لەبەر ئەوە خێرا ئەمەی بە درۆخستەوەو ئەوەی دووپات کردەوە کەوا بە هۆی ئەمەوە توانیویەتی لەگەڵ دەرهێنەری گەورەی وەك فرانسیس کوبولاو ڕۆمان پۆلانسکیدا ئیش بکا .

■ ■

تەلەفۆنی زیرەك

ئەم تەلەفۆنە تازەبابەتە بە زیرەکترین تەلەفۆن دادەنرێ کە تا ئیستا دروستکرابێ چونکە (٢٥٥) ناو لە مێشکیا هەڵدەگرێو خاوەنەکەیشی نەبێ کە کلیلی تایبەتی هەیە بۆی کەس ناتوانێ بزانێ کێن . بێجگە لەمەیش تەلەفۆنەکە دوگمەی پیت لەچاپدانی پێوەیەو لە ئامێری چاپکردن دەچێ .. هەر ئەوەندە ناوی ئەو کەسە چاپ بکەی کە دەتەوێ قسەی لەگەڵ بکەی ئیتر ئەو خۆی ژمارەکەی داوادەکا .. بەم پێیە هیچ پێویست نییە ژمارەی تەلەفۆنەکان هەڵگری .. هەر ناوەکانت لەبیرنەچێ ئیتر هیچت ناوێ .

جیهانی منداڵان

چیرۆك بۆ منداڵان

بووکەشووشە

■ نەوزاد عەلی حەسەن ■

نازدارو نازەنین دوو هاوڕێی خنجیلانەی ئێسك سووك بوون ، زۆر ئارەزووبان لە یاریکردن ئەکردو هەردەم پێکەوە یاریان ئەکرد . ئەوەی زیاتر پەیوەندیانی گەرم تر ئەکرد ئەوە بوو کە نازەنین بووکەشوشەیەکی جوانی هەبوو . ماوەیەکی زۆر بەسەر هاوڕێیەتیەکەیان تێپەری . ڕۆژێك نازدار دڵی گۆڕاو ویستی بووکەشوشەکەی نازەنین بەرێت بۆ خۆیو هاتو بووکەشووشەکەی لێ شاردەوە . نازەنین کە بەم کارەی زانی ماوەیەك دڵتەنگی دایگرت ، هەر بۆیە بڕیاری دا کە ئیتر هەرگیز یاری لەگەڵ نازدار نەکات ، ئەنجا پاش ماوەیەك هەر بە تەنها یاری ئەکرد بەڵام ئەمەش تاسەی نەئەشکان ، بۆیە چوو لەگەڵ دەستە خوشکەکانی تری گوڵاڵەو نیشتمانو بەیاندا یاری بکاتو نازەنین بەسەر هاتەکەی بۆ هاوڕێیانی گێڕایەوە ، ئەوانیش تێ‌گەیشتن کە نازدار کارێکی هەڵەی کردوە بۆیە بڕیاریاندا کە پەیوەندی خۆیان لەگەڵ نازداردا ببچڕێننو یاری لەگەڵ نەکەن .

کاتێ کە نازدار ئەمەی بیست پەشیمانیو تەنیای رووی تێ کردو هەر ئەو کاتە هەستاو ڕۆیشت بۆ لای نازەنینو دەستی کردە ملیو ماچی کردو داوای لێبووردنی لێ‌کردو پەیمانیدا کە ئیتر هەرگیز شتی وا نەکات ، بۆیە هەموویان پێکەوە بوون بە دەستە هاوڕێیەکی هەمیشەییو هەموویان دڵپاك بوون لە ئاستی یەکتر ...

جا منداڵە ئازیزەکان ئێوەش هەوڵ بدەن هەموو کاتێ لە ئاستی یەکدا دڵپاك بن ، بۆ ئەوەی بە هاری هاوڕێیەتیتان هەردەم بەردەوام بێت .

شیعر بۆ منداڵان

لای لایەی منداڵان

هۆ کەرووێشکە
بە باوێشکە
لەناو بێشکە
لینگ درێژکە
کەرووێشکی من لێرەو لەوێ
لانەی گەرمو نەرمی دەوێ
لە باوەشی من دەخەوێ
کۆرپەی خۆمنو خۆشم دەوێ
* * *
کەرووێشکۆکە
ئەندام لۆکە

تێر بخەوە
دنیا شەوە ..
بە دیاری لە باغچەی ژینا
بابە چەپکێ گوڵی هێنا
کۆرپەکەی خۆم چەپکە گوڵە
مایەی ژینو هێزی دڵە
* * *
بێشکەکەی بۆ دەڕازێنمەوە
هەڵبەستی بۆ دەخوێنمەوە
پڕ بە دڵ دەی لاوێنمەوە
* * *

● عبدالرزاق بیمار ●

کۆتر دای لە شەقەی باڵان
ئاوابوو لە سیلەی ماڵان
گەییشتە (باغچەی منداڵان)
بە دەنووکی وەك مرواری
گوڵی هێناوە بە دیاری
* * *
گوڵ لەسەر بێشکە دادەنێ
دابە بێشکە رادەژەنێ
بۆ کۆرپەکەی پێ ئەکەنێ
دەڵێ شەوە
تێر بخەوە

« هاووڵاتی بەڕێز »

بەشداربوونت لە پاکردنەوەو ڕێکخستنی سەربانی ماڵەکەتو شوێنە گشتییەکانی ، ئەوە دەردەخات شارە ئازیزەکەت لا خۆشەویستە .

■ ■

لابردنی شتومەکی بەکەڵك نەهاتوو لە گوێسەبانەو سەر شەقامەکانی ، بەشداربوونتە لە جوانکردنی بەغدای پایتەختو شارەکانی تری وڵاتدا کە رووی رووناکی وڵات دەنوێنن .

پەیکەری ئازادی

● حیلمی عەلی شەریف ●

کچێکی شۆخی باڵا بەرزی ناسكو نازدار چاو شینی رووپاکی ئێسك سوك دەستو دەمو دڵو دەرون بەدیمەن خاوێن مەشخەڵێکی گەردن بەرز ، ئاگر گەشی بەدەستەوەیە لەناوەڕاستی گۆرەپانێکی گەورەدا لەسەر سەکۆیەکی جوان راوەستاوە تابڵێت سەربەرزو لەخۆبایی بوو !

لە دوورەوە مۆسیقای دەرونی دەڵێت من هەر نموونەی ئازادیو مافی وڵاتی خۆم نیم .

بەڵکو بەری ڕەنجی خۆمم کە ئەمیش لەگەڵانی فەرەنساو ئەڵەمانیاو وڵاتانی ترەوە فێربووەو منی لەم گۆرەپانەدا راست کردۆتەوە .

بۆیە وامن سەربەرزو باڵا بەرزو گەردن گەشم .

بەڵام داخم ناچێت جۆرە مرۆڤێکی نامرۆڤ سەریان لێ شێوانوم ڕەنگی گەشی رومەتەکانمیان بەمەرەی زەردەی پایز لێ‌کردووە .

ئەو مژدەخۆشە دڵ فڕێنەیەی ئازادی دەخستە ئاسۆی گەلانی لێ‌قەوماوەوە ، هەژاران و ڕەنجدەرانی برسی دەبوژانەوە ، بەکلی ئاوات چاوی دەستە خوشکەکانی منی دەڕشت . ئەو مژدەیە تاریكو لێڵ ، بێ نیازو جیاز ، بێ‌گیانو تین لە ئاستی خۆی خاموش وەستاوە .

لەجیاتی مژدەی ئازادی ، مژدەی دیلیتیو سەرگەردانی دەگەیەنێت .

جاران وەك کۆترێکی سپی نەشمیلانە دەبووم .

ئێستا بوم بە کونە پەپووی چاو زەردی سەر گوێسوانە .

جاران نەك هەر زیان بەخشرو دەستو داوێن چەپەڵ نەبووم بەڵکو بەهانای خەڵکیشەو دەچووم و خەمی دەرونی لێ‌قەوماوانیشم دەرەواندەوە .

بەڵام ، لێم ناپرسی بۆ وام لێ بەسەر هات ؟
خۆمن وانەبووم ، وایان بەسەر هانیم ...
کۆمەڵێکی کەمی چاو برسی ...
خوو رەوشت جانەوەرانە ..
لەبەرگی مرۆڤ دەرچوو ..
پشت کردوە هەموو مافە ڕەواکانی مرۆڤایەتی .

لە سەرەتاکانی یاسای مافی مرۆڤایەتی نیلسونیش هەڵگەرانەوە راکردوو بە دوای زێرو بریسکەکەیدا .

بەتەنگ ژیانو گیانی ئادەمیزادەوە نەهاتوو ..

دڵخۆش بوو بەخوێنی رژاوی سەربازو کرێکارو هەژاران .

دەست درێژ کەر بۆ مافی گەلان .
دەست بڕو ، گیرفان بڕو ، خانە بڕ
بەدیمەن پیاوێکی پیاوانەو ، بەسەروو سیما خاوەن ئابڕو ... !
کەچی بە کردەوە ..

پەنجەیەکی لەناو قولە رەشەکانو پێست ڕەنگینەکانی وڵاتی خۆیدایە .

پەنجەیەکی لە دورگەی عەرەبدا ..

پەنجەکانی تریش وا لە خوارووی ڕۆژهەڵاتی ئاسیاو ...

پولەندەو خوارووی ئەفەریقاو ئەنگولاو موزەمبیقو سلفادۆرو ...

پەنجە گەورەکەشی لە لوبنانو فەلەستینی داگیر کراودایە .

ئەو پێستە سپییە ناسکەی لەتاواندا رەش بۆتەوە ..

شینایی چاوی بووە بە خەڵوزان !

زووخاوی رەش وەکو تاڤگەی نیاگارا لە دەروونی دێتە خوارەوە !

* * *

بۆیە هاوارتان بۆ دەکەم کە بەدەنگمەوە بێنو لەم دوو ڕوویە رزگارم بکەن ..

رووە ئابڕو دارە نەشمیلانەکەی جارانم
رووە بێ ئابروییو تاوانیارییەکەی ئیستام ..
پەردەی رەش تاونباری لەسەر رووم داماڵن
تا ڕەنگی گەشی فەڕداری جارانم شەوق بداتەوە
پێشەنگی کاروانی ئازادی خۆمانو گەلانی دنیام بەنسیب ببێت لەناو دەستە کچە ئابڕودارەکانی دنیادا سەربەزانە بتریقێمەوە .

لەبریتی شاڵاوی ناهەقو ئازاردانو هانەهانەی تاوانباران دژی گەلان .

لەبریتی هانەهانەی داگیرکەرانی قودسی داگیرکراوو خوارووی ئەفەریقای رەگەزپەرستو ئاگرو زەهراوو برشێنەوە بەسەریانا .

لەبریتی دەستگرتنی هەموو کۆنەپەرستو چەوسێنەرەوەو رەگەزپەرستێك . دەست بدەمە دەستی گەلانو نەتەوە زۆرلێکراوەکانو کرێکارانو جوتیارانو ڕەنجدەرانی دنیاو هەموومان بەرەو ئاسۆی بەختیاریو ئارامیو ئاسوودەیی بەگۆڕانیو

بروانە ل ٧

هاوكاری
دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی
بەغداد : شەقامی « الخلفاء » مەیدانی « الخلانی » / تەلەفۆن : ٨٨٧٥٧٩٥ پینج خەت

Institut Kurde de Paris

هاوکاری

التضامن

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە

دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی

بەڕێوەبەری گشتی وسەرنووسەر

مصلح مصطفی جلالی

● پێنج شەممە ١٨/١١/١٩٨٢ ژمارە ٦٦٢ ● ٨ لاپەڕە

● الخميس ١٨/١١/١٩٨٢ العدد ٦٦٢ ● بە ٥٠ فلسە

لەم ژمارەیەدا

● بەشی دووەمی دەقی وتە مێژووییە گرنگەکەی سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی وەزیراندا هەفتەی ڕابوردوو تر، لە لاپەرەی دوودا بلاوکراوەتەوە ●

● لە لاپەرەی ئەدەبو رۆشنبیریدا: زنجیرەی مێژوویی ، شیعرو چیرۆك ..

● شۆرشی کوردستانی ئیران ل ٥ ..

● پێشانگای هونەری شەهید قاسم علی ●

بەڵێ .. بەڵێ ...

ڕۆژی شەممەی ڕابووردوو هەر لە بەرەبەیانەوە سەدەها هەزار لە دانیشتوانی بەغدا ، لە ژنو پیاو ، پیرو لاو ، منالو گەورە ڕژانە کۆلانو شەقامەکانی شار بۆ ئەوەی جارێکی تریش خۆشەویستیو وەفاداریو دلسۆزی خۆیان بۆ سەرکردەی پێشەوا صدام حسین تازەبکەنەوە ●

جەماوەر هەمووی بە یەك دل هاواری دەکرد .. بەلێ هەر صدام حسین پێشەوامانە ، لەو زیاتر کەسی ترمان ناوێ .. ئەو پێشەوای ڕێگای سەربەرزیو سەرکەوتنمانە ●

لەم ڕەوتە گەورانەدا جەماوەر هەمووی وێنەی سەرەك صدام حسینیان هەلگرتبوو بە بانگو هاوارو مۆسیقاوە ڕێیان دەکردو سروودیان بە شانو بالی سەرکردەو سەربازە سەربەزەکانیا دەوت کە گەورەترین داستانی پالەوانیی نەخشدەکەن دژی هێزەکانی ڕژێمی کینەلەدلی ئێران ●

لەو ڕەوتەدا کە خەلکی کاظمیە ڕێکیانخست بەڕێز نعیم حداد سەرەکی ئەنجومەنی نیشتمانی وتارێکی تیا خوێندەوەو ستایشی دلسۆزییانی کرد بۆ سەرەکی فەرماندەو وتی جەماوەری گەل بەم ڕەوتە شانازی خۆی دەردەخا بە سەرەكو شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووزەوەو ئەوە دەردەخا کە عیراقیەکان چەند سوورن لەسەر بەرەنگاربوونی هەموو جۆرە کۆسپێك ●

لە کۆتاییشدا جەماوەری کاظمیە برووسکەیەکی وەفادارییان بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین بەرزکردەوە ●

لە شاری صدامیشدا جەماوەر بە هەمان شێوە هاتنە سەر شەقامەکانو بە دروشمو هۆسەکانیان دلسۆزیی بێسنووریان بۆ سەرەك دەرخستەوە ●

ڕەوتەکە تا بەر بارەگای لقی حزب لە شاری صدام ڕۆیشتو لەوێ پاش وتارخوێندنەوە ئەوانیش برووسکەیەکی پشتگیرییان بە ناوی جەماوەری شاری صدامەوە بەرزکردەوە بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین

دانیشتوانی ناوچەکانی شعبو عدنو بیضاءو راشدیەو قاهیرەیش چەندەها ڕەوتو خۆپیشاندانیان بەم بۆنەیەوە کردو تیایانا دلسۆزی تەواوی خۆیان بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین تازەکردەوە ●

لەبەردەم بارەگای شوعبەی راشدیەدا هاوڕێیان ئەمینداری نهێنیو ئەندامانی شوعبە ئامادەی پێشوازییان بوونو جەماوەر لە دروشمو بەیداخەکانیانا دۆستی خۆیان بۆ سەرەکی فەرماندەو ڕقی خۆیان لە ڕژێمی فروفێلو تەلەکەبازیی

بروانە ل ٧

سەرکردە مژدەی سەرکەوتن رادەگەیەنێت

سەرەکی فەرماندە مەدالیای ئازایەتی بەدەستەیەك لە جەنگاوەرانی گەلی کوردمان دەبەخشێ

بەڕێز سەرەك موهیب ڕوکن صدام حسین فەرماندەی گشتی هێزە چەکدارەکان دووپاتی کردەوە کە هەردوو هێرشە فراوانەکەی دوژمنی نەفامو گومان لێکراو لە هەردوو کەرتی فەیلەقی دوووو چوار پێری شەو گۆڕ کران بەر لەوەی بەیان هەلبێتو هێزە هێرشبەرەکان بەتەواوی تێکشکێنران ●

بەڕێزی کە پێری مەدالیای ئازایەتی بەخشی بەدەستەیەکی تر لە جەنگاوەرە دلێرەکانمان وتی : جەنگاوەرە پالەوانەکانمان هەموو هێزی هێرش بەرەکانیان شکاندو کەس ڕزگاری نەبوو ئەوانە نەبێ ڕایان کردو هەندێکی

بروانە ل ٧

تا سەرکەوتنی تەواوەتی شەڕدەکەین

مصلح جەلالی

ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران کاتێك کە درێژە بەشەر دەداتو گوێی خۆی لە بانگەوازی هێزە خێرخوازاکانی جیهان بۆ وەستاندنی شەر دژی عیراقی پێشکەوتنخواز کەر دەکات وا دەزانێو وای زانی کە لەو شەڕەی بەسەریاندا سەپانینو بەو چەكو جبەخانەیەوە کە لە شاوە بۆیان ماوەتەوە دەتوانن ولاتی عیراق لە ماوەیەکی کەمو میللەتی عیراق بەچەند هەفتەیەك داگیر بکەنو نیازو مەبەستی بۆگەنی خۆیانمان بەسەردا (هەر وەك بەسەر گەلانی ئێراندا سەپاندووە) بسەپێنن .. بەلام وا بۆ سێ سال دەچێ ئەم خەیالە تەماوییە پیسەی کاربەدەستانی تاران هەر نەهاتە دیو ڕۆژ بە ڕۆژ بەرەو سەرنەکەوتنو ڕوورەشی زیاتر دەچن ●

چونکە سەربازی عیراق کاتێ کە دەچێتە مەیدانەکانی جەنگەوە بەو گیانەوە دەچێت کە بەرگری لە خاكو لە سەربەستیو لەو دەسکەوتە مەزنانە دەکات کە لە سایەی حزبی سەرکردە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەسەرەکایەتی هاوڕێی تێکۆشەر سەرەکی فەرماندە صدام حسین دەستی کەوتووەو ئەم گیانەش لەو باوەڕەوە هاتووە کە هێزو توانای جەنگ کردنو بەرگەگرتنو لووت شکاندنی ڕژێمی ئێرانی گەندەل لە توانای میللەتەکەمانەوە وەردەگرێو بەو گیانەشەوەیە کە دەزانێ هەموو میللەتی عیراق بە کوردو عەرەبەوە چ کرێکار بێ لە کارگەدا چ جوتیار بێ لە کێلگەدا .. چ قوتابی بێ لە قوتابخانەدا بەنێرو مێوە .. بەشداری جەنگ دەکەنو دلسۆزی ئەم میللەتە دلێرەن بەرامبەر بە شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووزی پیرۆزو وبەرامبەر بەسەرکردایەتی‌یەکەی کە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لە هەموو بوارەکانی کارکردندا بە بەرهەمی چاکترو بە کاری دلسۆزانەترو بە ئیمانی کۆبوونەوە لە دەوری سەرکردایەتیمان جەنگی ڕەوامان پتەو تر دەکەن ●

بروانە ل ٧

پارتی سەربەخۆیی مەغریبی ستایشی هەلویستی عیراق دەکا

ریبات : نادع : پارتی سەربەخۆیی مەغریبی ستایشی ئەو ئارەزوو و نیازە پاکەی کرد کە عیراق پیشانی‌دا بەرامبەر هەولو تەقالاکانی لیژنەی کۆنگرەی ئیسلامیو قایل‌بوونی بە پێشنیارەکانی ●

بەڕێز محمد بوستە ئەمینداری گشتی حزب وەزیری دەرەوەی مەغریب لەو ڕاپۆرتە سیاسی‌یەدا کە پێشکەشی ئەنجومەنی

بروانە ل ٧

هێزە دلێرەکانمان مەردانە لە دوژمن دەدەن

هێزە ئەبەردەکانی سوپای عیراقی دلێر ، پشت بەخوای مەزنو بە بیروباوەڕی شۆڕشی ئەمرو گیانی جەنگاوەرانەی مەردانەیانو بەگیانی ئازایەتیو لەخۆبوردنی بەرزەوە لەدلو دەروونی هەموو عیراقیێکی دلسۆزو شەرەفمەندا بەردەوامن لەسەر کوتانەوەی ئەمو دوژمنە چاوچنۆکە داخ لەدلەی چاوی بڕیوەتە سەربەرزیو سەربەستی عیراقی لوتکە ●

هەموو ڕۆژێ ، تۆمارێکی نوێی سەربەرزی دەنووسنەوە، موری شکاندنو ڕوو ڕەشیو بەپەنگ بوون دەنین بە ناو چەوانی ئەو دوژمنە نارەسەنەوە کە دەیەوێ زیان لەکاروانی سەرکەوتومان بدات ●

لەم هەفتەیەدا ، بەپێی بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکان لە ژمارە ٨٩٩وە هەتا ڕۆژی چوار شەممە - دوێنێ -

بروانە ل ٧

ڕێزنان لە پالەوانی سوپای عیراق

بالوێزەکانی ولاتانی عەرەب لە بانگلادش دەستی ڕێزیان ناوە لە پالەوانیەتی هێزە چەکدارەکانی عیراق بۆ بەرگری لە خاکی عیراقو ئابڕوی نەتەوەی عەرەب بە بەرپەچدانەوەی دەستدرێژ - یەکانی ڕژێمی ئێران ● بالویزەکان لە بەیاننامەیەکدا کە لە دەکا دەریان کردوە بەردەوامی دەستدرێژی ڕژێمی ئێرانیان بۆسەر سنووری عیراق گوناهبار کردوەو ئەوەیان دووپات کردەوە کە ئەو دەستدرێژیەیان بەرێکەوتن بوە لەگەل دەستدریژی ئیمپریالیو زایونی بۆسەر لوبنانو شۆڕشی فەلەستین ●

بانگەواز بۆ پشتیوانی عیراق بە کردەوە

ڕۆژنامەی «الثورە»ی یەمەنی کە لە صنعاء دەردەچێ دووپاتی کردۆتەوە کە مەترسی دەسدرێژی ئیران هەر هەرەشە نیە لەسەر عیراق بەلکو هەموو نەتەوەی عەرەبو لەپێشەوە ولاتانی خەلیج دەگرێتەوە ، ڕۆژنامەکە لە وتارێکدا هەموو ولاتە عەرەبیەکانی وریا کردۆتەوە لە مەترسی دەسدرێژی ئیران بۆسەر عیراقو داوای کردوە کەپێویستە لە بەرپەچدانەوەی ئەو دەسدرێژیەدا بەکردەوە پشتیوانی عیراق بکرێ نەك تەنیا بەقسە ●

لە ئێرانی خومەینیدا : کەرەستەی بیناکاری بۆ خنکاندنی مرۆڤ

لەئێرانی خومەینی جادووگەردا ، هەموو کەرەستەو پێداویستەکان ، بۆکوشتنو بڕینە مرۆڤ لە ئێرانی خومەینی‌دا لەبەردەم دوو ڕێگادایە ، یان برسیەتیو بەندیخانەو کوشتن لەئێراندا ، یان کوشتن لە دۆزەخی ئەو شەڕە دوژمنایەتیە نارەوایەی خومەینی بە عیراقی دەفرۆشێ ● لە ئێرانی خومەینیدا ئامێری بیناکاری بالا ، بۆتە داری سێدارەو مرۆڤی پیا هەلدەواسرێ ... ئەم وێنەیە ،

بروانە ل ٧

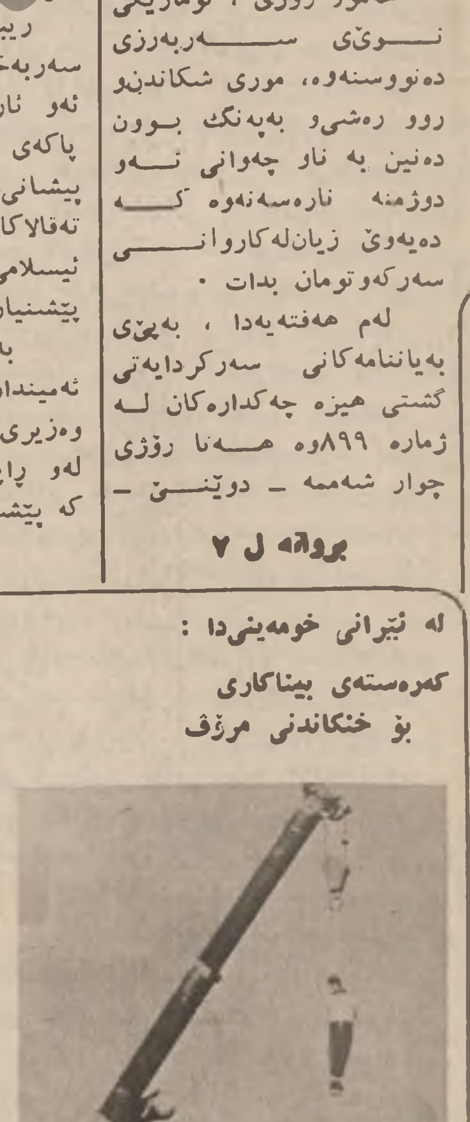

عەرەفات دەچێ بۆ ئەردەن

بەم زوانە یاسر عەرەفاتی سەرەکی لیژنەی ڕاپەڕاندنی ڕێکخراوی ڕزگاری خوازی فەلەستین سەر لە ئەردەن دەداتو ابو جهادی ئەندامی کومیتەی ناوندیو هانی الحسن ڕاوێژکاری سیاسی عەرەفات لەم سەردانەدا بەشداری دەکەنو دەربارەی پەیوەندیەکانی فەلەستینیو ئەردەن گفتوگو دەکەن ●

لێژنەی بەرگری لە ئازادی سوریا داوا لە جیهان دەکا یارمەتی گەلی سوریا بدەن

لەندەن : نادع ● لیژنەی بەرگری‌کردن لە ئازادیو گیراوە سیاسی‌یەکانی سووریا بلاوی‌کردەوە کە بارودۆخی سووریا گەیشتووەتە قۆناغێکی پڕمەترسی ●

ئەم لیژنەیە لەو بەیاننامەیەیدا کە لقەکەی لە بەریتانیا بەبۆنەی تێپەڕبوونی (١٢) سالەوە بەسەر دەستگرتنی اسد بەسەر دەستەلاتدا لە سووریا بلاوی‌کردەوە وتی حافظ اسد گەورەترین مەترسی‌یە بۆ سەر مەسەلەی فەلەستین بەو ڕێبازەی کە گرتوویەتی چ لە ناوەوە چ لە جوارچێوەی عەرەبیداو بازرگانی پێوە دەکا ●

بروانە ل ٧

پرۆژەکانی زایۆنی بۆ دابەش کردنی لوبنان

فەلەستینی داگیرکراو- ١٥ - ڕۆژنامەی (هائەرتزی) زایۆنی ئەمرۆدەری‌خست کە کاربەدەستانی زایۆنی نایەوێت لە لوبناندا بکشێتەوە ●

ڕۆژنامەکە دووپاتی کردەوە دەست‌بەسەرداگرتنی زایۆنی بەسەر خاکی لوبناندا لە باکووری سنووری فەلەستینی داگیرکراو بەرێژەی ٤٠-٤٥ کیلۆمەتر دەمێنێتەوەو بەجێی نامێلێ ئەگەر حکومەتی لوبنان پەیمانی (ئاسایش ؟) لەگەل قەوارەی زایۆنیدا مۆرنەکات ●

پەیامنێرێکی سووپایی بۆ ڕۆژنامەی ناوبراوی باس‌کردووە کە خۆفرۆشی سعد حداد سەرپەرشتی دەست‌بەسەرداگرتنی ئەو زەویانە دەکات کە دەگەنە سنووری باکووری صیدا ●

پەیامنێرەکە ئەوەشی وت سعد حداد کە (زایۆنی) چەك دەدات بە هێزەکانیو مەشقیان دادەدات لە لایەن سووپای (ئیسرائیل)ەوە پشتی دەگیرێو سووپای ئیسرائیلی لەکاتی پێویستی یارمەتی چاکی دەداتێ ●

هەروەها ڕۆژنامەی ناوبراو وتی بە پێی ئەوکارە لوبنان کە هێزەکانی سوریاش دەستیان بەسەر ناوچەی (بقاع)دا گرتووە دابەش دەبێو بەم جۆرە دەسەلاتی حکومەتی شەرعی لوبنان هەر لە ناوچەی بێروتو جبل الشوف‌دا دەمێنێتەوە ●

Institut Kurde de Paris

دەقی ووتە گرنگەکەی سەرەکی فەرماندە صدام حسین

لەکۆبوونەوەکەی ئەنجومەنی وەزیراندا

بەشی دووەم

متمانە بە حەقیقەت بکەن وەك هەیە

کەواتە ٠٠ برایان ، دەبێت متمانە بە حەقیقەت بکەن وەك هەیە ، نەك وەك بۆی دەخوازن ، وەك دەخوازن‌و بە هیوان کار بکەن لەسەری ، بەڵام کە حاڵەتێ ڕوودەدات مافی گەلە وەك خۆی بیزانێ ، یان پێویستە پلەدیاری‌کراوەکان لە دەوڵەتدا بیزانن‌و لەسەر ئەم ئەساسە ، ئەو حەقیقەتە لەبەیاننامەی سەرکردایەتی گشتی‌دا ڕاگەیەنرا ، لەبەرەو لای کەرتێ لە کەرتەکانی فەیلەقی چواردا شکاندنێ لە هەندێ شوێندا بە قوڵایی پێنج کیلو مەترە ڕووی‌دا ، دوژمنی ئێرانی تا ئیستا لێی دەرنەکراوەو حساباتی تایبەتیمان تیادا هەیەو شتێکی تیا نیە بیڵێم تا وێنەکە لەبەر دەم ئێوەو لەبەردەم گەلی عیراق ڕووناك بێ ٠

ئێمە هەر لە ٤-٩-١٩٨٠وە بۆ ٢٢-٩-١٩٨٠ بەرپەچدانەوەمان بەرووی دوژمندا دیاری کراوبوو ، کاری عەسکەری لە زیادبووندابوو هەتا گەیشتە ئەوەی ڕۆژی ١٨-٩-١٩٨٠ شط العرب دابخرێ‌و زنجیرەکەی لاتان زانراوە ، دوای ئەوە هیزەکانی سوپای ئیرانمان شکاندو ڕاومان‌نان کە ئەو هێزانە لەخاکی ئێمەو لەسەر سنوور کۆکرابوونەوە ، وەك دەزانن ، ڕاومان نان تا گەشتینە قوڵایی خاکیان‌و ئەم شەڕە بەردەوامبوو ، بۆ هەر نیشانەیە چووین کە بەنزیکەی هەشت ڕۆژ گەیشتوین‌و تیا چەسپاوین ئەگەر شەڕی محمرەی لێ‌دەرکەین ، هەموو ئەم شەڕانە هەشت ڕۆژیان خایاند ، شەڕی محمرە ٢٤ ڕۆژی خایاند ، شەڕی شارو شاریکی گەورەو شەڕ لە شەقام بۆ شەقام‌و هەندێ جار لەناو ماڵاندا دەکرا٠ لەو کاتەوە هاتنە دەست لای ئەوان بووە لەرووی گشتی‌یەوە چونکە ئێمە حاڵەتی بەرگریمان وەرگرت٠٠ ئەوان بەردەوام بوون هیرشیان دەهینا ، حاڵەتی بەرگری وا دەکات هاتنە دەست لە لای بەرەی هیرش هێنەربێ ، چونکە کاتو شوین‌و هوی هیرش بردن هەڵدەبژێرێ ٠

پەلاماری عیراق دەدەن

هەرچەند بێنەوبەرە لەبەردەمیا بکەن ، هەر هاتنە دەست لای ئەو دەبێ ، ئەم هەموو ماوەیە ئاشکرایە ئێمە ئەو قوڵاییەمان پاراست‌و دەزانین لە وڵاتەکەماندا قوڵایی نیەو شاروەدێکانمان لەقوڵاییەکی کەمی سنووردایە ٠٠ لەبەر ئەوەو مادەمێکی شەڕ قەوماوە ، مەنطقی عەسکەری دەڵی بەرگری لە نیشانە دیارەکان بکە لە بەردەمیەوە نەك لەلایەوە ، مادەمێکی شەڕیش بەردەوامەو ٠٠ چەند دەتوانی قوڵایی بگری سوودی هەیە بۆ هەلس‌وکەوت‌و هێنان‌و بردن ، تا گەیشتینە قوناغی ڕای گشتی کە تیایدا دۆستان پێیان وتین دەستدرێژی ئیران بۆ سەرتان بەر لە جەنگ‌بوە بەحاڵەتێکی کون‌و درێژەی نایەتەوە یاد کە باسی بوونی سوپایی دەکرێ لە ناوخاکی ئیراندا‌و ئێمە دڵنیاین ئەگەر لە ئەرزەکەیان کشانەوە پەلاماری عیراق نادەن ، چونکە یەکەم هیلاك‌بوون بەهوی شەڕی درێژەوە دووەم دۆستان ئەم نیەتەیان تیا نەدیون ، ئیستاو دوای ئەم تاقی‌کردنەوە تاڵەی لەشەڕا دیان ، دەڵێن ٠٠ بەم قسەیە باوەڕتان کرد وەڵام ، نەء ، ئەوەك باوەڕمان بەوکەسانە نەکرد کە ئەم قسەیان پێ‌وتین ، بەڵکو باوەڕمان بە ئیرانیەکان نەکردو لەوتارەکەماندا کە کاتی خۆی دامان وتمان ئێمە دەکشێنەوەو دڵنیاین کە ئێرانیەکان پەلاماری عیراق دەدەن ٠

ئێرانی‌یەکان هێرش‌دەبەنە سەر عیراق بەڵام هەموو قۆناغێك هۆی خۆی هەیەو ڕایی گشتیش لە هەموو حاڵێکدا بەلای کەمەوە ڕایی گشتی دۆست ئەوە بەسەندەکا کە لەگەڵتابێ ٠٠ کە کشاینەوە بۆ سنووررو تا ئیستا دەست‌پێشخەری بەدەست ئەوانەوەبوە ٠٠ دیسان ئەوان ئەو کەرتەیان هەڵدەبژارد کە هێرشی لێوە بەرن ئێمەیش چونکە تازە کشابووینەوە چۆن دێین‌و لەبەر دەم ڕایی گشتیدا هێرش دەبەینە سەر شارێکی ئێران‌و کەرتێك بۆ خۆمان هەڵدەبژێرین‌و دەچینە ژوورەوە ٠٠ ئەو کاتە دەڵێن عیراقی‌یەکان تازە کشانەوە کەچی وا هێرش دەبەنەوە ٠٠ بەڵام کاتێ کە ئێرانی‌یەکان خاکێك داگیربکەن لەسەر سنوور لەبەردەمی ڕای گشتیدا بەڵگەکەمان ئاشکرادەبێ ٠٠کە دەمانەوێ دەست‌پێشخەری بکەین‌و بڕۆینە ژوورەوەو هێرش‌بەرینە سەر هەر شارێکی ئێران یا خاکێکی ئێرانی ئەو کاتە ڕای گشتی جیهانی دەزانێ کە عیراقی‌یەکان هەموو شتێکیان کرد کە ئادەمیزاد بیکا ٠٠ لەبەر ئەوە مادەم شەڕ بەردەوامە عیراقی‌یەکان لە باری سوپایی‌یەوە مافی ئەوەیان هەیە چی بە

پێی ئەقڵ ڕێی تێ بچێ بیکەن‌و ئەو کاتە لەبەردەم سوپای عیراقدا چەندەها نیشانە بە درێژایی سنووررو لەو دیو سنووری عیراقەوە بڵاوکراوەتەوەو کاربەدەستەکانی ئێران بێ‌مێشکانە جووڵانەوە چونکە نیازی خراپیان هەیە نەك هەر لەبەر ئەوەی بێ‌مێشکن ٠٠ بەڵام لەبارەی تاکتیکی‌یەوە بێ‌مێشکانە جووڵانەوە ئەگەر بەوە قابل ببوونایە پاش کشانەوەمان لەسەر سنوور ئیمانایە ڕێی تێ‌دەچوو خەڵکێکی زۆریان هەڵخەڵەتاندایە کە وا لە سەرەتایی شەڕدا نیازی خراپی ئەوەیان نەبوو لەسەر حیسابی عیراق خۆیان بەربڵاوبکەن ٠ بەڵگەیشی ئەوە دەبوو کە عیراق لە سنوور کشایەوە لە سنوور تێ‌نەپەڕین بەڵام دوای ئەوەی لە جارێ زیاتر هەوڵی ئەوەیان دا کە لە سنوور تێپەڕن بەمە ئەوەیان دەرخست کە پێش شەڕ لە مێشکیانا بوەو پاش کشانەوەیشمان بۆ سنووری نێو دەوڵەتان ٠٠ پاش ئەمەیش ئەوەی لای وابێ کە هەموو پارچەیەکی زەوی بە هەمان نرخ پارێزگاری لێ‌دەکا دەبێ لە هەموو شوێنێکی سنووردا بە هەمان نرخ بەهێزبێ ئەمەیش بارێکی نیمچە مەحاڵە لە حیساباتی سوپاییدا بۆ شەڕێکی بەردەوام‌و کاتێ کە شەڕەکە شەڕێکی درێژی چەند مانگی‌و چەند ساڵی بێ ٠٠ لە شەڕی چەند هەفتەییدا تا ڕادەیە ئەمە دەکرێ بەڵام چەندە شەڕەکە درێژەبکێشێ بەرگری‌کردن لە هەموو بستێکی زەوی سەرسنوور بە هەمان نرخ کارێکی نیمچە مەحاڵ دەبێ‌و لەگەڵ ئەوەیشدا لەوەتی کشاوینەتەوەو تا ئیستە ئەم ڕاستی‌یە وەك خۆی ماوەتەوە هەرچەندە سێ هەوڵی گەورەیان داو دوا شت ئەو (٥) کیلۆمەترە بوو ئەمەیش لە بارەی ستراتیژی‌یەوە بە شتێکی گەورە دانانرێ بەڵام بە بارێکی گەورە دادەنرێ ئەگەر هەتاهەتایە لایان بمێنێتەوە بەڵام مەسەلەی مانەوەی بستێك زەوی عیراق بە دەستیانەوە هەتاهەتایە کارێکی مەحاڵە لە حیساباتی سوپاییدا ئەگەر زەوی‌یەك لە دەرەوەی چوارچێوەی تواناماندا بۆ هێڵانەوە بۆ ماوەیەکی دانراو وەرگیرابێ ٠

هەڵە نی‌یە بۆ ماوەیەکی حیساب‌کراو خاکەکە بە دەستیانەوە بێ‌و هێزەکانیان بە سەریەوە چەسپاندبێ‌و وەك نیشانەیەکیش بیهێڵنەوە بە دەستیانەوە بەو جۆرەی سەربەستی جم‌وجووڵیان کەم بکاتەوە سەر درێژایی سنووردا بەو بارەی هەڵیانبژاردوە ئەرکی خۆیان قورس‌کردوە ٠٠ ئەو کاتە نۆرەی ئێمە دێت ٠

ئەگەر ئەم بارە وا مابەوە ئێمە چۆن دەجووڵێینەوە کە وابوو گرنگە برایان ڕایی گشتی لای ڕوون بێ بێ چەن‌وچوون ٠٠ کە باری خاینەکان لەو ڕژێمانەی کە هاوکاری‌یان بەو پەڕ تواناوە لەگەڵ ڕژێمی ئێران کردوە لەبەردەم ڕایی گشتی جیهان‌و عەرەبدا ئاشکرا بکرێ‌و ئابڕوویان ببرێ ٠٠ ئەوە دەربخرێ کە وا نی‌یە وەك ئەوەی ئێرانی‌یەکان دەڵێن ئەوان بەرگری‌یان لە خاکەکەیان ئەکردو ئاشکرابکرێ کە ئێرانی‌یەکان تەماعی خۆزل‌کردنیان دژی عیراق‌و بەڵکو دژی نەتەوەی عەرەب هەمووی هەیەو ئەمەبش نەك هەر بە زوبان دەریانخستوە بەڵکو بە کردەوەیش‌و هەوڵە بەردەوامەکانیشیان بۆ تێپەڕبوونی سنووری عیراق‌و ڕاگەیاندنە بەردەوامەکانیشیان کە دوایی‌یەکەیان قسەکانی خامنەئی‌یە کە بە ئاقل تۆمەتدارکراوە لەوانی‌ترو دەڵێ ٠٠ ئێمە هەر لەسەر شەڕ بەردەوام‌دەبین‌و ڕەنگە تا بەغدایش بڕۆین تا صدام حسین دەڕووخێ ٠

کە وا بوو ئائەمانەن ئامانجی ڕاستەقینەی ڕژێمی ئێران پێش شەڕو بۆ ئەمانە شەڕی هەڵگیرساندو لەسەری ڕۆیشت ٠٠ ئامانج ڕووخاندنی ڕژێمە لەبەر ئەوە نا فلان‌و فلانی تیابە هەرچەندە ئێمە ڕێگا بە هیچ بێگانەیەك نادەین باسی فلان‌و فلان بکا ٠٠ بەڵام لەبەر ئەوە نی‌یە کە فلان‌و فلانی تیایە چونکە ئەم ڕژێمە نیشتمانپەروەرەو سەربەخۆیەو بە ڕووی تەماعکاریدا ڕادەوەستی‌و ناهێڵێ عیراق بکاتە شتێکی سەربەتاران ٠٠ و شازادە دانێن وەك چۆن پێش ئیسلام دەیانکردو وەك چۆن کیسرا دەیکرد کە ئەو شازادانەی دادەنا لە عیراقدا کە خۆی ڕازی‌بوو لێیان‌و ئەم یا ئەوەی هەڵدەبژارد ٠٠ ئەو زەمانە بەسەر چوو ٠٠ ئێمە لە عیراقداین وەك وتمان بۆ ئەوەی عیراق بە سەربەرزی سەربەخۆیی‌و گەشەداری‌و نەبەزی بژی ٠

ئەوان نا ٠٠ جارێکی‌تر بە بڕوایەکی بەرزەوە دووبارەی دەکەمەوە کە ئەو خەڵکەی دەیانناسم‌و کە لە پێش هەموو شتێکدا عیراقین ٠٠ هیچ هێزێکی ترو هەموو ئەو هێزانەی‌تر کە یارمەتی‌یان‌دەدا ناتوانن ڕەوتی ئەم ڕێگایە لە عیراقدا بگۆڕن‌و

خۆیان دەبینن چۆن ڕۆژ لە دوای ڕۆژ نوقم دەبن ٠٠ هەروەك چۆن عەرەبێك لەسەر ئەمە وتی ئەوان دەیانەوێ ڕژێمێك بڕووخێنن وەك خۆیان دەڵێن ڕژێمی صدام حسین ٠٠ هەموو ڕۆژێك یەکێکیان لێ دەکەوێ بەڵام ڕژێمی بەغدا هەربەردەوامە ڕژێمی بەغدا هەر بەغدا دەیڕووخێنێ کاتێ کە نەیەوێ‌و کاتێ کە بەغدا نەیەوێ‌و کاتێ کە عەمارە نەیەوێ ٠٠ ئێمە دەیڕووخێنین ٠٠ ئێمە دەیڕووخێنین چونکە ئێمە لەم وڵاتەدا لەسەر نواندنی ویستی گەل ماوبن ٠٠ بەڵێ ڕاستە ئێمە لە گەلمان نەپرسیوە ٠٠ لێمان نەپرسیوە ئایا حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی دەوێ یا نا بەڵام ئەم پرسیارە لە سروشتی ئەوەدا دیارە کە دەیبینین‌و هەستی پێ‌دەکەین لەگەڵ داوای لێبووردندا لەگەلی عیراق‌و لە بەعسی‌یەکان ئێمە بە خومەینی دەڵێین ڕەنگە خومەینی لە وشەی (دجال) تووڕە ببێ هەرچەندە ئەو چوارگۆشە (دجال)ەو بە خامنەئیش دەڵێین کە ئەزانێ پێوەندی‌یەکانی لە کوێ‌یەو بە چ هێزو کاریگەرێکەوە بەندە خۆی‌و سەرەك وەزیرانی برای‌و لە چوارچێوەی چ ڕێبازێکدا دەڕۆن ٠

ڕای پرسین لای هەردوو گەل

قسەکانی وەختێ کرد کە سەیری‌کرد ناتوانێ شت لە شت جیابکاتەوە ٠٠ دەیویست لەگەڵ ڕێبازی خومەینیدا بڕوا بۆ ئەوەی ئەو بەشەی دەست‌بکەوێ کە لە حیساباتی نێو دەوڵەتاندا بۆی دەستنیشان‌کراوەو پێ‌ی‌سپێرراوە ٠٠ پێیان دەڵێین‌و بە ڕاستی ئێمە ئامادەبن لە عیراقدا لیژنەیەکی بێ‌لایەن دانێین لە دەوڵەتان یا لە لیژنەیەکی بێ‌لایەن لە وڵاتانی بێ‌لایەن یا لیژنەیەکی ئیسلامی بێ‌لایەن بێن لە هەردوو گەلی ئێران‌و عیراق بپرسن ٠٠ بە سەرپەرشتی‌یان‌و بێ هیچ دەست‌تێ‌خستنێکمان ٠٠ لە پێشا با ڕای وەرگیررێ لەسەر ڕژێمی خومەینی‌و بهێڵن ئێرانی‌یەکان ئەوە بڵێن ئەمانەوێ یا نامانەوێ ٠٠ ئەگەر هاتو سێ‌یەکی وەرگرت ئەوا ئەم ڕژێمە بە سەرکەوتوو دادەنرێ‌و ئەنجا ڕای لەسەر ڕژێمی ئێمە وەربگیرێ ئەگەر سێ‌یەکی گەلی عیراق لەگەڵیا وەستا ئەوا ئەم ڕژێمە سەرکەوتوە ٠ باش ئەوەیش ڕایی لەسەر سەرەك وەربگیرێ لە ئێران‌و عیراقدا لەسەر صدام حسین‌و خومەینی‌و ئەگەر لەم ڕا وەرگرتنەدا هەر یەکەیان سێ‌یەکی گەلی عیراق‌و گەلی ئێرانی وەرگرت ئەوا سەرکەوتووە ئەوەیشیان ئەمەی دەسگیرنەبوو ئەوا گەل نایەوێ ٠ لای ئێمە ، ئێمە هیچ ڕەخنە لەوە ناگرین کێ خۆی هەڵئەپاڵێوێ بۆ سەرەك کۆماری ئەگەر حوکمدراوی ڕاکردوویش‌بێ بۆ دەرەوەی عیراق ٠٠ بەڵێ کە باقر الحکیم بیردەکاتەوە لای‌وایە ئەگەر بێتە ئێرە عیراقی‌یەکان هەڵیدەبژێرن ٠٠ ئەگەر لەمەیش زیاتری دەوێ من لە جیاتی بەشیی شیعەی گەلەکەمان خۆم هەڵدەپاڵێوم ٠٠ تەنیا شیعە و ئەگەر سێ‌یەکی شیعەمان وەرگرت ئەوا سەرکەوتووین ٠

ئەوان عیراقیان دەوێ

ئێمە بۆ شیعەکانمان خۆمان هەڵدەپاڵێوین لەگەڵ داوای لێبوردندا یەکێتی گەلی مەزنی عیراق‌و هێزی‌و ئەویش لە جیاتی هەموو ئێرانیەکان خۆی هەڵدەپاڵێوێ ٠٠ برایان ئەوان لە ڕاستی‌دا عیراقیان دەوێ نەك ئەم پارچە یا ئەو پارچە ٠٠ ئەم دێ‌یەی سەرسنوور یا ئەو دێ‌یە ٠٠ ئەم شارە یا ئەو شارە ٠٠ من باوەڕم بەم شێوەیەیەو لایشم وایە هەمووتان وان‌و من هەموو کادیرەکانی دەوڵەت دەناسم ئەگەر نەڵێین هەمووتان با بڵێین زۆربەتان‌و هەموو کادیرەکانی حزب باوەڕیان وایە ٠٠ من لەو باوەڕەدام کە ئەو ئادەمیزادەی وزەی تیابێ دەتوانێ هەموو شتێ بکا دەتوانێ ڕژێمی بۆگەن وەرگێڕێ‌و ڕژێمی تازە بنیات بنێ ئێمە لەو باوەڕەداین کە ڕژێمەکەمان توانای کردنی هەموو شتێکی هەیە کە لەسەر زەویدا پێ‌ی سپێررابێ لە لایەن خواوە ئەو کارانە نەبێ کە بە تەنها خوا خۆی دەیکا ٠٠ خوا نەکا ئێمە

بڵێین دەتوانین ئیش‌وکاری خوا بکەین کە واتە ئەوەی کە لێ‌ی دەدون‌و دەڵێن بەغدا نزیکە لە کاتێکدا ئەوان لە نزیك دێی (طیب)ەوە شەڕ دەکەن ڕژێمێکە لەسەر خەیاڵ وەستاوە برایان پێیان وتم بە هەندێ دیلیان وتوە هەر کە چوونە ئەو دیوی ئەم شاخەوە بەغدا کەوتوەتە ئەو دیوی ٠٠ و فلان شاری عیراق ٠٠ بەم پێ‌یە دەتوانین تێ‌فکرین تەلەکەبازی‌ی گەیشتوەتە کوێ ٠

پشت بە ڕاستی ببەستن لەگەڵ گەلدا

ئێمە پشت بە ڕاستی دەبەستین لەبەر ئەوە پشت بە ڕاستی ببەستن وەکو خۆی لەگەڵ گەلداو نەڵێن ئەگەر گەل ڕاستی شتێکی زانی ئەمە ڕەنگە کار بکاتە سەر ورەی ٠٠ نا ٠٠ من ئەزانم گەلی عیراق کاتێ کە ئاگاداری ڕاستی‌بوو ورەی بەرزتر دەبێ کارێکی وا بکەن گەلی عیراق ئەوە بزانێ کە مەبەست هەمووی عیراقەو وای لێ‌بکەن بزانێ کە ئێرانی‌یەکان لەم شەڕەی ئەم دواییەدا (٥) کیلۆمەتر هاتوونەتە خاکیەوە بۆ ئەوەی بە تەواوی نیازەکانیان بزانێ زیاترو زیاترو پلەی ئامادەیی خۆی بۆ قوربانیدان زیاترکا بۆ ئەوەی ئەم تەماعکاری‌یە چەپەڵە لە بێشکەدا گۆڕ بکا ٠٠ چاوم بە هەندێ سەرکردەو فەرمانڕەوای سوپاکەوت‌و ورەیان زۆر بەرزبوو بە شێوەیەکی باڵایش ئامادەی شەڕبوون٠٠ دڵنیابن هەرچەندە نیازی ئێرانی‌یەکان ئاشکراتر بێ بۆیان پلەی ئامادەبوونیان بۆ قوربانیدان‌و ڕاپەڕاندن بەرزتر دەبێ‌و ڕەنگە هەندێکیان خاو ببێتەوەو لای‌وابێ ئێرانی‌یەکان تەماعیان نیە ڕەنگە هەندێ کەسی ساویلکە لێرە یا لە ناو سوپادا لەم باوەڕەدا بن بەڵام کاتێ کە لە سنوور تێپەڕبوون ئاشکرادەبێ کە تەماعەکانیان ئاشکرایە ٠٠ تەماعەکانیان چەپەڵەو بۆ پەرەسەندنە ٠٠ ئەم تەماعە چەپەڵە کە بۆ پەرەسەندنە هەر دەبێ شمشیرەکانمان چاوەڕێیان بکا ٠٠ هیچ شمشێریکیش نی‌یە لە شمشیری ئێمە ئازاتربێ‌و قایلیشس نابین هیچ شمشیرێك بەیدابێ کە لە شمشیرەکەی ئێمە ئازاترو تیژتر بێ لە بەرەنگاربوونی ئەم مەترسی‌یەدا لە پێناوی عیراقداو ئێمە خاوەنی ئەم شمشێرەین ٠٠ مەبەستم ئێمەی عیراقی‌یە ٠٠ عیراقی‌یەکان پیاوی شمشێرن لە پێناوی پاراستنی شەرەف‌و کەرامەت‌و خاکداو مێژوویان دیارو ناسراوە ٠

برایان پێویستە هەر یەکێ لە ئێمە نموونە بێ ٠٠ ئەمە ساڵی سێهەمە لە شەڕداین خوا دەست بە باڵتانەوە بگرێ بە توانایەکی گەورەوە ڕەوتتان کرد لە بنیاتنانی دەوڵەتەکەتان‌و لە بەڕێوەبردنی کاروباری هاووڵاتیاناو لە بەڕێوەبردنی ئیش‌وکاریانا ٠٠ بەڵام داوای توانای زیاترتان لێ دەکرێ لەبارەی ئابووری‌یەوە ٠٠ لەبارەی خەرج‌کردنەوە ٠٠ هیچ نەنگ نی‌یە کە بڵێین نابێ لامان‌وابێ باری ئابووری‌و دارایی ساڵی سێهەمی شەڕ وەکو باری ساڵی یەکەم‌و دووهەمی شەڕ وایە ٠٠ شەڕ پارەی دەوێ‌و هەر یەکێ لە ئێوە لە شوێنی خۆیەوە دەتوانێ زۆر باشەکەوت بکاو هەوڵ‌بدا ٠٠ پێم دەڵێن بەخوا هەوڵی زیاترمان نی‌یە ٠٠منیش پێتان دەڵێم ئادەمیزاد توانای نابڕێتەوە ٠٠ کە باوەڕی هەبوو هەموو ڕۆژێ توانای تازە دەبێتەوە ٠٠ کە دەڵێ گەیشتمە ڕادەیەك کت‌وپڕ دەزانێ توانای تازە بوەتەوە ٠٠ ماشەڵلا هێشتا لاون‌و من گەورەترین (پیرم) لەناوتانا ٠٠ بەڵام هێشتا من خۆم بە لاو ئەژمێرم لە پێناوی خزمەتکردنی خەڵکی عیراقدا لە بنیاتنان‌و شەڕدا ٠

بە یارمەتی خوا سەرکەوتن هی ئێوەیە

برایان ٠٠ خۆتان گورج‌کەنەوە ٠٠ دوژمنتان‌و یارمەتیدەرانی دەشکێن‌و سەرکەوتن بۆ ئێوە دەبێ بە یارمەتی خوا ٠٠ سەرکەوتن بێ‌گومان هی ئێوەیە ٠٠ دوو کیلۆمەتر لێرەوە وەردەگرێ ٠٠ یا دوو کیلۆمەتر لەوێوە وەردەگرێ ٠٠ سێ کیلۆمەتر لێرەوە وەردەگرێ ٠٠ لە دواییدا هەمووی لێ

بڕوانە ل ٧

Institut Kurde de Paris

چەرخی راپەڕین

نووسینی: د. کمال مظهر احمد
فواد مجید میسری کردویەتی بە کوردی

ئیستاتیکای قۆناغێکی نوێ

بەشی دووەم

بەڵام لە قۆناغی دووەمداو لە هەمان روانگەی رەش‌بینی‌یەوە هەولیان دەدا چی ناکۆکی‌یەکانی کۆمەڵگای دەرەبەگایەتی هەیە ، هەر لە ناکۆکی نێوان خیزانە دەرەبەگەکانەوە ، تا هەڵوێستی نارەواو دژایەتی پاپاو قەشەکان‌و راپەڕینی جووتیاران و پیشەگەرەکان هەبوو لە بەرهەمەکانیاندا بەرجەستە بکەن . بەو شێوەیە هونەری ئەم قۆناغە تا رادەیەکی باش لە ریالیزم نزیك بووەوە ، هەرچەندە بێ‌بڕوایی بەژیان باڵی بەسەریاندا کێشابوو .

جا ئەگەر باری ئابوری رۆڵی سەرەکی‌و بنچینەیی لە پێکهێنانی ئیستاتیکایەکی نوێدا گێرابێ ، مەرجە ئێرەدا دەست بۆ حەقیقەتێکی مێژوویی رابکێشین کە پەیوەندی راستەوخۆی بەم مەسەلەیەوە هەیە .

کاری پیشەیی « العمل الحرفی » لەو سەردەمەدا توانی پەرە بە ووزەو توانای داهێنەران بدا . چونکە لەو قۆناغەدا پیشەگەرێکی دەست رەنگین ئەوەندە شارەزای ئیشەکەی خۆی بوو ، دەیتوانی لە سەرەتاوە تا کۆتایی چی ووزەو توانای داهێنەرانەی هەیە بیخاتە کارو لێهاتوویی خۆی بنوێنێ‌و بەربەرەکانێی هاوپیشەکانیشی پێ بکاو کڕیاری زۆرتریشی بۆ پەیدابکا . لەمەوە بۆمان دەردەکەوێ پێشەگەران هەروەك سامانی ماددی‌یان بەرهەمدەهێنا ، لە هەمان کاتیشدا هونەرمەندی لێزاوەیش بوون‌و ووزەو توانای داهێنەرانەیان دەخستە کارو بیرو بۆچوون‌و هەستی هونەرمەندانەیان تێکەڵ بە بەرهەمە کانیان دەکرد .

پەرەسەندنی کاری پیشەیی‌و گەشەکردنی بازاڕ ، بوونە هۆی ئەوەی شاری گەورە گەورە بنیات‌بنرێن‌و رۆژ لە دوای رۆژ ژمارەی دانیشتوانیان روو لە زیادی بێ . ئەم دیاردەیەش لە قۆناغێکی پێشکەوتووتردا بووە هۆی ئەوەی ساختمان‌و کڵێسەو دەیری گەورەو بڵندیان تێدا دروست‌بکرێن‌و بە شێوازێکی رەمزیی تەعبیر لە هێزو دەسەڵات‌و سەربەستی ئەو چین‌و توێژە کۆمەڵایەتی‌یە ، تازە پێ‌گەیشتووانە بکەن کە ژیانی نوێ هێنابوونی‌یە دونیاوە .

سەرەڕای هەموو ئەمانە ، هونەرو ئەدەب تا قۆناغەکانی دوایی سەدەکانی ناوەڕاست لە ژێر دەسەڵاتی کڵێسەو چاودێری سیستەمی دەرەبەگایەتیدا بوو . لەوە بەدواییش‌و سەرەنجامی گەشەکردنی باری ئابووری کۆمەڵگای ئەوروپایی نووسەری بلیمەتی وەك « دانتی »و « پەترارك »و « بۆکاچیۆ » هاتنە کایەوەو حەقیقەتی سیستەم‌و دام‌و دەزگای کڵێسەیان بۆ خەڵکی روون‌کردەوەو تەنانەت مۆری تاوانباریشیان نا بە تەختی تەوێڵیانەوە . ئەمانە هەرچەندە دژ بەئاینی مەسیحی‌و یاسا بنچینەیی‌یەکانی نەبوون ، بەڵام هەڵس‌و کەوت‌و ژیانی رۆژانەی پاپاو قەشەو میرو دەرەبەگەکان بە جۆرێك هەژاندیانن ، کردیاننە کەرەستەو بابەتی بەرهەمەکانیان‌و بەو جۆرە بەردی بناغەیان بۆ ئیستاتیکای سەدەیەکی نوێ دامەزراند کە بەسەدەی بووژاندنەوە « رێنیسانس » ناسراوە . پاش ئەوانیش « لیۆناردۆ دافنشی »و « میخائیل ئەنجیلۆ »و « رۆفائیل سانتی »و « شەکسپیر »و « سەرڤانتیس »و .. تاد لەبارو دۆخێکی گەشەکردووتردا هاتنەژیانەوەو شان بەشانی پەرەسەندنی شارستانیەتی نوێ ، رۆڵی مێژوویی خۆیان بینی‌و بنچینەیەکی نوێیان بۆ ئیستاتیکا بنیات نا .

لای کەلە هونەرمەندانی سەدەی بووژاندنەوە ، ئادەمیزاد لە هەموو شت لە پێشترە ، لەبەر ئەوە بەپلەی یەکەم بایەخیان پێ‌دەداو بەجۆرێك نیشان‌دەدرا خەریکە لە کۆت‌و پێوەندی یاسا ئاینی‌یەکان دەرباز بێ‌و دەیەوێ ماوەی بدرێتێ چالاکی‌ی بنوێنێ‌و پەرە بە ووزەو توانای لەبن نەهاتووی بدا . چونکە ئایدۆلۆژیای کڵێسە هەموو رێگایەکی لە ئادەمیزاد بڕیبوو ، بە چاوێکیش تێ‌ی دەڕوانی ، وەك بوونەوەرێکی دەستەپاچەو بێ‌تواناو هیچ لەبارا نەبووبێ !! .

ئەدەب‌و هونەری سەدەی بووژاندنەوە بەچەشنێك لە ئادەمیزادیان دەکۆڵی‌یەوە ، پاڵەوانێکە لە توانایدا هەیە کاری زۆر گەورەو مەزن ئەنجام‌بدا .

ئیستاتیکای سەدەی نوێ ، مەفهومێکی نوێ‌ی سەبارەت بە جوامێریی ئادەمیزاد هێنایە کایەوە . لەم بۆچوونەوە نرخ‌و بایەخی بۆ رەچەڵەك‌و بنەماڵەی مرۆڤ نەهێشتەوەو پێ‌ی‌لەسەر ئەوە دادەگرت کە خانەوادەی مرۆڤ پەیوەندیی بە جوامێریی ئادەمیزادەوە نی‌یە ، بەڵکو مرۆڤ بەهۆی کارو کرداری چاکەوە دەتوانێ مەزنی‌ی بەدەست بهێنێ . گەشەکردنی زانیاری‌یە سروشتی‌یەکان یارمەتیدەرێکی گەورەی نووسەرو هونەرمەندانی سەدەی بووژاندنەوە بوون . تەنانەت هەندێکیشیان لە بوارە جۆر بە جۆرەکانی ئەو زانیاری‌یانەدا هەڵدەسووڕان . ئەم دیاردەیەش بووە هۆی ئەوەی بە هەموو توانایانەوە روو بەڕووی بیروڕای کڵێسە ببنەوەو بیرکردنەوەو رەخنەگرتن‌و تاقی‌کردنەوە بکەنە سەرمەشقی لێکدانەوەکانیان .

بایەخدان بە ئادەمیزدو سروشت لای زاناو هونەرمەندانی سەدەی بووژاندنەوە گەیاندینە ئەوەی لە پەیوەندی دیالێکتیکی نێوان هونەرو واقیع تێبگەن‌و خاسی‌یەتی ئەبستمۆلۆجی « الخاصیة المعرفیة »ی هونەر بە بارێکی زانستیانەتردا لێك بدەنەوە . بەپێ‌ی بۆچوونی مرۆی‌یەکان(*) سەدەکانی بووژاندنەوە ، ئەرکی هونەر نیشان‌دانی واقیعەو دەبێ ئادەمیزادو سروشتی تێدا بەرجەستە بکرێ ، چونکە ئادەمیزاد لەهەموو بوونەوەرێکی سروشت کامڵ‌و پێ‌گەیشتووترە . ئەوانە گەرەکیان بوو ، راستگۆیانە وێنەی واقیع بکێشن بۆیە گرنگی‌یان بەلایەنی تەکنیکی دەدا بەتایبەتی لە هونەری نیگارکێشان‌و پەیکەرتاشینداو بە ووردیی حسابیان بۆ هارمۆنیای رەنگەکان‌و هێڵ‌و بارستایی‌و .. تاد دەکرد . ئەم لێکدانەوەیە ناچاری کردن فێری زانیاری نەشتەرکاریی « التشریح » و ماتماتیك‌و فیزیك ببن تا لە کارە هونەریەکانیاندا پەیڕەویان بکەن .

ئەوانە ، کە دەیانووت : پێویستە وێنەی واقیع بکێشری مەبەستیان ئەوە نەبوو ، واقیع کۆپیە بکەن ، نەء ، بەڵکو دەیانویست هەموو ئەو لایەنە جوانانەی لەناو سروشتدا هەن ، هونەرمەند کۆیان‌بکاتەوەو لە کارێکی هونەریدا بەر جەستەیان بکاو ماوە نەدا یاساکانی سروشت بشبوێنرێ . پەیوەندی نێوان هونەرو واقیع لای مرۆی‌یەکان شێوەی جیاواز لێك دەدرایەوە بە شێوازی جۆر بەجۆر پەیڕەو دەکرا . هەندێکیان باوەڕیان وابوو : مەرج نی‌یە ئەو نیگارو وێنە هونەری‌یانەی دەکێشرێن کت‌ومت لەو کەسە بچن کە مەبەستە . گرنگ ئەوەیە لە ئادەمیزاد بچێ‌و خاسی‌یەتەکانی دەم‌و چاوو لەش‌و لاری بنیادەمی تێدا پەیڕەو کرابێ . هەندێکی تریشیان باوەڕیان وابوو : دەبێ ئەو نیگارانە وێنەیەکی دەقاودەقی ئەو کەسە بێ کە وێنەی کێشراوە .

لەمەوە بۆمان دەردەکەوێ کە جواناسانی سەدەی بووژاندنەوە توخنی مەسەلەی پەیوەندی نێوان تایبەت‌و گشتی‌ی کەوتوون‌و ایێیان کۆڵیوەتەوە ، بەمەیش بنچینەیەکی تیوری‌یان بۆ مەسەلەی خەیاڵی هونەرمەند دارشتووەو لە سنووری کۆپیەکردنی واقیع دەرباز بوون . ئەوانە کە ئادەمیزادیان لە قەوارەیەکی لەخۆی گەورەتردا دەنەخشاند ، دەیانویست تەعبیر لە هێزە ئیجابی‌یەکانی سەردەمەکەیان بکەن . چونکە بەپێ‌ی تێ‌گەیشتنی خۆیان ئەو جۆرە کەسانەی ئەمان دەیان‌نەخشێنن کامڵترین‌و پێ‌گەیشتووترین کەسی کۆمەڵن‌و لەتوانایاندا هەیە کۆمەڵگاکەیان بەبارێکی باشتردا بگۆڕن . دیارە ئەم شێوە تێ‌ڕوانینەیشیان لەوەوە هاتبوو کە لە روانگەیەکی میتافیزیکی‌یەوە دەیانڕوانی‌یە ئەو یاسا مەوزوعی‌یانەی کۆمەڵ‌و سروشت بەڕێوە دەبەن . لە لایەکی تریشەوە مەبەستیان بوو لەو رێگەیەوە رەخنەی پێ لە کۆمەڵی کۆن‌و یاساو داب‌و نەریتی کڵێسە بگرن .

جا ، سەبارەت بەوەی مەودای زەمەنی‌ی بووژاندنەوە چەند سەدەیەکی خایاند ، دەبینین بیروڕای ئیستاتیکی جیاجیای تێدا هاتنەکایەوەو سەرباری ئەم هەموو دەسکەوتە گرنگانە ، ئیستاتیکای ئەو قۆناغە مێژوویی‌یە نەیتوانی لەسەر هێڵێکی چەسپاو سەقامگیر ببێ . دیارترین ناتەواوی‌یەکانیشی ئەوە بوو ، کەمتر توخنی کێشەو گیروگرفتە کۆمەڵایەتی‌یەکان دەکەوت‌و زۆرتر بایەخی بە کارە هونەری‌یەکان دەدا .

هەر ئەم شێوە تێ‌ڕوانینەیش بنچینەیەکی تیوری بۆ ئیستاتیکای چینی بۆرژوا دارشت‌و تا ئێستایش لەلایەن جواناس‌و هونەرمەندو نووسەرانی سەرمایەداری‌یەوە ، بەم یان بەو شێوە پەیڕەو دەکرێ . بێ‌ئەوەی ئەوانە توخنی ئەو مەسەلە جەوهەری‌یە بکەون کە : ئەگەرچی ئیستاتیکای سەدەی بووژاندنەوە هەنگاوێکی گەورەو بەرفراوان بوو بە سەر ئیستاتیکای دەرەبەگایەتیدا ، بەڵام لەم سەردەمەدا هەل‌و مەرجی پەیڕەوکردنی لە ئارادا نەماوەو چی هەوڵ‌و کۆششێك لەو مەیدانەدا دەدرێ ؛ تەقەللایەکە بۆ ئەوەی هونەر – بەگشتی‌ی – لە ئەرکە کۆمەڵایەتی‌یەکەی دوور بخرێتەوەو لە دوایین شی‌کردنەوەدا ئەوە دەگەیەنێ دەیانەوێ درێژە بە تەمەنی پڕ لە شورەیی سیستەمی سەرمایەداریی بدەن .

بەش بەحاڵی خۆیشم کە شەرەفی بە کوردی‌کردنی ئەم بەرهەمەی دکتۆرم پێ رەوا بینرا ، هەموو هیواو ئاواتم ئەوەیە توانیبێتم بۆشایی‌یەکی زۆر بچووك لە نامەخانەی کوردیدا پڕبکەمەوە تاوەکو خوێنەری کوردیش زانیاری‌یەکی سەرەتایی لەبابەت بووژاندنەوەی گەلانی ئەورووپاوە پەیدا بکاو بەقەدەر توانا سوودی لێ وەربگرێ‌و رێنومایی بکاو چۆنیەتی وەرگێڕانەکەیش مایەی رەزامەندیی – دکتۆر کەمال – بێ .

(*) هۆمانیستەکان : الانسانیون ، مرۆی‌یەکان .

شانۆیی کەلەسەر لەنێوان نووسین و دەرهێنان‌دا

بەشی دووەم / فاروق رفیق

شانۆ پێکهاتوە لە چوار کۆڵەکەی بنەڕەتی (نووسەر ، دەرهێنەر ، ئەکتەر ، بینەر) وە دەرهێنەر بڕگێکی سەرەکی شانۆیە ، هەر دەرهێنەرەش بیەوێت یا نەیەوێت سەر بە قوتابخانەیەکی شانۆیی‌یەو لەکاری دەرهێناندا بەپێ‌ی تیۆری قوتابخانەکە کار دەکات جا چ بڕوای بەوە هەبێت کە سەرلەنوێی بە بۆچوونی نووسەردا بچێتەوەو بواری داهێنانی ئەکتەر فراوان بکات، یاخود بەوەندەوە بوەستێتەوە کە ئیش‌کردنەکە زیاتر لە لایەنە جوانکاریەکەی شانۆیی‌یەکەوە بێت بە بەکارهێنانی چەند هۆیەك بۆ خزمەت‌کردنی بیری سەرەکی

دەرهێنەر لە شانۆیی کەللەسەردا ئەرکی دوو ئەوەندەیی دەبێت چونکە شانۆیی‌یەکە زیاتر شانۆیی‌یەکی فکری‌یە وەکو دارشتنی درامی لاوازەکان خودی خۆی دان بەم راستی‌یەدا دەنێت لەپێشەکی شانۆیی (بەرئاگردان)دا باسی ئەوە دەکات کە ئەم بەپلەی دووەم سێ‌یەم شانۆ نووسەرو لەژێر کاریگەری مایر هولدو ستانزلافسکی‌دا دەستی کردوە بە دراما نووسین .

شانۆی کەللەسەر بەپلەی یەکەم شانۆیی‌یەکی تیئوری‌یە بەمەبەستی شی‌کردنەوەی واقعی سەرمایەداری‌یە هەر بۆیەشە دەڵێن ئەرکی دەرهێنەر گرانتر دەبێت ، دەرهێنەر (کەریم عوثمان) هەوڵێکی چاکی لەگەڵ شانۆیی‌یەکەدابوو بەڵام ئێستاش هەندێ لایەنی پێویستی بە چارەسەرکردنی هونەری بۆ شانۆیی‌یەکە دەکرد وەکو بینایی درامی شانۆیی‌یەکە ، بەلام لە پێش‌کەش‌کردنەکەدا ئەو چارەسەرە بەدی نەدەکرا بۆشایی‌یەکی زەقی دیاربوو تەنانەت گەیشتبوە ئەو رادەیەی کە مەبەستی ئاڵۆزبێت‌و تێ‌گەیشتن لێ‌ی کارێکی سانا نەبێت .

کەسێکی وەکو بیدرۆ کە بیری نووسەرەو بەڕای من پاڵەوانی سەرەکی شانۆیی‌یەکەیە چارەسەری ڕاستەقینە لای ئەو بەچنگ دەکەوێت‌و لەهەموو نهێنی‌یەك دەگات‌و دەتوانێت نەخشەی پاشەرۆژ بکێشێت ، بەلام بیدرۆ کەسێکە هیچ دەربارەی ژیانی وەکو رابردوو ئیش‌و کاری ئێستا نازانرێ لەشانۆیی‌یەکەدا ، دەرهێنەر چارەسەری بۆ نەدۆزیبووەوە لەبەر ئەوە بیدرۆ وەکو کەسێکی زیندو نەدەبینراو خەڵکیش لەمەبەستی ئەوە گەیشتن ، بەڕای من چارەسەری ئەم لایەنە دەکرا .

دەرهێنەرو ئەکتەر لەدەوری شاعیرەکەدا بەهەڵەدا چووبوون ، بەمانای هیچ نوێژینەوەیەك لەسەر کەسایەتی‌یەکە نوسەر مەبەستی‌یەتی نەکرابوو ،واتە بۆچوونی دەرهێنەر پێچەوانەی نووسەرە چۆن ؟؟ . دەرهێنەر کارێکی کردبوو کە هەر لەسەرەتاوە شاعیرەکە بەرەڵابوو هیمای ئەمەی بەدەنگی زڵو چەند جوڵانەوەیەکی کۆمیدیانە دەرخستبو .

لەیەکێ لە دیمەنەکاندا دوو دیمەن لێکدرابوون بەشی سەرەوەی شانۆ تەرخان کرابوو بۆ شوێنی موریدەکانی شاعیر بۆ دانس ـکردن بەشی خوارەوەش بۆ دالبا نیزۆو کچەکەی . دەرهێنەر هەردوو دیمەنەکەی لێکدابوو ، دالبا نیزۆو کچەکەی وونوونێژیان لەبڕ دەبڕاو دەچوو بۆ سەر دیمەنی دانسەکە کە لە بنەڕەندا ئەمە هۆیەکی رابواردنە گرنگی‌یەکی ئەوتۆی نی‌یە بەڕادەی دیمەنی دالبا نیزۆ ، لەبەر ئەوەی دیمەنی دالبا نیزۆو کچەکەی لەبەشی خوارەوە بوون دیمەنەکە مردبوو ببوە قوربانی دیمەنی دانسەکە ئەمە لە کاتێکدا چارەنوسی دالبانیزۆو کچەکەی لەم دیمەنەدا دیاری دەکرێت .

شانۆیی‌یەکە سەرجەم ئیقاعێکی خاوی هەبوو بەتایبەتی نواندن دەوری هەبوو لەدروست‌بوونی خاوی‌یەکەدا .

لەدیکۆری شانۆیی‌یەکە ئەوە بەدی دەکرا کە دیکۆرێکی هەژاربوو تەنها بەدروست ـ کردنی یەك دوو دەرگاو دانانی چەند تەختەیەك بەولاوە چی دی نەبوو ،بەڵام دەرهێنەر زیرەکی‌یەکی باشی نواندبوو ئەویش ڕەش‌کردنی سەرتەختەی شانۆکە وەکو واقیعە رەشەکەی سەرمایەداری .

تاکە سەرنجێك مابێت ئەویش شوێنی شانۆیەکەیە لە بزووتنەوەی شانۆی کوردی‌دا ، شانۆی کوردی ئەمڕۆ هەنگاوی چاکی ناوە لە هەمەچەشنە دەقی جیهانی پێش‌کەش دەکرێت .

بەرەو لادان لەڕووی باری رۆشنبیری لە ئێران

نووسینی : جلال وردە/ (هاوکاری) کردویەتی بەکوردی

بەشی دووەم

● **رۆشنبیری شۆرشگێرانەو شۆڕشی رۆشنبیری**

رۆشنبیری شۆڕشگێرانەی راستەقینەی ئەوەیە کە هۆیەکی ئادەمیزادە بو ئەوەی دەسەڵات بەسەر خودو سرووشتا بە پێ‌ی دەستنیشان کردنی شوێنی مرۆڤ پەیدا بکات لەو پەیوەندیانەدا کە لەگەڵ خۆی‌و خەڵکانی تر‌و لەگەڵ بوون‌و لەگەڵ هەموو ئەو دیاردەو رووداوانەوە کە دێنە پێشەوەوە ئەمەیە کە رێگە بۆ مرۆڤ چۆڵ دەکات کە لە خۆی‌و لە سرووشت بکات‌و هەموو ئەو وزەو توانا جۆربە جۆرانەی ناوەوەی ئاشکرا بکات‌و پاشی ئەوە دەتوانێ بیانکات بەعی خۆی‌و بۆ خزمەتی ئادەمیزاد رێگەیان نیشان بدات .

رۆشنبیری شۆڕشگێڕیانە پێشکەوتنێکی سرووشتی هەموو ئەو شتانەیە وەك زانیاری کە ئادەمیزاد لە سایەی دەسەڵاتەکانی لەوەوبەردا پێ‌ی گەیشتووە .. لەبەر ئەوە لەخۆیدا دیاردەیەکی سەربەخۆ نیەو دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی‌یە پەیوەندی بە کات‌و شوێنی دەستنیشان‌کراوەوە هەیە واتە پەیوەندی بە باری (ئابوری‌و کۆمەڵایەتی‌و سیاسی) دەستنیشان‌کراوەوە هەیە کە لەوانەشی هێزی بەرهەم هێن‌و پێشکەوتنی زانیاری‌و ئەوپەیوەندی بەرهەمدارەیە کە باوە .. رۆشنبیری لەم تێگەیشتنەوە هۆیەك نیە بۆ رابواردن‌و کەمەو کات بەسەر بردن‌و بگرە خۆی پێویستی‌یەکی شارستانی‌یەتی گەورەیە لە جیهانێکدا کە هەموو دەم بەرادەیەکی زۆر فراوان بەرەو پێشەوە دەچێ‌و هەروەکو نووسەری ئەڵەمانیایی « هانس شفینسە » دەڵێ : لە ژیانماندا رۆشنبیری دەبێتە دووەم لێدانی دڵ .

شۆڕشی راستەقینە پێش هەموو شت رزگارکردنی مرۆڤایەتی مرۆڤ‌و رێ‌نیشاندانی ئەو وزەیەیەتی کە هەیەتی بەرەو گۆڕانی ئەو جیهانەی کە تێیدا دەژی بۆ ئەوەی ئەو جیهانە بۆ لە باوەش گرتنی مرۆڤ فراوانتر بێ .

کەواتە شۆڕشی رۆشنبیری ئەگەر رۆشنبیری نەگەیەنینە جەماوەرو جەماوەر بە رۆشنبیری بەرێگەی شۆڕشگێڕ کردنیاندا نەبێ نابێ‌و گومانیش لەوەدا نیە کە رۆشنبیری شۆڕشگێرانە بەرهەمی یەکێتی نێوان رۆشنبیری نەتەوەیی یاخود نیشتمانی‌و

بڕوانە ل ٧

هەڵسەنگاندن

● **کاك دڵژان زەندی** .. زۆر سوپاست دەکەین بۆ ئەو شیعرانەی کە بۆ لاپەرەکەت ناردووەو ئەمانەوێ پێت رابگەیەنین‌کە تۆ خاوەنی بەهرەیەکی رەسەنی بەڵام پێویستیت بە هەندێ خۆ ماندوکردنە دەبێ شیعر زۆر بخوێنیتەوە بۆ ئەوەی بە چاکی خاوەن توانابیت زۆر سوپاس .

● **کاك سامان عبدالقادر** .. مرۆڤی ئەم سەردەمە نابێ رەش بین بێ بەڵکو بەوە دەبێ کە مرۆڤ خۆی چارەکەری گیروگرفتەکانی ژیان بکات .. زۆرسوپاس .

● **کاك مەغدید ئەزموون** . ئەو شیعرەکە بۆ لاپەرەکەت ناردووە پێمان گەیشت هیوادارین لە نووسینە باشەکانت بێ بەشمان نەکەیت .

● **کاك عبدالقادر ئومید** .. کاکی خۆم شیعر تەنیا وشە ریز کردن نی‌یە پێویستە بیرو هەڵویست‌و ژیان بێت سوپاس .

● **کاك قاسم نوری** . هونراوەکەت پێویستی بە دەستکاری کردن هەیە ، هیوادارین لەمەو دواشتی باشترمان بۆ بنێری . سوپاس .

● برایان عومەر میراودەلی‌و سەعدی گولبەندو عبدالکریم مەحمودو مستەفا یاقوب بێ‌بەش‌و سەعید عومەر محەمەدو سەربەست سابیر زەندی‌و عومەر کۆچەر .. هیوادارین لەگەڵمانا بەردەوام‌بن‌و لەنووسینەکانتان بێ‌بەشمان نەکەن ..

● برایان عەبدوللا مەنکوڕ قاسم شوان‌و هوازن عەباس‌و نەوزاد مەدحەت‌و غەریب عەباس فەقێ ئەحمەدو شادان‌و پشتیوان عەلی سابیرو خەبات شارباژێری‌و جەودەت حەسەن‌و سەلام عەبدولکەریم ... پڕ بەدڵ سوپاسی هەستی بەرزتان ئەکەین‌و ئومێدەوارین کە لەمەودوا نووسینی باشترمان بۆ بنێرن‌و ئەبێ بەرهەمەکانتان لەسەر یەك دیوی لاپەرەکە بنووسن .. زۆرسوپاس .

هەڵبژاردە ...

نیشتمانەکەم چراوگی خەبات
جێگەی سەربەرزی ئومێدو ئاوات
ڕیشەی جەرگمی تو خوا نیشتمان
من دەت پارێزم لەدەستی شەیتان
توخوا ئەی شەماڵ یاری هاودەردم
کۆنە هاورێکەی ناو چۆڵ وهەردم
روبکە مەهاباد هەوارگەی شیرین
چاوێ بگێرە بەشاخی بەفرین
بیستومە ئەڵێن والەمەریوان
ئەرێژن خوێنی ساوای بێ‌تاوان

سەباح ڕەنجدەر

- هۆکچەکە -

هۆ کچەکە گیان ..
تاقە کەوی دەنوك سووری
سەرکەبکەو شاخی کوردستان
ئەی ئەو کەسەی هەموو ساتێ
لە یادمی .
ئەی ئەو کەسەی هەموو شەوێ
لە خەونم‌دای ..
تەنانەت هەموو کاتێك
تۆ مێوانی‌و بارکەت
لە نێو دڵمدا خستوە
ئەرێ گیانە تۆ پێم نالێ‌ی
خۆ دڵی من نەبۆتە هەوارگەی
خێڵی کوێستان‌و گەرمیان

زیاد کەریم خدر

بەشدارانی کۆڕی پەرەپێدانی ئافرەت بۆ "هاوکاری" دەدوێن

یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق بەهاوبەشی لەگەڵ یەکێتی ئەنجومەنەکانی لێکۆڵینەوەی زانستی لەبارەگای یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق کۆڕی پەرەپێدانی بەشداربوونی ئافرەت لەچالاکی کۆمەڵدا سازکرد، ئەم کۆڕە بەیەکگەیشتنەوەیەك بو بۆ ئافرەتان بۆ ئەوەی جارێکی تر کۆببنەوەو چاویان بەیەکتر بکەوێتەوەو بیروڕا ئالوگۆڕبکەن، تاکو لەرێگای ئەم کۆڕانە زیاتر ئاشنابن بەمەسەلەی ئافرەتو جوڵانەوەکەی بگەیەنن ئێستا ئافرەت وەکو جاران نەماوە توانیویەتی لەهەموو بوارەکانی ژیاندا بەشداری بکاتو بوونی خۆی بسەپێنێ، هەروەها هەنگاوێکی چاکە بۆ ئەوەی زیاتر بایەخ بدرێتە ئافرەت چ لە عیراق بەکوردو عەرەبەوەو چ لە وولاتانی تردا، زۆرتر لێکۆڵینەوەی لەسەر بنووسرێت بەتایبەتی ئەو لایەنانەی کە پەیوەندی بە بارو گیروگرفتی خێزانو چۆنیەتی بەخێوکردنی منداڵانەوە هەبە.

لەم کۆڕە سەرەکی یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراقو ئەندامەکانیو یەکێتییەکانی ئافرەتی عەرەبی لەسودانو جەزایرو یەمەنو خەلیج.. هتد لەو کۆڕەدا ئامادەبوون خاتوو کاشف بدری لەسودان ئەمینداری نیشتمانی ئاشتییەو شارەزایە لە ڕێکخراوی یونسکو لەبارەی فێربوونی ئافرەت، واقیعی کۆمەڵایەتی ئافرەت لێکۆڵینەوەیەکی دەربارەی پێشکەشی کرد. پاش ئەوەو ڕای خۆی دەربارەی ئەم کۆڕە روون کردەوە ووتی: کۆڕەکە لەباس کردنی بابەتەکانو لێکۆڵینەوەکان کە پەیوەندی بەئافرەتەوە هەیەو ئەو گفتوگۆیانەی لەلایەن مامۆستاو لێکۆڵەوەران پێشکەش کراون زۆر سەرکەوتووبوون، دوای ئەوە هاتینە لای دوکتۆرە ثریا احمد عبید لێپرسراوی پرۆگرامی ئافرەت لە نەتەوە یەکگرتووەکان لێژنەی ئابووری ڕۆژئاوای ئاسیا، دوای ئەوەی لە پێشکەش کردنی لێکۆڵینەوەکەی بووەوە ڕووی پرسیارمان لێ کرد دوکتۆرە ثریا - ئایا لایەکی تر یا ڕێکخراوێکی تر لەم جۆرە کۆڕانەی بەستوە؟ ئەوەی راستی بێ تا ئێستا ئەم مەسەلەیە لێ نەکۆڵراوەتەوە وە ئەوەشی دووپات کردەوە کەوا پێویستە پەنا ببرێتە بەر ئەو لێکۆڵینەوانەی ئەوا باسی ئەو بابەتانە دەکاتو پەیوەندیان بەواقیعی ئافرەتەوە هەیە، چ کۆمەڵایەتی وە چ ئابووری.

دوای ئەوە ڕووم لە خاتوو سمیرە الخطیب کردو، خاتوو سمیرە مامۆستایە لەزانکۆی عدنو یارمەتیدەری بەڕێوەبەری گشتی کاروباری پەروەردەیە لەو زانکۆیە، خوشکە سمیرە لێکۆڵینەوەیەکی یاسایی دەربارەی بەشداربوونی ئافرەت لەچالاکی کۆمەڵگادا کردبوو تیایدا باسی دابین کردنی کۆمەڵایەتی یاسای خێزانی کردبوو، دەربارەی ڕوونکردنەوەی تێگەیشتنی - کۆمەڵگا ئازاد ناکرێت ئەگەر ئافرەت سەربەست نەبێت لە لێکۆڵینەوەکەیدا ووتی: سەربەستی ئافرەت، سەربەستیو ئازادی کۆمەڵە، ئازادی گەل بەسەربەستیو ئازادی ئافرەتەوە بەستراوەو خاوەنی زەویو خێروبێری خۆی بێت، نەچەوسێنرێتەوەو ئازار نەدرێت، ئافرەت بەتەنیا کۆمەڵ پێك ناهێنێت بەڵکو شانبەشانی پیاوە پیاوی سەربەست، لەپاشاندا پرسیارێکی ترم لە خوشکە الهام محمد خضر کرد کە یەکێک بوو لە بەشداربووانی کۆڕەکە.

خوشکە الهام حەز دەکەین تۆیش ڕای خۆت دەربڕیت؟

- ئەوەی راستی بێ ئەم کۆڕە هەلێك بوو بۆ ئەوەی گیروگرفتەکانی ئافرەت لە کۆمەڵگادا دەستنیشان بکرێتو چارەسەر بکرێتو ئومێدەوارم ئەم جۆرە کۆڕانە لەپاشەڕۆژدا بەردەوام ببەسترێتو سەرکەوتووش بێت، بۆ ئەوەی ڕۆژبەڕۆژ جوڵانەوەی ئافرەتانی جیهان بۆ ئازادیو سەربەستی هەر لەگەشەو پێشکەوتندا بێ.

سمیرە محمد علی

چالاکی ئافرەتانی سلێمانی

یەکێتی ئافرەتانی عێراق لقی سلێمانی شانبەشانی یەکێتیو ڕێکخراوە میللیو پیشەییەکانی تر لە پارێزگای سلێمانیدا لە سەرانسەری مانگی رابوردودا هەڵساوە بە پێشکەش کردنی چەندەها چالاکی جۆر بە جۆر کەزوربەی زۆریان تەرخان کراوون بۆ پشتگیری جەنگی بەرگری کردنی وڵاتمان دژی ڕژێمی ئێرانی داگیرکەر.

لەوانە سەردانی سەرپاکی لقی یەکێتیو چەند ئەندامێکی بۆ قەزای ڕانیەو بەسەرکردنەوەی ئەو ئیشو کارانەی کە لقی یەکێتی ناوبراو لە قەزاکەدا جێبەجێی کردوە .. ئەمەو سەرپەرشتی کردنیان لە دامەزراندنی ئەنجومەنی ئیدارەیەکی نوێی لق هەر لەوێ لەگەڵ ساز کردنی کۆبونەوەیەك بۆیان لە ڕوانگەی زیاتر سازکردنی ئیشو کاریان لە پێناوی بەرژەوەندی خاكو نیشتمانی عێراقدا ... هەروەها لە هۆڵی کارگەی جگەرەی سلێمانی کۆڕێکی فراوانیان بە بۆنەی تێپەڕبوون زیاتر لە دوو ساڵ بەسەر جەنگی ڕەوامانەدا بۆ ئافرەتە کارگێڕەکانی کارگەی ناوبراو سازکردوە تیایدا دەربارەی چمکە بنەرەتیەکانی دوژمنکارێتی ڕژێمی ئێران بەرامبەر بە وولاتی عێراق لە لایەن سەرۆکی لقەوە باس کراوەو دووپاتی ئەوەشی کردوەتەوە کە ئافرەتانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان پێویستە لە ڕوانگەی هاوبەشی کردنیاندا لە جەنگی شەرەفمەندێتی وڵاتدا زیاتر بەرەو ڕووی هەڵمەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری بنەوە .. هەر لەم ڕوەشەوە سازکردنی کۆبونەوەیەکی تر لە لقی مەڵبەندی یەکێتیدا بۆ ژمارەیەکی زۆر لە ئافرەتانی پارێزگای سلێمانیو سەرباری ئەو باسانەی پێشو سەبارەت هەڵوێستی لقی یەکێتی دەربارەی سازکردنی چەندەها دەورەی جۆربەجۆر بۆیان قسەکرا ... لە لایەکی تریشەوە سەردانی ئەندامانی هەردوو لیژنەی نەهێشتنی نەخوێندەواریو کۆمەڵایەتی بۆ ژمارەیەك لە ناو ماڵی خێزانی شەهیدانو جەنگاوەرانو پێشکەش کردنی دیاری تایبەتی لقی بۆیان ... هەر لەم ڕوەشەوە چەند خێزانێکی شەهیدانمان خۆیان سەریان داوە لە لقی یەکێتیو لە لایەن سەرۆكو ئەندامانی لقەوە پێشوازی کراونو دیاریو یادگاری لقیان پێشکەش کراوە ... ئەمەو دابەش کردنی چەند ژمارەیەك لە بڵاوکراوەی خانزادو چەندەها نامیلکەو هەردوو گۆڤاری بەیانو المرآة بەسەر جەماوەراندا ... ئەمەو هاوبەشی کردنی لێپرسراوی بەشی ڕۆشنبیریو ڕاگەیاندنی لقی یەکێتی لەو کۆبونەوە فراوانەی ئەنجومەنی ئیستاری ڕاگەیاندن کە پەرێز پارێزگاری سلێمانی سەرۆکایەتی کردوەو دەربارەی کاروباری ڕاگەیاندن لەم دۆخەی ئێستای وڵاتەکەماندا کۆڵیوەتەوە ...

شایانی باسیشە هەردوو لیژنەی نەهێشتنی نەخوێندەواریو کۆمەڵایەتی سەریانداوە لە کەرتی بەرەی جەنگ لە ناوچەی بەصرەداو چەندەها سەنگەری سوپای دلێرو سوپای مللیان بەسەر کردوەتەوە ولەم کاتانەشدا دیاری تایبەتی خۆیان پێشکەشی بە جەنگاوەرانی کەرتی ناوبراو کردوە .. ئەمەو سازکردنی پێشانگەیەکی کاریکاتێری بۆ جەنگاوەرێکی هونەرمەند کە تیایدا (٥٠) تابلۆی هونەری پیشان درابوو ئەمەشی کە بە چاودێری هاوڕێ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست بوو لە سلێمانی تایبەتی بوو بۆ پیشاندانی ڕاستی بەرەکانی جەنگو دەستنیشان کردنی ئەو سەرکەوتنانەی کە سوپای دلێرمان وەدەستیان هێناوە.

ثریا

ڕەنگی قژت دەری دەخا تۆ کێیت

ئەو لێکۆڵینەوانەی زانا دەروونیەکانی ئەمەریکا کردوویانە وا دەگەیەنن قژی ئافرەت ئەوە دەردەخا لە دەروونی ئافرەتەکە چی بێت.

ئافرەتی قژڕەش حەز لە دەسەڵات داگرتن دەکا بەسەر خەلکیداو سەرکێشەو حەز لە دووارەبەرێزیو کەڵوپەلی تۆخ دەکاو بۆ ئیشو کاری ئیدارە دەستدەدا.

قژزەردیش بە پێچەوانەوە هەستیارو ناسکو شەرمنەو حەز لە ڕەنگی سپی دەکاو ڕقی لە وەرزشەو بۆ برینپێچیو منال پەروەردەکردن دەستدەدا.

ئافرەتی قژ خەنەییش ئافرەتێکی چستوچالاکو زیرەکەو حەز لە بەرامبەرکێی پیاوانو شتی تازەدەکاو بۆ ئەوە دەستدەدا سکرتێر بێ.

نەکەی .. بڵێی با جاری سکم نەبێ

کۆمەڵێ پزیشك ئەو باوەڕە ڕەت دەکەنەوە کە لە نێوان تازە بووكو زاواکانا بڵاودەبێتەوەو دەڵێن با منالبوون دوابخەین بۆ پاش ئەوەی تەمەنی ژنەکە دەبێتە سێ ساڵان.

ئەم کۆمەڵە گەیشتوونەتە ئەو ڕاستییەی کە ئەو ئافرەتانەی تەمەنیان لە ٣١ کەمترە زۆر بە شێوەیەکی ئاسایی سکیان پڕدەبێ بەڵام ئەوانەی تەمەنیان لە نێوان (٣١ - ٣٥) ساڵدایە لە ٦١٪ یان سکیان پڕدەبێو ئەوانەی تەمەنیان لەمە زیاترە لە ٥٤٪ یان سکیان دەبێ.

ئەم پزیشکانە پاش سەیرکردنی باری ٢٩٣١ ئافرەت کە تەمەنیان لە نێوان ١٧ - ٤٥ دایە گەیشتنە ئەم ئەنجامەو دەڵێن نەکەن بیر لە منال نەبوون بکەنەوەو دوای خەن ئەگەر دەتانەوێ تەندروستی دایکەکە باش بێو ژنو مێرد بەخۆشی بژین .. بەڵام بۆ دوای (٣٠) ئارەزووی خۆتانە.

ماکیاجی پایزو زستانی داهاتوو

شارەزاکانی خۆجوان کردن دەڵێن .. ڕەنگی ماکیاجی پایزو زستانی داهاتوو تۆخ دەبێو ئافرەت وەك تابلۆیەکی وا دەردەکەوێ کە تا ئێستا لە ژێر پەنجەکانی وێنەکێشەوە دەرچووبێ.

سێبەری سەرپێڵوو سەرهەڵدەداتەوەو سووراوی سەرکۆنا جیاواز دەبێ لە سووراوی لێو.

بەڵام ئایا ئەم بەزمورەزمە لەگەڵ دەموچاوی ئافرەتدا دەگونجێ یانا .. ئەمە ڕۆژ بۆمانی دەردەخا.

چۆن منداڵان فێری نەریتی ڕێك وپێك دەکەیت؟

ڕێکوپێکی نەریتێکی دەسکەوتە، نەك سروشتییە ئەم نەریتە ئایابەیاریدەی منال دەدات بۆ پاراستنی هاوسەنگیو ڕەحەتی بۆخۆیو خەلکی دەوروبەر دابین دەکاتو هێمنی پێدەبەخشێو کاتو ماڵی بۆ پاشەکەوتو باری بەبیرهاتنی ئاسانو فێری جستو چالاکیو ڕاپەراندنی ئیش لەکاتی خۆیدا دەکات. ئەمانەش هەمووی دەبنەمایەی سەرکەوتنی لە ژیانداو لە دوایدا بەرهەمی زیادو ئەندامێکی کاریکەر لە ناو کۆمەڵگادا بێ.

بۆ ئەوەی منال ڕێکوپێك بێ، دەبێ شتەکانی لە شوێنێك دابنێ بە مەرجێ لە کاتی پێویستیدا بە ئاسانی بیانگاتێو ئەم شوێنەش لە تشتی تەلەنگەدار دووربێو شێداریش نەبێ، تاکو نەبێتە مایەی ناوچوونیان، دەبێ شوێنێکی گەورە نەگرنو دیمەنێکی جوانیش بسازێنن، نەك شوێنەکەیان ببێتە مایەی سەر شێوانو تێکچوونوپەرتو بڵاوبان.

چۆن منال فێری ئەم نەریتەی دەکەین؟

هەر وەکو دەزانین منال لاسای دایكو باوکیو براو خوشکە گەورەکانی دەکات، بۆیە دەبێ ئەوانیش ببنە نموونەی باش بۆ ئەم نەریتە، بۆ ئەوەی لاسایان بکات، ئایا پەروەران نالێن: «دایکی ڕێکوپێك، منالیشی ڕێکوپێکە؟».

ئەگەر هەر کارێك مردم بیکات پێویستی بە هاندان بێ، نەك بە سزادان، هەروەکو «فینیلۆن» واتەنی ئەوساکە دەبێ لە میانی پرۆسیسی فێربوونی ئەم نەریتەدا بیرەوەری خۆشبین لەناو هولمانیدا بچێنینو هەمیشە هانیشی بدەینو لە هەمان کاتیش چاو لە هەڵە زۆرەکانی نەپۆشینو بەڕەڵلای نەکەین. وا باشە دایك هەر لە تەمەنی سێ ساڵیدا فێری بکات چۆن خزمەتی خۆی بکاتو، لە تەمەنی دە ساڵیدا فێری بکات بەپێی کاتەکانی نیشی ڕێك بخات.

دەبێ منال تشتی تایبەتی خۆی هەبێو شوێنێکیش بۆیان تەرخان کرابێو دەرفەتیشی بدرێتێ بۆ خۆی ڕێکیان بخاتو لێیانیش بەرپرس بێو مایەی کەم تەرخەمی یەکەشی بۆ خۆی هەڵبگرێ.

هەر وەکو ئاشکرایە منالی بە ئازبینەی خەراپ دەگرێو، دایکیشی دەکاتە ئەندازەیێك بە کەلکەلەی خۆی چەوسێنێتەوەو، فێریش نابێ متمانە بە خۆی بکات، بۆیە دەبێ منال بە ناز بەخێو نەکرێ تا وەکو نەبێتە مایەی نارەحەتی خۆیو دەردەسەری بۆ خەلکی دەوروبەر، با هەموو دروشمی دایكو باوك ئەوە بێ منالەکەیان پشتی بە خۆیدا ببەستێو لێیان سەربەست بێو ئامۆژگاریشی بکەن ئەگەر پێویستی پێیانەوە هەبێ.

■ یعقوب فرنسیس ■

دەربارەی نووسینو کاری ڕۆژنامەنووسی

نووسینی : وائل العانی / شتێ لە بەرەسەندنی ڕۆژنامەنووسی عێراقی

احمد سید علی بەرزنجی کردویەتی بەکوردی

هەواڵی ڕۆژنامەو ڕادیوو تەلەفزیون بەشی دووەم

پێك هاتنی هەواڵ :

هەواڵ بەشێوەیەکی گشتی، لەراستیدا لەوەزیاتر نییە کە کورت کردنەوە یا خەستکردنەوەی ڕووداوێکە، مەبەست دوانە دەربارەی هەواڵەکە، هەواڵیش، بە زۆری، وەڵامی پێنج پرسیار دەدادەتەوە کە بەکۆڵەکەی بنەڕەتی دەژمێررێن :

١ - **کێ** : بەمانا کێ ئەمەی کرد؟

٢ - **چی** : بەمانا بەتەواوی چی ڕوویدا؟

٣ - **کەی** : بەمانا لە چ کاتێکدا ئەمە ڕوویدا؟

٤ - **لەکوێ** : بەمانا لە چ جێیەکدا ڕووداوەکە ڕوویدا؟

٥ - **بۆچی** : بەمانا بۆچی ئەمە ڕوویدا؟

هەرکاتێکیش ئەو هەواڵە وەڵامی ئەم پێنج پرسیارەی تێدا بوو، ئەوا هەواڵەکە سەرکەوتووە، بە نموونە :-

بەڕێز وەزیری ڕاگەیاندن ئێوارەی ڕۆژی دوو شەممە ڕێکەوتی پێنجی مانگی شوبات، پێشانگای هونەرمەندە لاوەکانی کردەوە کە لە سەیرانگای «زەورا»دا لە بەغدا بە بۆنەی یادی تێپەڕینی بیست ساڵ بەسەر شۆڕشی ١٤ تەمموزی ١٩٥٨ وە ڕێکخرابوو.

شێوەکانی هەواڵ :

لەگەڵ بوونی زەمینەیەکدا بۆ پێك هاتنو دارشتنی هەواڵ، چوار شێوەشی بۆ هەیە کە ئەمانەن :

١ - هەواڵی خێرا (فلاش Flash) : ئەو هەواڵەیە کە ڕۆژنامەنووس کاتێ پەنا دەباتە بەر نووسینێك کە بیەوێ لەلایەنە ڕاگەیاندنەکەوە پێش هاوەڵەکانی کەوێ، بۆ وەرگرتنی ڕووداوێك وەیان زۆر لایەنی هەواڵەکە کە هێشتا لێی دڵنیا نەبووە. نموونەش بۆ ئەمە ئەوەیە کە کودەتایەکی سوپایی لە نیوەشەودا لە جێیەك ڕوویداوە، تائێستاش شوناسنامەی کودەتاکەو شتێك دەربارەی ڕوون نەبۆتەوە.

ئالەم حاڵەتەدا ڕۆژنامەنووس پەنا دەباتە بەر نووسینی هەواڵێکی دەستو بردی خێرا دەربارەی ڕووداوەکە، ئیتر پاشان دوای درێژەی هەواڵەکە دەکەوێ.

٢ - هەواڵی درێژ : ئەو هەواڵەیە کە دەبێ بۆ وەڵامدانەوەی هەموو پرسیارەکانی ڕوون کردنەوەیەکی دوورو درێژ بنووسرێو ژمارەی وشەکانیشی لە نێوان ٣٠٠ - ٥٠٠ وشەدا دەبێ.

نموونەی ئەمە : مامۆستایەك لە کۆلێژی زانستی لە زانکۆی (موصل) توانیویە جۆرە کانییەك لە ڕیزە چیای (بێخێر) بدۆزێتەوە کە تایبەتییەکانی لە تایبەتییەکانی کانی زێڕ زیاترە.

هەواڵەکە سەرنج بزوێنە، پێویستی بە هەڵهێنجانی زانیارییەکی فراوان هەیە لە بارەیەوە.

٣ - هەواڵی بەردەوام : ئەو هەواڵەیە کە بەهۆی گرنگیو بایەخو بەردەوامیی ڕوداوەکە، کۆتایی پێهێنانی زۆر گرانە، لەم حاڵەتەدا هەواڵەکە بەکراوەیی دەمێنێتەوەو گەلێ شتیتری دەخرێتە سەر، نموونەی ئەمە : هەواڵی کۆنگرەی پارتو حیزبەکان، دانیشتنەکانی ئەنجومەنی ئاسایش، هەڵدانی کەشتییەك بۆ ناو مانگ.

٤ - هەواڵی هاتوو : ئەو هەواڵەیە کە خەلکی

بڕوانە ل ٦

Institut Kurde de Paris

لەیادی دامەزراندنی ڕێنمایی سیاسیدا

دروست کردنی مرۆڤی نوێی بەتوانا بۆ بیناکاری پێشکەوتوو

لە ئەمرۆی عیراقی شۆڕشداو لە پاڵ جەنگی سەپێنراوی بە سەرولاتماندا لە لایەن ڕژێمی ئێرانی شەڕخوازەوە عیراقیەکان کە بەو پەڕی هێزو تواناوە بەربەستی هێرشە بێ شومارەکانیان دەدەن هەندێ لایەنی وردو تایبەتی خۆیان فەرامۆش نەکراوەو بۆ هەر هەڵوێستێکیان بیرەوەری ـ یەکیان بۆ دەستنیشان کراوە ...

جا لەوەتەی سوپای عیراقی توانی بەو پەڕی هۆشیاریەوە بەرهەڵستی تاوانەکانی ڕژێمی ئێرانی بکات کە ئەمەش ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە بەشی ڕێنمایی سیاسی ناو سوپاوە هەیە بۆیە ڕۆژی ١٠ تشرینی دووەمیان کرد بە ڕۆژی ڕێنمایی سیاسیو بەم بۆنەیەوە لە پارێزگای سلێمانیدا چاومان بە جەنەڕاڵ عبدالمنعم عبداللطیف لێپرسراوی ئەم بەشە ناوبراو کەوتو وتی: ئەم ڕۆژە ڕۆژێکی نوێیە لە مێژووی ژیانی سەربازیدا کە ئەمەش بەپێی بڕیارێکی حزبی سەرکردەمان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست هاتە ئاراوە بۆیە کاری ڕاستەوخۆی بەشی ڕێنمایی سیاسی دروست کردنی مرۆڤێکی نوێیە کە بڕوای بە هەموو بۆچوونەکانی حزبی سەرکردەمان هەبێت دا ـ وەکو ئەو هەستەیان تیا پەیدا ببێت کە لە خۆیانەوە گیانی تێکۆشانو سەرکەوتنەکانی سوپای دلێرمان بپارێزن هەروەها دووپاتی هەڵوێستو بە توانایی خۆی دەکاتەوە لە هەموو بارو دۆخێکدا.

پاشان سەبارەت بە پرۆگرامی ئاهەنگ گێڕانی جەژنی بەشەکەیان وتی بەم بۆنەیەوە سەرەتا هەڵدەسین بەرازاندنەوەی دەوروبەری خۆمان بە دروشمی تایبەتی ئەم بوارە کە تیایدا سەرنەوتنەکانی بەرەکانی جەنگ بەسەر دەداتەوە ئەمەو بە چاودێری بەڕێز سەرکردەی هێزەکانی المعاع سازکردنی پێشانگەیەکی هەمە ڕەنگ لە هۆڵی مۆزەخانەی سلێمانی.. پاشان سەردانی نەخۆشو بریندارەکانی ناو خەستەخانانو پێشکەش کردنی دیاری بەم بۆنەیەوە.. شایانی باسیشە هەر بەم بۆنەیەوە ژمارەیەکی تایبەتی لە ڕۆژنامەی المعاع دەردەچێ کە چەندەها بابەتی گرنگی تیا بلاو دەکرێتەوە ...

لە لایەکی تریشەوە بڕیارە کە ژمارەیەک لە تابلۆو پۆستەری سیاسیو کاریکاتێری هەڵبژێرینو بینێرین بۆ ئەو پێشانگەیەی کە هێزەکانی الرشید لە کەرکوک دەیکاتەوە شایانی باسە هەر بەم بۆنەیەوە چەندەها چالاکی تر پێشکەش ئەکەین لەوانە ئێش پێ کردنی ئێستگەی ناوخۆی تیادەو خەڵات کردنی چەند ئەفسەرو سەربازێکی بەشی ڕێنمایی سیاسی لەگەڵ چەند ژمارەیەکی تردا کە بە ئاری تایبەتی خۆیان ناساندوە.

لێرەدا هەوڵی دابین کردنی هەموو پێداویستیەکانی لایەنی هونەری دەدرێتەوەکو لە بواری ڕۆشنبیریدا کەڵکی لێ وەربگیرێت وەکو ئێستگەی ناوخۆو پیشاندانی فلیمی سینەماییو دانانی تەلەفزیۆنو سازکردنی چەندەها پێشانگەی هونەری جۆربەجۆر .. ئەمەو لە کاتی ئاشتیشدا سازکردنی ئاهەنگو کۆڕی ئەدەبیو ڕۆشنبیری .. هتد. بەڵام لە بواری زاڵبوون بەسەر نەخوێندەواریدا بەشەکەمان شانبەشانی کارگێڕانی بواری ناوبراو توانیویەتی قۆناغێکی گەورە ببڕێت بەتایبەتی لەم دۆخەی ئێستایدا کە بەو پەڕی هێزو توانایەوە بەرپەچی دەست درێژیەکانی ڕژێمی ئێرانی داگیرکەر دەداتەوە ... بۆیە کە بەم بۆنەیەوە ئاهەنگ دەگێڕین ڕاستەوخۆ لە پاڵ هەموو سەرکەوتنە گەورەکانی سوپای دلێرماندا بەشەکەمان

ـ نوسینگەی سلێمانی ـ

بەردەوام بوونی خومەینی لەسەر شەڕ لەڕوانگەی ئاینەوە.

نوسینی: ا ـ ـ دڵسۆز

هەموومان ئەزانین کە ڕژێمی خومەینی وا ڕانەگەیێنێت کە ڕژێمێکی ئیسلامیە. کەوابو بۆمان هەیە کە ئێمەش لەڕوانگەی ئاینەوە، لەبارەی کردەوەو ڕەفتاروگوفتاری خومەینی وەکاربەدەستانی ڕژێمەکەی بکۆڵینەوە، بۆ ئەوەی بزانین ئایا بەڕاستی ڕژێمی ئاخوندیسم ڕژێمێکی ئاینیە یان نا. وەئایا ورک گرتنی خومەینی لەسەر بەردەوامبونی شەڕ. لە هێزێکی ئاینیەوە سەرچاوە ئەگرێت یان لە هێزیکی نەفسی وە شەیتانیەو.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزا بەباشی ئەم مەبەستەی ڕوون کردوەتەوە، واتە دەری خستوە کە لەئاوایێش هاتێکا کە ئەگەر هاتو شەڕولێکدانو لێک کوشتن لەنێوانی دوو دەستەی موسوڵمانانا ڕوویدا ئەبێ چی بکرێت، خوا ئەفەرمێت **(وان طائفتان من المؤمنین اقتتلوا فأصلحوا بینهما فان بغت احداهما علی الاخری فقاتلوا التي تبغی حتی تفیء الی امر الله فان فائت فاصلحوا بینهما بالعدل واقسطوا أن الله یحب المقسطین)** واتە ئەگەر دوو دەستە (طائفە) لەموسوڵمانان لەناوخۆیانا بو بە شەڕیان وەلەیەکتریان کوشت، ئێوە ئەی موسڵمانانی تر بکەونە بەینیانو ئاشتیان کەنەوە، جائەگەر یەکێ لەوانە هەرملی نەدا بەئاشتی وەسەرپێچی کرد هەموتان بنەیارمەتی دەرو کۆمەکی ئەوەی کە ئامادەیەبۆئاشتی وە بەهەموتانەوە، ئاشتی نەکەران بکوژن، تا ئەیان هێرنە سەرڕێگای خوا (واتە ئامادەبون بۆئاشتی) جاکە ئەویش ملی داکێشا بۆئاشتی ئێوە ڕێکیان خەنو گیروگرفتەکانیان چارەکەن، بەڵام ئێوەش ئەی موسوڵمانان ئەبێ دادگەرانەلەبەینیانا دادگەری بکەن وەخوا دادگەرانی خۆش ئەوێ.

بەمچەشنە خوای گەورە هەموشتێکی ڕۆشن کردوەتەوە، هەمومان ئەزانین کەشەڕ لەنێوانی دو ولاتا شەڕنیە لەنێوانی دووکەسا بەڵکو دوگەل وەدودەستەن کە ئەدەن لەیەکترو یەکتر ئەکوژن، کەواتە هەرکام لەڕێبەرانی ئەمدوگەلە لەگەورەپیاوانو دەسڕۆشتوانیان ملنەدەن بەئاشتی وەشەڕ هەڵخرێن بن تاوانبار ئەوانەن، بۆچی؟ چونکی گەل، سەربازی بێچارە. چی کردوەو چی بکات کەئەو تێ ئەکۆشێ بۆکوشتنی، جاهەمو ئەزانین کەڕژێمی خومەینی تائیستە بەهیچ جۆرێک ئامادەبونی خۆی ڕانەگەیاندوە بوڕاوەستاندنی شەڕ وەگوایا ئەڵێ موسوڵمانیشە، موسوڵمان ئەبێ بەزەیی لەدڵابێت ئەی پێش کەوتی وڵات ئابوری وڵات چی؟ نابێ خومەینی لەبیری گەلەکەی خۆیابێت؟ هەربەوەی کەخوا گەوجی کردون وەکەوتونەتە بەردەستی ئەو، ئایا نابێ ئەو کە گوایا پیاوی ئاینو دینە ڕەحمێ لەدڵیابێت وەئەوەندە لەمدوگەلە بەکوشتن نەدات!!! خومەینی وەکومناڵ بیانو ئەگرێت ئەڵێ ئەبێ لەپێشا داخوازەکانمان جێبەجێ بکەن جائێمەش ئامادەئەبین بۆئاشتی، ئیتر وەکو ئەوەی کەئەو ئایەتەی هەرنەخوێندبێتەوە وەکوئەوەی کەڕانەوەستانی شەڕ بەبایی گیانی هەزاران بێتاوان تەواونەبێ، ئاخرئەی موسوڵمان وتەی شەڕ ناوەستێنم زۆربەگران تەواوئەبێ، تۆخۆت لەژێر کورسێکا خوتت کەشکەک پۆش کردوە بەڵام کوڕی خەڵک لەبەر سەرمادا وائەمرێ، بەڕاستی ئەحمەد سیکەتوری، لەم بارەوە شتێکی جوانی بەخومەینی گوت، وتی، تۆ ئەڵێیت ئێمە داخوازمان هەیە ئەڵێیت ئەبێ شەڕهەڵگرسێن تاوانبار کرێت ئێمەش واتە هەموی جیهان وەهەموی موسوڵمانان ئەڵێین، ئەمخانوە ئاگری تێبەربوە ئەبێ ئەم ئاگرە بکوژرێنرێتەوە لەپاشان بگەڕێین بۆ تاوانبار بۆ ئاگرهەڵگرسێن وەسزای بدەین، جارێ لەهەموی گرنگتر کوژاندنەوەی ئاگرەکەیە، جالەپاشان ئەبێ دەستەیێک دیاری بکرێن بۆلێکۆڵینەوەی کارەسات وەدیاریکردنی تاوانبار وەدیاریکردنی ڕادەی زیان وە زەرەو، بەڵام ڕژێمی ئاخوندیسم نەگوێی لەئایەتی قورئانەو نە لەوتەی پیاوماقوڵانو نەلە ئاهو گریانو دەردی دایکوباوکانو خێزانی سەربازان، وە نە لە خوێنڕێژانی بەناهەقی موسوڵمانان وە نەلەقانونو یاسای جیهانی وەتکاو داخوازی نەتەوەیەکگرتوەکان کە بەجارێکا صەدونوزدە وڵاتی جیهان تکایان کرد کەشەڕ ڕاوەستێ. ئەمە هەموی هۆی فیزو لوتبەرزی ئاخوندە وەهوی دەربەسنەبونیانە کە گەل هەرقوڕێ ئەکرێ بەسەریا بەتون، هۆی غەرەزی شەخصی کەخۆی ڕقیەتی لەڕێبەری ژیرو دڵسۆزی عیراق، جابەڕاستی ئایا ئەمڕژیمە ڕژێمێکی ئیسلامیە، ؟ لێرەدا پرسیارێکی تری ئیسلامی دێتە پێشەوە ئەویش مەسەلەی دیلەکانە ئایا ڕژێمی ئاخوندی سەبارەت بەڕەوشو ڕەفتاری دەربارەی دیلەکان ئەڵێ چی وەوەلامی خێزانی ئەوان چی ئەداتەوە. ڕژێمی خومەینی بەپێچەوانەی فەرمانی خوا بەپێچەوانەی فەرمانی ویجدان وەقانونی جیهانی، تائیستە لیستەی دیلەکانی نەداوەتە صەلیبی سوری جیهانی، واتەهێمان نە دەوڵەتی عیراق وەنە خێزانەکانی دیلەکان ڕەسمەن وە بەباشی بۆیان ڕوون نەبوەتەوە کەچەن دیل گیراون وەئەودیلانە کێن. جائەمە ڕەوای هەقە؟ ئایا ئەوتاقانە کچەی کەتازەشوی کردوەو دوساڵە سەرگەردانە دەبێ وابەگەردەنی کێ؟، یان هەزاران گیروگرفتی خیزانەکان، مەوضوعی میرات مەوضوعی قەرزوقۆڵە مووضوعی تەعویض، هەزاران سەرگەردانیو بەدبەختی هەموی بەهۆی بێویجدانی ڕژێمێکەوە کەناوی خۆی ئەنێت ئیسلام، لەکاتێکا هەمومان ئەزانین کە پێغەمبەری گەورە درودی خوای لەسەر هەرکەدیلەکانی هاوردەوە مەدینە، لەناوشارا دای مەزراندن وە هەوالیشی نارد بۆکەسوکاریان کەبێن پارەیێک بدەن وە بیانبەنەوە وە هەرکامیش پارەی نیە دەمناڵی موسوڵمان فێری خوێندنەوەو نوسین بکەن وەئازادین، لەکاتێکا کەهەم دیلەکان وەهەم خێزانەکانیان تەقریبا هەموویان کافربون خۆدیلەکانی ئێمە هەم خۆیان موسوڵمانن وەهەم مالوخێزانیان، جابۆ ئەبێ ڕژێمی ئاخوندەکان بەمڕەوشی ناموسوڵمانیە لەگەڵ موسوڵمانانا بجولێتەوە وەناوی خویشی بنێ موسوڵمان، مەگەر پێغەمبەری گەورە (د) نەیفەرموە **(المسلم من سلم المسلمون من لسانە ویدە)** واتە موسوڵمان ئەوەیە کەموسوڵمانان لەدەستو زوانی ئەو لەئەماناین.

خوای گەورە دیلەکانی لەڕیزی هەتیو فەقیرو بیچارەکان داوەتەقەلەم وەفەرمانی داوە کەموسوڵمانان یارمەتیان بدەن وە ئەفەرمێت **(ویطعمون الطعام**

بروانە ل ٧

شۆڕشی کوردستانی ئێرانو پاشە ڕۆژی ڕژێم..!

سەرەتای دەسپێکردنی خەباتی خوێناوی شۆڕشی سەرفرازی کورد، لە دژی ڕژێمی کۆنەپەرستی ئێرانی، لە حەفتەی یەکەمی مانگی ئەیلوولی ساڵی ١٩٧٩وە دەس پێ ئەکات .. دوای ئەوەی بە دە ڕۆژ بەر لە سەرهەڵدانی یەکەم چراوگی شۆڕش ولە دوا ڕۆژانی مانگی ئابی هەمان ساڵدا، کاتێ کە دوکتور ڕەحیمی سەیفی قازی بەخۆیو دەستەیەك لە نوێنەرانی کوردستانی ئێرانەوە، ڕوویان کردە تارانو دەقی پرۆژەیەکی پوختی خودموختاری کوردستانیان خستە بەردەس لێپرسراوانی تاران کە برێتی بوو لە هەشت بەند .. کەچی لە جیاتی ئەوەی بە دەنگی ئەو نوێنەرە ڕاستەقینانەی گەلی کوردەوە بێنو بە شێوەیەکی ئاشتیخوازانەو برایانە، چارەسەرێکی زانستانە بۆ کێشەی کورد دابنێن، بە گیانێکی دڕندانەو فاشستانەی ڕەگەزپەرستانە وەلامی ئەو پرۆژەرەوایەیان دایەوەو بە گوللەو ئاگرو فڕۆکەو زرێپۆشو بۆمباوە، کەوتنە ویزەی ئادەمیزادی بێ گوناهی کورد، لە کوردستانی ئێراندا .. لەماوەی یەك تاقەساڵدا هەزاران گوندو دێهاتیان خاپوور کرد .. هەزاران پیرو ژنو مناڵیان کوشتو هەزاران گەنجی خوێن گەرمی کوردیان گرت، یالەسێدارەیان دانو یا لە گرتووخانەدا بەندیان کردن .. سەرچاوەیەکی باوەڕ پێکراوی فەرەنسایی وتویەتی: (لە تاقە یەکساڵدا ژمارەی ئەو کوردانەی بە دەستی ڕەشی ڕژێمی خومەینیەوە کوژراون گەیشتۆتە (٢٢) هەزار کورد .. !!).

لە بەردەم ئەم شاڵاوە نازیەو ئەو هێرشە دڕندانەیەدا مرۆڤی کورد، ئەو مرۆڤەی کە مەلا ـ شووی بە (کۆماری کوردستان)ی پێشەوا قازی محمدو بە شۆڕشی دلێرانەی سمکۆی شکاکو بە شۆڕشگێڕانی جوانڕۆوە هەڵگیراوەو (٧) مانگی ڕەبەقیش دوای هاتنی ڕژێمی خومەینیو بەو پەڕی سەربەستیەوە، خۆی حوکمی خۆی لە جۆرە خودموختاریەکا گێڕاوە .. ناچار ودوای ئەوەی هەموو ڕێگایەکی ئاشتیانەی لێ بەربەست کرا، دەستی دایە چەکو لە ئەیلولی ١٩٧٩دا هاتە کۆڕی خەباتو شۆڕشگێڕانی دڵسۆزی، بوون بە پەرژینی سەربەرزیو کەرامەتو پاشەڕۆژی .. جەنگی ژیانومەرگ بەرپابوو زۆر بەراشکاوی ئەمجارەیان بێ پێچو پەنا، شۆڕشگێڕانی کورد دەستەویەخەی نێروە دڕندانەکانی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی عەجەم بوونەوەو دەنگی شۆڕشی ئەمجارەی کوردیان گەیاندە گوێی هەموو جیهانو لە ماوەیەکی کەمیشدا توانیان پتر لە (٧٠) هەزار میلی چوار گۆشەیی لە خاکی کوردستان ڕزگار بکەنو تەنگ بە هێزی دڕندەو چەکداری تارانەوە هەڵچنن .. لە هەمان کاتیشا لەگەڵ هێزەکانی بەرهەڵستی نیشتمانی لە ئێرانا ڕێك بکەونو خاکی کوردستان بکەن، بە گۆڕەپانی بەرهەڵستیو بە بنکەی شلۆق کردنی ڕژێمی گومان لێکراو ...

لەم ڕۆژانەشدا کە یادی سێیەم ساڵەی شۆڕشی کورد ئەکەینەوە، هەزاران سڵاو بۆ گیانی پاکی شەهیدانی کوردستان ڕەوانەئەکەینو لەو بڕوایەشداین، ئەو گەلەی کە شارەزای مافەکانی خۆی بوو بێتو بە شێوەیەکی مرۆڤانەش داوای کردبێتو مەردانەش هاتبێتە مەیدان، هێز نیە لەم جیهانەدا، ئەو مافەی پێشێل بکاتو ئەو گەلە لە ناوبەرێت .. !!

● محمود زامدار ●

ڕژێمی ئێران تاکوێ دەڕوا؟

حوکمڕانە دوابڕاوەکەی ئەمڕۆی تاران لە نێو بازنەی خۆ شێت کردنو خۆ گێڵ کردندا دەژینو هەمیشە قەوانە « نەشازەکانی خۆیان » دووبارەو سێ بارە دەکەنەوە کە گوایە ڕژێمی ئێرانی سوورە لەسەر ئەوەی کە هەر کەسێك باوەڕی بە « عەزەمەتو خوتبەو فوتوا نابەجێیەکانی » ئائایەتوڵلاکان نەبێ ئەمە نە موسڵمانەو نە لە ڕیزی هاووڵاتی ئێرانیدا جێگەی دەبێتەوە ...

کەواتە ئەگەر بەم ڕێژەیە بێ ئەوە با ئەم مرۆڤە نەخۆشو جالجالۆکانە باش بزانن لە دوا ڕۆژدا ڕەنج بە خەسار دەبن بێ مایەو قازانج دەردەچن، چونکە با پرسیارێك لە خۆیان بکەنەوەو بڵێن « ئایا ڕۆژنامە ـ نووسێك یان هونەرمەندێکی خاوەن هەڵوێست لە ئێراندا ماوە، بڵێن ئایا ئەو ئینسانانەی کە ڕوخانی ڕژێمی (شا) یان دەوێست چەندیان ئێستاکە لە ئێراندا ماون، ئەگەر ماشبووبن ئەوەتا چوار دیواری ڕەشی زیندانەکان ماچ دەکەنو سروود بۆ سبەینێ ـ یەکی پرشنگدار دەڵێنەوە ....

● زیاتر لە چەند جارێك سەرکردەکانی کورد لە کوردستانی ئێراندا لە کۆنگرە ڕۆژنامەنووسە جیهانیەکان دووپاتی ئەوەیان کردۆتەوە کە ئێمە هەرگیزاو هەرگیز دژی برا فارسە ئازادیخوازەکان نین، ئەی گوایە بۆچی ڕژێمە پۆخڵەکەی دەرویشە سەرشێتەکان نەهی لە گەلانی ئێران دەکەنو دەڵێن دژی فارسن ...

واتەنهێنیەكو بەربەرەکانێیەك لە نێوان گەلانی ئێرانی غەیرە فارسو فارسە ئازادیخوازەکان نیە، بەڵکو خەباتو تێکۆشانی ئەم هێزانە تەنها ڕوخانی ئەم ڕژێمەیە کە بە ناوی ئاینو موسڵمانێتیەوە قەسابخانەیان لە ئێراندا دروست کردووە ...

ناظم دلبەند

Institut Kurde de Paris

نیشتمان

غریب عباس احمد

ئەبێ تێکوشین بۆ خاکی پیرۆز
ئەبی تێکوشین بۆ گەلی دلسۆز
با تیبکۆشین هەتاکو مردن
قەت نابی بمرین لەبەردەم دوژمن
ئازایی گەل‌و راستی نیشتمان
مردن بۆ شەڕخواز ، سەربەرزە گەلان
لەبەردەم دوژمن راست دەبینەوە
ئازایی خۆمان ناشارینەوە
پیرۆزی خاکمان وا لەسەر سەرمان
بۆی تێدەکوشین بەدل‌و بەگیان
ئەبێ مل‌کەچ کات دوژمنەکانمان
سەربەرز دەمێنێ خاکی نیشتمان

کۆڕێک دەربارەی

کاریگەری وەنگدانەوەی کۆچی دوایی زاناو شاعیری ئەمر مەلا محەمەدی کۆیی

عبدالوهاب تالەبانی نووسینگەی هەولێر

لەم ڕۆژانەدا ، لە هۆڵی ڕۆشنبیری جەماوەرو بە ئامادەبوونی ژمارەیەکی زور لە نووسەران‌و ئەدەب دۆستانی شاری هەولێر مامۆستا مەجید حاجی لێکۆلینەوەیەکی دەربارەی شاعیری گەورە مەلا محەمەدی کۆیی (١٨٧٦ - ١٩٤٣)ز پێشکەش کرد .

ئینجا لێکۆلەرەوە چەند نموونەیەکی لە هەلوێست‌و کردەوە گەورەکانی مەلای گەورەی هێنایەوە بە هەموی نموونەی پایە بەرزی‌و هۆشیاری‌و سیفەتی زابەرایەتی بوو لەو پیاوەدا کە هەموو ژیانی خۆی بۆ پێشخستنی کۆمەلەکەی بردە سەر ، یەکێ لەو نموونانە ڕوونکردنەوەی هەلوێستی مەلای گەورە بوو دەربارەی ئافرەت ..

لەم بارەیەوە لێکۆلەرەدە وتی :

مەلا محەمەد لەسەر ئەو باوەڕەبوو کە ئافرەت نیوەی کۆمەلەو بەبێ دەستیاوی ئەو ئەو کۆمەلەوەیا ئەو نەتەوەیە پێش‌ناکەوێ ... ئافرەت دەبێ ڕێگای خوێندن بگرێت بۆ ئەوەی لەو ڕێگایەوە بە تەواوی بێتە ناو کۆمەلەوەو شان‌بەشانی پیاو بۆ پێشکەوتنی ئەو کۆمەلە بچن بەرێوە ، پێشەکی ئەمەی لە خۆیدا بەدی‌هێنا ،ئەوەبوو لە سالی ١٩٢٦دا ئەوەك هەرکچی خۆی خستەمەکتەبەوە ، بەلکو وتی دەبێت لە مەکتەبدا لەگەل کوڕدا لەسەر یەك کورسی دابنیشن ، بۆ ئەوەی پێکەوەدەرسی پاشەرۆژی نەتەوەی خۆیان‌و مێژووی نەتەوەکانی‌تریش بخوێنن .) ..

هەروەها کاك مەغدیدنەوەشی راگەیاند کە مردنی مەلای گەورە لە سنووری‌دەنگدانەوەی مردنی مرۆڤە ئاسایی‌یەکاندا نەوەستاوەوسنوورو تخوبە ئاسایی‌یەکانی بەزاندوەو ، گەیشتۆتە بەرگوێچکەو دلی گشت مرۆڤە چاکە خوازو هاوبیرەکانی لەناو نیشتمانەکەیدا .

ئینجا کورتە باسێکی دەربارەی ژیانی مەلای گەورە پێشکەش کرد..

کاك مەغدید دوایی لەژێر ناونیشانی (کاریگەری‌و دەنگدانەوەی کۆچی دوایی مەلامحەمەدی کۆیی هەمیشە نەمردا) هاتە سەرباسی دەنگدانەوەی کۆچی دوایی مەلای گەورەداو باسی ئەو خەمە بێ‌پایانەی کرد کە خەلکی کۆیەی گرتەوە ، هەروەها ئەوەشی ڕاگەیاند کە شاعیران‌و نووسەرانی کورد هەموو دلگران بوون‌و خەم‌و پەژارە دای‌گرتن‌و ، لە سابلاخی کوردستانی ئێرانیشدا ڕۆشنبیرانی ئەووەختەی کورد کۆڕی ماتەمینیان بۆ بەست‌و (مەرثیە)یەکیان بۆ بنەمالەی ناوبراو سازکرد .

هەروەها گۆڤاری گەلاوێژیش بەشداری دەربڕینی پەژارەی خۆی کردووەو مامۆستا علاءالدین سجادی .

ئەوی شایانی باسیشە بی لە پاش کۆتایی باسەکە چەند مامۆستایەك باری سەرنجی تایبەتی خۆیان دەربڕی .

لەبۆدابست

حەسیب قەرەداخی

لە بۆدابست ،
لەگوێ ڕووباری دانووبدا دانیشتبووم
خەمی خۆمم بەبا دەداو دلی خۆمم ئەدایەوە
کیژێکی جوانی کرێکار دای بەلامدا
دوگمەی سینەی توندو تووڕەی
لەخۆیەوە دەکرایەوە
دای دەخست‌و دەکرایەوە
بازی چاوانم بۆهەلدا
ئیتر بینیم
هەموو جوانی‌ی هەنگاریا
لەڕووباری مەمکەکانیا دەشنایەوە
گیانم کرد بە دووکەرتەوە
کەرتی یەکەم خۆزگەیەك بوو
لەبۆدابست‌و دانووب‌و کارگەی جواناندامایەوە
کەرتی دووەم بووبەخەمێك
لەکولمدا دەقی بەستو ، گرێ کوێرە نەکرایەوە

چیرۆکی وەرگێڕاو

گەریدە

احمد شکری کردویە بە کوردی

لە ریارفل شیکاتەوە کردوو مەبە کوردی .

گەریدە . دیارە . کە شتی‌ی باش‌و خراپی‌ی بەرەنکار دەبێت . لەجیهاندا. یەکیکی گەریدە ریکەی دەکەوێت شاریکی گەورەوە لە مالێ ئاشتایەکی دەبێت بە میوان . بەیانی کە دەڕوات بۆ دەرەوە . ژنێك دەبینی بەعەبا خوی پیچاوەتەوە . ژنەکە چاوی بە گەریدە دەکەوێت دەزانی کە (ئاوکی‌یە . غەریبە) لی‌ی نزدیك دەبێتەوە دەلیت کاکە گیان کاریکی گرنگم بەتۆ کەوتوە تکات لی‌دەکەم یارمەتیم بدە .

گەریدە دەلیت بەچاوان یاریدەت ئەدەم کارەکەتم پێ بلێ چی‌یە ؟ ؟ ژنەکە دەلیت مێردم لە سال زیاترە ڕۆیشتوە بو شوێنی تا ئیستاکەش نەهاتوەتەوە . دوو ڕۆژ لەمەوپێش نامەی تەلاق نامەی بو ناردووم . منیش نامەکەم برد بو جەنابی قازی ئەم شارە. لە وەلامدا قازی گوتی دەبێ بێت لەبەر چاوی من تەلاقت بدات . قازی جەنابت ناناسێ لەگەلما وەرەو با بڕوین بو لای بلی قازی ئەمە ژنی منەو دەمەوێت لەبەر چاوی جەنابت تەلاقی بدەم‌و دەکی‌بەرداری بم .

کابرای گەڕیدە زور سافیلکە دل دەبێت دووی ژنەدەکەوێت لەبەردەم قازیدا دەلێت دەمەوێت لەبەر چاوی جەنابتان ئەم ژنەم تەلاق بدەم . قازی دەلیت کوڕم ئەم ژنە جوان‌و جاهیلە بوچی‌ی تەلاق ئەدەیت ئاشتەوە بن چاکە . گورج ئافرتەکە قری‌وەیەکی بۆ دەکات دەلێت جەنابی قازی کوتومتم بکەن من لەگەلیا دانانیشم‌و میردی وام ناوێت .

گەریدە لەبەردەم قازیدا ژنەکە تەلاق ئەدات . ژنە گورج لەژیر عەباکەیەوە منالێك دێنیتە دەرەوە . دەلیت قازی ئەمەش منالەکەی‌ی ... بۆی بەخێو ناکەم . گەریدە ڕوو دەکاتە قازی . دەلیت قوربان من چی‌بکەم لەم مندالە دووسی‌مانگە ؟؟ قازی ئەلی مادام منالی‌ی خوتە بیدە بەدایەن بام بوت بە خێوکات.

گەریدە . منالەکە ئەخاتە بن دەس‌و دەگەڕێتە بو مالی خانەخوی‌کەی کە میوانە لەوی ژنی خانەخوی دەلیت ئەوە ئەم مندالە چی‌یەو لەکوێ پەیدات کردوە ؟ بەسەرهاتەکەی دەگەڕی‌نیتەوە ژنە خانەخوی زۆر ژیرو وریا دەبێت . ئەلی خەم مەخو من رزگارت دەکەم لەدەس ئەم مەلۆتکەیە بەیانیکی زوو بی‌بە لە تەنیشتمانەوە نویژخانەیەک هەیە لە هەیوانی نویژخانەکەدا دای‌نیو گورج بگەڕە دوواوە .

گەریدە لەگەل تاریکو ڕوونی بەیاندا مەلوتکەکە دەبات‌و لە هەیوانی نویژخانەدا دای‌دەنی لە قورەقوڕی منالەکە گسک دەری نویژخانەکە خەبەری دەبێتەوەو ڕادەکات بەشوین خاوەن مەلوتکەکەدا ـو دەی‌گری . دەلیت وەرە وەرە دوواوە دویێشش مەلۆتکەیەکی ترت هانی‌و دات‌نا . نویژخانەکەتان کردووە بە زۆلخانە . گورج هەدووکیان هەلگرەو بیان بەرەوە بو خۆت .

گەریدە ناچار هەردوو منالەکە هەلدەگری‌و دەی‌هێنیتەوە بو مالە خانەخوی . ژنە خانەخوی کە چاوی پی‌دەکەوێت دوو منالی پی‌یە سەرسام دەبێو واقی وڕدەمینی‌و لی‌ی دەپرسێت ئەمە چی‌یە بوچ کردت بەدوو؟ بەسەرهاتەکەی ئەمەشیان دەگێڕێتەوە . هەر وەکو گوتمان ژنە خانەخوی زۆر زیرەك دەبێت . دەلیت بەگەریدە خەم‌مەخو من چارەی دەکەم . بەیانەکی کە گەرماو . حەمام . بوو بەهی ژنان بیبە لەدەرگای گەرماوەکە بەیەکی بلی ژنە حەمامچی‌یەکەم بو بانگ کە من ناتوانم بیمە ژوورەوە .

ژنە گەرماوچی‌ی کەدێتە دەرەوە ، بلی ئەم دوومنالە لی‌بگرە ئیستا دایکیان دێت بۆ شۆرینی خویو منالەکانی. ژنە گەرماوچی منالەکان وەردەگریت‌و بە دووکات ژمیریش دایکیان نایەت . نیانەتا بێت . حەمامچی‌یە دەس گریانیانەوە بەریشان دەبێت . گەریدە بەم چەشنە رزگاربن هەزار ئافەرین بو ژنی ژیرو وریا .

هەوالی ڕۆژنامە ـ پاشماوە

بەدرێژایی سال لە نێو ڕوداوەکانی‌دا دەژین ، لە حالەتێکی ئاوادا هەرچی شتێکی‌تر کە پەیوەندی بەم هەوالەوە هەبەو دەخرێتە سەر هەوالە سەرەکی‌یەکە بە پاشکۆو بە دوادا چوونێکی ئەو هەوالە دەژمێررێ .

نموونەیش بۆئەمە : گواستنەوەی سەد خێزانی جوتیارە لەسەر ئارەزووی خۆیان بۆ عیراق کە تێیدا کاربکەن و بژین .

ئەمە هەوالە سەرەکییەکەیە ، بەلام ئەو هەوالانەی کە دەبنە پاشکۆی‌و بەدوایدا دێن ئەمانەن : گەیشتنی خێزانەکان ... دەستکردنیان بەزەوی کێلان ... چاندنی ... دروێنە کردنی بەرهەم ... زەماوەندی هەندێکیان ... هتد .

ئەمانە وەك تەواوکەری هەوالە سەرکییەکە دەبن .

هەروەها کاتێ دەولەت دەربارەی دروستکردنی سەرنهۆمی دانیشتن (شقە سکنیە) هەوالێك بلاودەکاتەوە ، ئەم بلاوکردنەوەیە بە هەوالێکی سەرەکی دادەنرێ ، بەلام ئەو هەوالانەی دەبنە تەواوکەر بۆی : هەلبژاردنی زەوی ... چەقاندنی پایە کۆنکرێتی‌یەکانی.. دابەشکردنی سەرنهۆمەکان ، گواستنەوەی خەلکی‌و لێ دانیشتنیان ، ئەمانە بە تەواوکەری هەوال دادەنرێن‌و هاونیشتمانییەك بەدرێژایی سال لەگەلی دەژی .

● ماویەتی ●

پرێ دەلالێ

هیڤی دار هروری

کوردستان جهەکە کو سروشتی‌یێ بهەمی ڕەنگێن خوڤە مالا خو تێدانای ، زاخوژی ئێکە ژون دەڤەرێن کو سروشتی کەفتی‌یە دەعەفقاوێدا ، خەملی‌یە بزویرو بەنەن‌و کێبری‌و چیاو کومت‌و نهالا ، خابیرڤێدا تێیە خارێ ، پرا دەلال دکەڤیتە سەرڤی خابیری‌و هەردوو لا ڤێکرا دگەهینیت . ئەڤجا بهەزارا خەلك کارێ خو دکەن‌و تێنە بو سەرادانا ڤێ پرێ‌د هەمی ومرزێن سالێدا نەخاسمە دبەهارو هاڤینادا ، ژناڤ‌و دەرڤەی عێراقێ .

پرا دەلال نەك هەر شوینەوارەکێ کەڤنەو بەس ، بەلکو ئێکە ژوان دیمەنێن مرۆڤ پێڤە دمینیت هێبەتی‌و نزانیت کا چەوا هاتی‌یە چێکرن‌و ئەندازاوێ چەوا دانی‌یە .

کێ پرا دەلال ئاڤاکری‌یە ؟ چەوا هاتی‌یە ئاڤاکرن ؟

وەکو مەزانی ژکونێن مەزناو یێن تێر عەمر دبێژن ، ئەڤە پرە (دەلال) یا هاتی‌یە ئاڤاکرن بدەستێ هوستایەکی کورد .

پشتی ناڤو دەنگێن وی جهێ حوچێکری دناڤ سەرێ هەر کە سەکیداو حەلکێ هەما کوهـ ل ئاڤـ... وی‌بووی ، قەسرەك ئاڤا کر ، ژبەر ڕندی‌و جوانی‌یا قەسرێ‌و هوستایی‌یا وی لێ‌کری میرەکێ وێ دەڤەرێ جاڤ پێ نەڕابون کو قەسرەکادی یا وەك ڤەسرا وی بێتە ئاڤاکرن. ڕابو هوستایێ‌مە کرت‌و دەستێ وی یێ ڕاستێ‌بڕی دا چو قەسرێن دی ئاڤا نەکەت .

پشتی ئەڤ زولم‌و ئەعدایە لێ هاتی‌یەکرن ڕابو ژویێرێ بار کرودەرکەفت ، هاتە دەڤەرا زاخوو مالا خو تێ دانا ، پشتی چەندەکێ ، ڕابودەست بئاڤا کرنا ڤێ پرێ کر (پرا دەلال) .

کودوو ڕەنگێن بەرا جەماندن ژ چیایێ (شکێرە) لجەم زاخو ئەوژی بەرێن گەنمی‌و بەرەزیڤن ، هەمی دکون کون کرینەو بشیشکێت ئاسنی یێن پێکڤە ئاسێ کرین .

ئەم نەشێین بدروستی دیار بکەین کا ئەڤ پرە چەوا هاتی‌یە چێکرن ! لێ ژسەرڤە یا دیارە کو ڤلایێ ئەندازەییڤە کڤانەیی یا هاتی‌یە ئاڤا کرن، ئەوێن کو هەردەم کوردا خانی یێن خو وەسا چێدکرن . وەکی مروڤ ژ سەرڤە دبینیت هەمی هشکە بەرە ، پێکهاتی‌یە ژ (٥) کوچا ، کو ئافبەراوانە کڤانەیی ، درێژاهی یا وێ(١٢٣)مەترن‌و مزهەیی یا وێ (٤) مەترن‌و بلندا هی یا نیڤەکاوێ (٤١) مەترن . دکە ڤێتنە سەر خابیری ژڕۆژ هەلاتێ زاخوڤە لناحێ عەباسی یێ .

دبێن (دەلال) کچا هوستای بو ، تینێ ئەڤ کچە هەبو ، گەلەکا قەشەنگ‌و نازك بو ، هەمی ڕۆژا فراڤین (خارن) بو بابێ خو دبرە سەر شولی (پرێ) . دەمێ پر گەهەشتی‌یە بەر خلاسی بونێ ، دوو سێ جارا نجو داهێتە هەڕفین ، دبێژن شیرەتێن خێڤزانکا بوون گوتی‌یە هوستای ، گەر هوستای ، گەر جانەکی گوری پرێ بکەی ، ئانکو بکەیە دناڤدا دێ پراتە خو گریت ، هندەك ژی دبێژن ئەڤ هزرە دخەوا خودا کرو، خەون بو .

هوستایێ مەسوزداو گوت، سوبەهی دەمێ خارنێ کی بەری بکەهێتەمن ئەز وی بکەمە گوری پرێ . هەمی ڕۆژا (دەلال)دا خارنا بابێ خو بەت‌و (دەلال) بزیت‌و ژی درێژبیت ، ئەوێ ڕۆژێ دکەڤیتە بەری (دێهلەسە)یێ‌و خارنێ دبەت ، دەمێ گەهەشتی یە دەف بابێ‌خو ویژی نەکر ئەمەردی ،(دەلال) کرە دناڤ پرێدا ، پشتی مەسەلە بو گوتی ژبەرڤێ چەندێ دبێژنێ پرا دەلال .

ناڤێ دەلال ژ کیڤە هاتی‌یە؟

● مێژوونوسی گەلەك لسەر پرێ ئاخفتینە ، لێ ئاخفتنێن‌وا چو ڕاستی‌یێ ژ مەڕا خویا ناکەن بو سەردەمێ چێکرنا پرا (دەلال) .

مێژوو نڤیس (هەمەرتین) دبێژیت پرا دەلال یا هاتی‌یە چێکرن دسەردەمێ عەباسی‌یادا .

مێژو نڤیس (ئاسکیڤ) دێژیت : ئەڤ پرە (سلوکس)ێ سەروکێ لەشکەرێ ئەسکەندەرێ مەکدونی یا ئاڤا کری . بەلێ زانا (بروس) دبێژیت : ئەڤ پرە ئەل سەردەمێ ڕومانیاو ئەل سەردەمێ یونانی‌یا نەهاتی‌یە چێکرن ، بەلکو ددەورو بەرێ حوکمێ عەباسی‌یادا یا هاتی‌یە چێکرن .

Institut kurde de Paris

وێنە لە بەرەکانی ئێمەوە

شکاندنی دوژمن

ئەم وێنانە ، راستــــی خۆراگرتن و پاڵەوانیەتـــی رۆڵە مەزنەکانی عیراقـــی لوتکەو درۆینەی تاڵی رژێمـە جادووگەرەکەی خومەینـــی چەپەڵن ·· عیراق ، درۆینەی دوژمن دەدات ، چونکـــە عیراقی لوتکەیە ، عیراقـــی سەربەرزی و سەربەرزی ·

○ کوژرانی ٢٠ لە گەورەکانی پاسدارانی خومەینی

○ گرتنێکی بـــێ‌شوماروخۆقایەکردنێکی زۆر لـــە تاراندا ··

دەستەیەك لە هێزەکانـــی ڕێکخراوی موجاهیدینـــی خەلق هێرشیان بردە سـەر بارەگای سەرکردایەتـــی پاسەوانەکانی خومەینی لـــە ناوچەی سەردەشـــتو بارەگاکەیان ویرانکـــردو زیاتر لە بیست کەســـیان لە گەورەکانی پاسەوانەکـــان لە ناوچەکەدا کوشت ·

لە لایەکی کەیشــــەوە شۆڕشگێرە کوردەکانی ئێران بە هاوکاری لەگەڵ هێزەکانی موجاهیدینی خەلق و هەندێ لەو سوپاییانەی کە چوونەتە پاڵ بەرهەڵستیکەرەکـــان هێرشێکیـــان بردەســـەر هێزەکانی خومەینی و بوونـــە هۆی کوشتن و بریندار بوونی زیاتر لە (٢٠٠) کەســـی لێیان ·

ئەم هێرشانە وەڵامـــی ئەو هێرشە جانەوەرانەن کـــە هێزەکانی ڕژێم بردیانەســـەر شۆڕشگێرەکان لـــە کوردستانداو لە تۆڵەی ئـــەو قەسابخانەدا کە لە دێهاتـــە کوردەکانی ئێراندا کردیان ·

تاران : ئەی‌ئێف‌پی : لەم دواییەدا هێرشێکی فراوانی خەڵك گرتن لە پایتەختـــی ئێراندا دەستی‌پێ‌کـــرد دژی رەگەزەکانـــی هێـــزە بەرهەڵستیکەرەکانی ئێران کە رژێمی ئێرانیان هێناوەتـــە لەرزە بە کردەوە ئازاکانیان ·

حسین موسوی تبریـــزی موددەعی گشتی ڕژێـم لـــە گفتوگۆیەکدا لە ئیستگـــەی تارانەوە بڵاوی کردەوە کـــە زۆر لەو بەرهەڵستیکەرانـــەی کە ئەم کردەوە چەکدارانەیان دژی ڕژێم کردوە گیراون ·

ئەوەی ئاشکرایە لـــــەم دواییەدا شەقامەکانی تـــاران بەدەست چالاکی‌یەکانـــی بەرهەڵستیکــــــەرانەوە دەلەرزانەوە ·

لە لایەکـــی تـــرەوە ئاژانسی دەنگوباسی فەرەنسا وتی پاسەوانەکانی خومەینـــی ماوەیی هەفتەیەکە زیاتـــر خۆیان لە تاراندا قایم کردوەو سەنگەریان لە دووریانـــە کاندا داناوەو ئوتومۆبیـــل و خەڵکی دەپشکنن و ئازاریـــان دەدەن ·

بەڵێ ـ پاشماوە

ئێران و یارمەتی‌یەکانـــی ڕژێمە بەکرێ‌گیراوەکانـــی دمشق و لیبیا لە بۆ ڕژێمـــی ئێران تازەکردەوە ·

دانیشتوانی کرادەیشـــی هەر لە سەرلەبەیانی زووەوە دەرچوونـــە دەرەوە بـــۆ خۆپیشاندان و جارێکی تـــر ئامادەیی خۆیان دەرخستەوە بۆ پشتگرتنی سەرەکـــی فەرماندە صدام حسـین بـــە بەشداری‌کردن لە جەنگـــی قادسیەی صدامدا ·

هەموو هۆیەکانـــی گواستنەوە بەشی ئـــەو جەماوەرانەی نەدەکرد کـــە سووربوون لەسەر بەشداری‌کردن لە ڕەوتە گەورەکەدا ·

جەماوەرانی ناوچەکانـــی ٧ی نیسان و عبیدی و غدیـــر و تل‌محمدو فضیلیەو کمالیـــەو عامل و بغـــداد الجدیـــدەو شماعیەو حبیبیەو ضـــباط لە ڕەوتی هاوێنەدا پەیمان و دڵسۆزی‌یان بۆ پاڵەوانـــی ئازادی نەتەوە تازەکردەوە ·

پیاوە ئایینی‌یەکانیشـــی لە وتارەکانیانا ئەوەیـــان دووپـــات‌کردەوە کـــە جەماوەر گیانی لا بێ‌نرخـــە لە پێناوی نیشتمانا ·

جەماوەری ناوچەکانـــی اسکان و سلام و شاشـــی و شالچیە و عطیفیەو معتصـــم و ربیع و جعیفرو رحمانیـــەو صالحیەو فلاحات و فحامەیش دەکەنەوە ·

پەیمانی دڵسۆزی‌یـــان تازەکردەوە بۆ سەرەکـــی فەرماندە صدام حسین ·

جەماوەری شاری حریـە شعلەو ابو غریب و قـــەزای محمودیەو ناوچەکانی قادسیەو حارثیەو منصورو مامـــون و عامل و عدل و یرموك و بیـاع و رسالەو عامریەو سیدیەیشـــی بە هەمان شێوە وەفاداری و دڵسۆزی خۆیان دەرخست و ئەوەیان دووپات‌کردەوە کـــە عیراق هەمـــووی بە دوای پێشەواو سەرەك و ڕۆڵـــەی مەردی خۆی صدام حسـین موەیەو لەو زیاتر هیـــچ پێشەوایەکیان ناوێ ·

جەماوەری قوتابیانیشـــی بە هەمان جۆر لە کۆلیـــج و دانشکاو زانکۆکانی وڵاتـــدا کۆبوونەوەو دەستیاندایـــە ڕەوتکردن بۆ دەرخستنـــی خۆشەویستی و دڵســـۆزی خۆیان بۆ سەرەکـــی فەرماندە صدام حسین ·

هەروەها بەدرێژایی ئەم هەفتەیـــــە سەرتـــاپای پارێزگاکانی وڵات هەر لـــە سەرووی وڵاتەوە تا خواروو ، لە ڕۆژهەڵاتیـــەوە بۆ ڕۆژئاوا ، خۆپیشاندانی گەورەی جەماوەری سازدەکرێ کـــە لەماوەیەوە خۆشەویستـــی گەل بۆ ڕۆڵەو پێشـــەواو رابەر صدام حسین نـــوێ

بەراورد ـ پاشماوە

علی حبه مسکینا ویتیما واسیرا ، انما نطعمکم لوجه الله لا نرید منکم جزاء ولا شکورا) .

تانـــەورادەیە خوای‌گـــەورە موســـولمانانی پاڵ‌پێوەناوە بۆخزمەتی دیلێک کە هاتوە بۆلەناوبردنی ئیسلام ، هاتوەتە سەری خەڵکی مەدینە هاتوە کـە پێغەمبەری گـــەورە (د) بکوژێت کـــەچی خومەینی دوســـالە هـــەزاران ژن و منـــالی بەچـــاوەڕوانی وەسەرگەردانی هێشتوەتەوە کە نەشەرع وەنەقانون ناتوانێ تەکلیفیان ڕون کاتەوە وەچارەی گیروگرفتەـ کانیان بکات جا ئایانەمە ڕەوای هەقە ؟ ئایا ئیسلام وانەبێ ؟ ئایا لەڕوانگەی ئەم‌ڕەوشە ناپەســـەندەوە ناتوانین ڕەوشەکانی تری ئەم‌ڕژێمـــە بەراوردکەینو لەباتی جارێک هەزارجار بەتاوان‌کـــارو تاوان‌باری دانین ؟! ...

پارتی ـ پاشماوە نیشتمانی‌ی حزبی کردو لـە ڕیباتدا . بڵاوکرایەوە خـــەم و پەژارەی خۆی پیشانـــــدا بەرامبەر بەردەوامبوونـــی‌شەڕی عیراق و ئێران و داوای لە حکومەتی تاران‌کرد کـــە هەوڵەکانی لیژنەی خێرخوای ئیسلامی پەسەند بکا

تاسەرکەوتنی ـ پاشماوە

بەڵام وەك ئەم گیانە بەرزەی سووربوون لەسەر بەرهەمی زیاتردان و کۆبوونـــــەوە لـــە دەوری سەرکردایەتیمان و دڵسۆزیمان بەرامبەر بەخاك و بـــە دەسکەوتەکانمان هەیەو بۆ بەرگری لێ‌کردنیان خوێنیان بۆ دەرێژین و سەروماڵمان لە ڕێگەدا دادەنێـــن وەك کورد واتەنی (پارەی زۆر سەر ناشکێنێ) میللەتەکەمان سەرباری ئەو سەرکەوتنانەی لە بەرەکانی جەنگ و لە هەموو بوارێکی پێشکەوتنی وڵاتـدا وەدی هێنـــاوە دەبێ هەمیشە ئاگاداری پاشەکەوت کردن بین و ئـــەو سامانەی کە لە دەستماندایە نابێ دەســـتبڵاوی تێدا بکەین و بەشتی هیچ و پووچ لە دەستی بدەین و لام وایە ئەم جۆرە کارە هەموو دەمێك عیراقی‌یەکان کردوویانەو دەشی‌کەن چوونکـــــە ئەم میللەتە لەو خەباتـــە دووردرێژەیدا کە دژی دەسەڵاتی ساڵەهای ساڵی ئیمپریالیزم لەوڵاتدا کردی و بە درێژایـــی ئـــەو جەنگەی کە رژێمی ئێرانی بەسەریاندا سەپاندووین ئەم پاشەکەوتە دەکات چونکە هەمیشە ئەوە دەزانـــی کە بەو پاشەکەوتە دەتوانێ پایـــــەو بناخـــەی سەربەستی و کامەرانی و پێشکەوتنی خۆی و عیـــراق پتەوتر بکات و زیاتر دەستی کوشندە لە ڕژێمـــی رەگەزپەرستو بێ‌مێشکەکانی ئێران بووەشێنێـــت و ·· هەر ئەم باوەڕە بەرزەشە کـــە وای لە هەمـــوو هاونیشتمانی‌یەکی عیراق کردووە کە گەلێ لە جاران زیاتر بایەخ بە هەموو ئەو لایەنانە بدەن کە خزمەتی پێشکەوتن و پەرەسەندنی وڵات و میللەتی لە هەمـــوو بوارێکدا کردووە چونکە چاك دەزانێ هەموو شوێنێکی وەك کارگە ، کێڵگە ·· خەستەخانە ·· قوتابخانەو·· هتد · هەموو ئەو شوێنانەی کە میللەت و وڵات کەڵکی لێ‌وەردەگرن پێشکەوتن و پەرەسەندنی خۆی تیایـەو پاراستنی ئاسایشی وڵات و ناوچەکەیەو یارمەتیدانی بزووتنەوەی بێ‌لایەنی و هەموو هێزێکی پێشکەوتنخوازی جیهانە ·

لەبەر ئەوە سەربازی عیراق کە ئەم گیانەو ئەم بیروباوەڕو ئەم سەرکردایەتی‌یە لیهاتووەی هەیەو وا دڵسۆزانە دەڕوانێتە ئەو شتانەی کە دەستی کەوتووەو کەڵکی لێ‌وەرگرتووەو کەڵکی لێ وەردەگرێ هەمیشـــە ورەی بەرزەو هەموو دەم لوتی دوژمن دەشکێنێـــــێ و میللەتێکیش کە ئەم هەستە بەرزەی هەبێت گەلـــێ چاکتر بایەخ بەو شتانە دەدات جا ئایا ئـــــەم شتانە هی گەرتی گشتی یان کەرتی تایبەتی یان هی تاکـــی بێ و سەرکردایەتی‌یەکیش کە ئەم میللەت و سەربازەو دڵسۆزی و خۆبەختکاری‌یەی هەبێت هەمیشە بـــەرەو پێشەوە دەچێ و بەو پەڕی تـــواناوە شـــەڕ دەکات و تاسەرکەوتن دەجەنگێ چونکە ئێمە هێز و توانامـــان لەو میللەتەوە وەردەگرین کە هەمانە ·

هێزەدلێرەکانمان ـ پاشماوە

چەندان جار هەوڵەکانـــی دوژمنی ناپەسەند بەدەستـــی بەهێزی پاڵەوانەکانـــی عیراق سەرکوت کراوەتەوەو هەموو کەرتەکانی سنووری وڵاتی سەربەرزمان لەدوژمن و هێزەکانی کراوەتـــە دۆزەخ و زیان لە سەربازو تانـــك و هەموو کەرەستەکانی شـــەڕی دوژمن دەدرێ و بە هـــەزاران لەهێزەکانی دوژمنی داخ لەدڵ کوژراون بێجگە لەبریندارو بەدیل گیراو بێجگە لە تێـــك شکاندنی دەیان دەبابـــەو سەرباز بەرو کەرەستـــەی تری شەڕ خوازە دڕندەکان ·

هەر لەم هەفتەیـــەدا ، فرۆکە دلێرەکانی هیـــزی ئاسمانی دلێـری عیـــراق ، سەروەری ئاسمانـــــی جەنگ بوون لە هەمـــوو بەرەکانی جەنگداو چەنـــدان هەڵمەتی دلێرانەی سەرکەوـ توویان بردە سەر بنکـــەو موڵگاکانی دوژمنی چەپەڵ و زیانی سەروو ماڵی زۆریـــان پێ گەیاندن ·

زیانەکانی دوژمن هـــەر لەبەیاننامەی ژمـــارە ١٨٩٩دا بریتی بوو لە ١٠١ کوژراوو ٥ دەبابـــەو ٥ ســـەرباز بەروو ١١ لۆری و لـــە بەیاننامەی ١٩٠٠دا هاتـــووە کە ٨٨٧ کەس لە هێزەکانـــی دوژمن کـــوژراون و رۆژی دوایی تر ٧٣٨ کوژراو هـــەر لەکەرتی میسان و دوایی ئـــەو ١٥٧ کوژراو هەر لـــەو کەرتەو لە بەیەکا هاتنـــی ڕۆژی دوایـــی تردا ٤٧٨ کوژراو بەم جۆرە ســـەربازە مەردەکانی عیراقی شـــۆڕش بە جەنگاوەری و ســـەربەرزی عیراقی مەزن و گەلە مەردەکەی دەپارێزن ·

پێشانگای ـ پاشماوە

(بۆ کاکە قاسمی هونەرمەندو نیشتمان‌پەروەرو شـــەهیدی ڕێگای سەربەرزی ئـــەم وڵاتە ، ئەم کۆمەڵەی ئێمـــە چی‌بکات هەرکەمە ···

خۆشەویستی‌یەی ئێمە بـۆ بۆ شەهید دەربڕێ) ·

● لە دەفتەری پێشانگاکەشدا ئەم هەستە ناسکانـــــە دەخوێنینەوە :

ناظم دڵبەند نووسیویەتی : بەڵام بەڵکو ئەم پیشانگایە لەپیشانگاکەتدا ئیگای گەشی بتوانێ هەنـــدێ لــــەو تۆ وەك تریفەی مانگ خـۆی

وەدەرخستبوو روناکـــی دەبەخشیوە ···)

ـ هونەرمەندی شەهیـــد لـــە ٥ ـ ٩ ـ ٩٨٢ گوللـەی ناپاکی رژێمی نەگریســـی خومەینی سینگی گـــەورەو پاکی شەهیدی سمی و ، بوو بە قوربانـــی عیراقـــی خۆشەویستمان ·

سەرکردە ـ پاشماوە

تربان دەردەست کـــــرانو چەك و جبەخانەیەکـــی زۆریش کە بۆ بەکارهێنـــان دەشێن دەستیان بەســـەردا گیرا ، دوای ئەوەی دوژمـن بە شەرمەزاری و شـــکاوی کشایەوە ·

هەروەها بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین پاشـی نیـــوەڕۆی ١٥ـ١١ـ١٩٨٢ مەدالیای ئازایەتی پێشکەش بە کۆمەڵی لە جەنگـــاوەرە دلێرەکانی گەلی کوردمان کرد بەرامبەر بەو پاڵەوانی‌یەتـــە دیارەی بویانە لە بەرگـــری کردنیادا لە نیشـــتمان و بیروباوەڕەکانی شۆڕشـــی حەقدەی تەموزی مـــەزن ·

بەرێز سەرەکی فەرمانـــدە شانازی خۆی دەربڕی بەوەی کە گەلی کوردو عیراقی‌یەکان هەموو بۆ بەرگری کردن لـــە خاکی نیشتمان و بیناکردنـــی سبەینێی ڕووناکی نەتـــەوە دەوری پاڵەوانێتی دیاریـــان هەیە ·

ئەوەی شایانی باســـە شەوی دوو شەممە لەســـەر سێ شەممە ، دوژمنـــی داخ لەدڵ و نەفام ، جارێکـــی تر لە هەڵویستی قین لەدڵی نارەواو رەگەزپەرستانەیەوە ، دوو هێرشی تری بردە ســـەر هێزەکانی سوپای دلێـــرمان لە کەرتی مەندەلی و میسان ، بەڵام ، چاو کراوەیـــی و ئازایەتی و مەردایەتی سەربازە جەنگاوەرەکانی سوپامـــان هەردوو هەوڵەکەی دوژمنـــی گۆڕ کردو بە تەواوی هێـــزە هێرش بەرەکان تێـــك شکێنران و سنووری وڵاتمان جارێکی کە بـــــووەوە بە گۆڕستانی خەونە چەپەڵەکانی خومەینی و دارو دەســـتە نەفامە رەگەز پەرستەکەی

لە بەرپەچدانەوەی ئـــەو دوو پەلامارەدا زیانـــی دوژمن گەورە بوو ، بەیاننامەی ژمارە (٩٠٥)ی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکـــدارەکان وای گەیاند کە ژمـــارەی کوژراوەکانی دوژمـــن گەیشتە (٢٩٧٨) کـــوژراوو ژمارەیەکی زۆر بریـنـدارو دەردەست کراو و تێـــك شکاندنی دەیان دەبابـــەو (١٥) سەرباز بەرو گرتنـــی چەند دەبابەیەك و سەربـــاز بەرو چەك و جبەخانـــەی تری وا کە بۆ بەکـــارهێنان دەشێن ·

لە بەرپەچدانەوەی ئـــەو پەلامارە نارەوایانەی دوژمندا کە هەر لەســـــەرەتاوە لەگۆڕنرا هێزی ئاسمانـــی دلێرمان دەوری باڵای خـــۆی مەردانە گێراو زەرەرو زیانـــی گەورەی سەرو ماڵـــی بەهێزەکانی دوژمن گەیاندەوە·

لەئێرانی ـ پاشماوە

بەڵگەی دیاری ئەوەیە ، خومەینی جادووکـەرو دڕندە چی بە گەلانـــی ئێران دەکات ·

لیژنەی ـ پاشماوە

لیژنەکە داوای لـــە براو دۆست و ڕێکخراوەکانیانـــی کرد یارمەتی گەلی سووریـــا بدەن بۆ ئەوەی مافـــە ڕەواکانی خۆی دەستکـــەوێ و بە سەربەرزانە بژی و هیـــچ جۆرە یارمەتی‌یەك پێشکەشی ڕژێمی اسد نەکرێ بــــە تایبەتی پاش ئەوەی جۆنیەتی ئەم ڕژێمـــە کوشـــندەیـــە ئاشکرابووە ·

دەڤی و نە مێژوویی‌یەکـــەی پاشماوە

دەبێ‌بینەوەو بە دەرکراوی دەردەکرێ دوای ئەوەی ئەو خەیاڵ‌بڵاوو تەماعە چەپەڵانەی دەروونخێن ·· ئەم ڕژێمە تەڵەکەبازو شەڕانی و گومان‌لـــێ‌کراوەو ئیسلام نی‌یە ·· بۆ یەکەم جار دەڵێم ئیسلام‌نی‌یەو ·· بەڵگەی زۆرم لەسەر ئەمە هەیەو تاقـــە یەك وێنەتان لەم بارەیەوە بۆ باس‌دەکـــەم ئەویشـــی مەسەلەی دیلەکانە ·· پەیوەستە ناوی دیل بـــدرێ بە خاچی سووری جیهانی بۆ ئەوەی کەســـ‌و‌کاری بزانن کاروباری نەفەقە هەیەو ·· کاروباری مـــاف لە نێوان ژن‌ومێردا هەیەو ·· کاروباری ماف لـــە نێوان کەس‌و خزمیا هەیە ·· ئەو شـــتانـــەی پێوەندی‌یان بە قەرزدەرو قەرزارەوە هەیە ئەمانـــە هەموو کاروبارێکن لە شەریعەتی ئیسلامدا هەن·· ژن‌هێنان‌و تەڵاق‌دان‌و میرات ·· تاد · زنجیرەیەك کاروبار هەیە بەڵام ڕژێم چۆن ئیسلامی دەبێ لـــە کاتێکدا ناوی دیلەکان پێشکەش ناکا ·· ئەگـــەر خومەینی خۆی ئاگای لەمە نی‌یە ئەمـــــە ئـــەوە دەگەیەنێ کە بۆ فەرمانڕەوایی دەستنادا لـــە کاتێکدا ئەو کاربەدەستی یەکەمی دەوڵەتە ·· چۆن ئاگایی لێ نیە ·· ئەگەر ئەیشزانێ ئەمە ئـــەوە دەگەیەنێ یا باوەڕی بە ئیسلام نی‌یـــە یاخـــود نازانێ ئیسلام چی‌یە ·· هەموو کەســـێ‌و ئێوە دەزانن کە شەریعەتی ئیسلام ڕێگای ئـــەوە نادا کاربەدەستێك ناوی دیلەکان بشارێتەوە بـــەو شێوەیە کەس‌وکاری نەزانن شەهید بووە یاخود بـــە دیل گیراوە ·

کە وا بوو ئەم ڕژێمە لەسەر تەڵەکـــەبازی وەستاوەو لەسەر فێڵ‌وفڕ دەژی‌و هیـــچ ڕۆژێ تەڵەکەبازی‌و فڕوفێڵ نەیانتوانیوە بە سەر ڕاستیداـ سەرکەون ·· هەرگیز لە ڕێ لادان سەرنەکەوتووە بە سەر ڕەوایی‌و مەبدەئیەتدا ·

جەنگ ·· جەنگ تاکو سەرکەوتن

فڕوفێڵی بۆ گەلی عیراق ئاشکرابووەو ئەمەیش گرنگە بەڵکو لە هەموو شتێکی‌تر گرنگترەو وشـــەی (دجال)یش هەر عیراقی‌یەکان بە تەنها نایڵێن بەڵکو ئێرانی‌یەکانیش دەیڵێن ·· بەرهەڵستیکەرەکانـــی ئێران ئیستە بە (دجال) ناوی دەبەن هەر وەك چۆن لە ڕۆژنامەکانتانا دەردەکەوێ ·· بەرهەڵستیکەرانـــی ئێرانیش دەڵێن خومەینی (دجال)ەو ئەمە بە هاوکاری لەگەڵ ئێمەدا نەبوە بەڵکو خۆیان گەیشتنە ئەوەی کە وا ئەو (دجال)ەو فڕوفێڵبازە ·· عیراق چوو بەدەم هەموو هەوڵێکەوەو هیچ هەوڵێکی ناوبژی کـــردن نەبوو نەچین بە دەمیەوەو هیچ پێشنیارێـــك پێشکەش نەکرا سەربەرزی ئێمەو سەربەرزی ئەوان‌و کەرامەتی ئێمەو کەرامەتی ئەوان‌و ئاسایشی ئێمـەو ئاسایشی ئەوان‌و مافەکانی ئێمەو مافەکانی ئـــەوان بپارێزێ‌و نەمانوت بەڵێ ·· ڕێگا چی‌یە ·· جەنگ·· جەنگ تا سەرکەوتن ·· بەرگـــری‌کـــردن لـــە نیشتمان‌و شەرەف تا سەرکەوتن بە یارمەتی خوا ·· چی‌بکەین ئەجەنگین‌و ئەو دەبێ نەرم ببێ ·· ئێمـــە نەرمیمان لا نەماوە لە فەرهەنگی نەرمی‌و سیاسەتدا پێشکەشمان‌نەکردبێ هەر ئەوەمان بۆ ماوەتەوە کـــە شەڕ بکەین ·· پەکخستنی ئاشتی نزیك‌دەخاتەوە ·· کاتێ کە پەکی دەکەوێ بە ڕێگەی ئاشتی قایل دەبێ · خومەینی پیاوی ئایینی نی‌یەو ئەوەی بە پیاوی ئایینی دایدەنێ‌و لای‌وایە پیاوێکی ئایینی کـــەللـــەرەق‌و بێ‌مێشکەو لە سیاسەت ناگا بە هەڵەدا چـــووە ·· خومەینی سیاسی‌یەو ئەو کاتەی کە لای وادەبێ زیانی لە قازانجی زۆرترە ئاشتی دادەمەزرێنی ·· هەتاکو کە زیندوویش‌بێ‌و ·· بە بڕیاری خۆیشی چونکـــە خومەینی سیاسەتی لە هەموو مـــەیدانێکـــدا بەکار هێناوە ·· لەگەڵ ئیسرائیلی‌یەکانا بەکاری‌هێناو بـــە بڕیاری خۆی چەکی لـــێ‌کڕیـــن‌و لەگـــــەڵ ئەمەریکایی‌یەکانیشداو بە چەند ملیارێك یاری بـــە مەسەلەی بارمتەکراوەکان کردو لە ئەنجامدا بـــە بڕیارێکی خۆی بەرەڵڵای کردن ·· ئەو سیاسی‌یە بەڵام سیاسی‌یەکی وایە حیسابانی خۆی لەســــەر بناغەی ئەوە دادەنێ چەندە قازانج دەکاو چەنـــدە زیانی لێ دەکەوێ ·· ئەو ڕەوشتەی کە لایی‌وایـــە هیچی تیا نەماوەو ئیتر سوودی تیا نەماوە دەیگۆڕێ بە ڕەوشتێکی تر ·· کە گەیشتە ئەو بڕوایەی کە ئیتر لە توانایدا نی‌یە عیراقی‌یەکان بکا بە کۆیلـــەو ئافرەتە عیراقی‌یەکان بکا بە کارەکەری ژنانـــی ئێران لە تاراندا ·· ئەو کاتە ناچاردەبێ‌بە دان‌پیانانی ئاشتی‌دا بۆ عیراق ·· ئەو کاتەیش لە ئیستەوە دوور نی‌یە ·· ئەوەی زۆربوو تێپـــەڕی‌و نزیـــك ماوەتەوەو ·· ورەیش بەرزە بەڵام بەرزترمان دەوێ‌و ئیشیش بەکارە بەڵام بـــەکارترمـــان دەوێ ·· خەرجیتان کەم‌کردوەتەوە بەڵام دەمانەوێ جارێکـــی تریش‌و تریش‌و تریش بیکوشن خزمەتـــی گەل دەکەن ئەمانەوێ زیاتر خزمەتی بکـەن چونکـــە ئەو مایەتانەو نیشانەی شەرەفتانە ·· ئێوە بە گەل پەلامار دەبەن‌و گەلی عیراقیش پەلامار بە ئێوەوە دەبا چونکە ڕازی‌یە لە ڕژێمەکەتان لەبەر ئـــەوە ئـــەم پێوەندی‌یە بە شێوەیەکی قووڵتر بهێڵنەوە ·

باری رۆشنبیری ـ پاشماوە

رۆشنبیری‌یە مرۆڤانەکانی تری دوور لە شۆڤینیەت‌و کۆسمۆپۆلیتیەتەو رۆشنبیری شۆڕشگێڕانە لـــە سرووشتیدا دەبێ ئامانجی بەرزکردنەوەی مرۆڤ بـــێ بەرەو بڵەیەك کە درووستکەری دۆخی مێژوویی بێ‌و بۆ رزگارکردنی مرۆڤایەتی مرۆڤ‌بێ ـ وەك مرۆڤێکی خود مێژوویی‌یەکی بەتواناو ئەسداری درووســـت کردنی مێژوو ·

Institut Kurde de Paris

بەڵێنی خۆشەویستی و وەفاداری بۆ سەركردەو رابەری كاروان صدام حسین

رۆژی شەممەی رابووردوو ، هەموو جەماوەری بەغداد ، باوەڕو خۆشەویستی و پشتیوانی تەواوو بێسنووری خۆی بۆ سەرەكی تێكۆشەر صدام حسین دەربڕی . . . صدام حسین باوك و براو سەركردەو پێشەوای كاروانی عیراقی شۆڕشی سەركەوتوو ، لەسەر رێگای سەركەوتنی گەورە .

هەر لەبەیانی ئەورۆژەوە ، هەموو جەماوەری بەغدا ، رژانە سەر شەقامەكانی پایتەخت ، هەموو جەماوەر ، ئافرەت و پیاو مندال ، قوتابی و كاسبكارو كرێكارو جوتیارو كاربەدەستان ، لە گەورەترین خۆپیشاندانداكە پایتەخت وێنەی بەخۆیەوە نەدیوە ، هەموو دروشمی شۆڕشگێرانەو وێنەی سەركردەی تێكۆشەریان هەڵگرتبوو ، بەیەك دەنگ هاواریان دەكرد :

● **بۆ سەرەكی فەرماندە . . . بەڵێ . . بەڵێ . .**
● **بۆ پاڵەوانی رزگاری نەتەوە . . بەڵێ . . بەڵێ . .**
● **بۆ رۆڵەی گەل ، بۆ سەركەدەی دلێرو بەهرەدار بەڵێ . . بەڵێ . .**
● **تا سەركەوتنی تەواوەتی . . . دەجەنگین . .**

● **هەموو عیراقیەكان شێرن بەقەد صدام حسینەوە .**
● **خاكی عیراقی خاوێن دەكەینە گورستانی گەورەی داگیركەرانی .**
● **گەلێك صدام حسین رابەری بكات ناشكێ .**
● **رۆڵەكانی بەغداد ،**

سەربازن لەپشت صدام حسینەوە .

جەماوەر ، هاواری دەكرد كە هەموو ئامادەی چەك هەڵگرتنن و چونە پێشەوەی جەنگین دژی دەستدرێژی كارەكانی ئامادەن بە هەمووشت قوربانی بدەن بۆ بەرگری لە نیشتمانی پیرۆزو دەستكەوتە گەورەكانی شۆڕش مەزن و بەرگری لەسەربەرزی و سەربەستی و مندال و ئافرەت و پیری عیراق .

رۆژی ١٣ ی تشرینی دووەم ، رۆژێكی نەمر دەبێ لە مێژووی نوێی عیراقی شۆڕشدا ، رۆژی پشتیوانی و لەگەڵبوونی تەواوی سەركردەی گەل ، خۆشەویستی گەل ، رابەری گەل صدام حسین .

صدام حسین ، سەركردەو رابەر . . . ، باوك و براو . . . خۆشەویست و دلێرو نموونەی بەرزو پیرۆزی عیراقی لوتكەو رابەری گەل ، كوردو عەرەب و كەمایەتیە براكان . . .

● هاوكاری ●

پێشانگای قاسم علی فەرزە
شەهیدی جەنگی نیشتمان و هونەرمەندی بەهرەدار

**عبدالوهاب تاڵەبانی
نووسینگەی هەولێر**

● لە چوارچێوەی چالاكیەكانی كۆمەڵەی هونەرە جوانەكانی كورددا لە هەولێر بۆ وەرزی كۆتایی ساڵی ١٩٨٢ . . پێشانگایەكی بۆ ئاثارە هونەرییەكانی ئەندامێكی چالاكی خۆی كردەوە ، بۆ شەهیدی رێگای سەربەرزی عیراقی كوردو عەرەب ، هونەرمەندی خوالێخۆشبوو كاك قاسم علی فەرزە .

● بۆ یەكەم جار لە تەقالیدی كردنەوەی پێشانگاكاندا ، ئەمجارە دایكی شەهید پێش خەڵكەكە كەوت و لەگەڵ پۆلێ لە خزم و كەس و كاری خوالێخۆشبوودا شریتی كردنەوەی پێشانگاكەی بەدەستی خۆی بڕی . . . ئەمەش وەكو وەفادارییەك بۆ یادی شەهید ، چونكە خۆی لە وەسیەتنامەیەكدا كە بەجێی هێشتوە داوای كردبوو دایكی پێشانگاكەی بكاتەوەو ، بە بەشداربوونی خەڵكێكی زۆر لە دۆستان و ناسیاوانی شەهیدو هونەر دۆستانی شاری هەولێرو ، بە ئامادەبوونی جێگری پارێزگاری هەولێرو هاوڕێ عبدالمحسن خلیل ئەندامی لقی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە هەولێرو چەند كاربەدەستێكی ترو نوێنەرانی رێكخراوە میللی و پیشەییەكان ، ئاهەنگی كردنەوەی پێشانگا دەستی پێكرد

● پێشانگاكە لە ٣٤ تابلۆی گرافیك پێكهاتبوو ، كە هەمووی بەقەڵەمی رەش (روترینگ) و ماجیك دروست كرابوون ، بابەتەكانی لە چوارچێوەی ئەندێشەی مرۆڤی ئەم سەردەمەدا كۆبووبوونەوە ، هەستی بە مەرگی نزیكی خۆی كردبوو . . بۆیە تابلۆیەكی بۆ ئەم مەبەستە دروست كردبوو ، لە ژێریدا نووسیبوی . . . بەم ناونیشانە نامەم بۆ بنێرن . . ، تابلۆیەكی تری :

كۆترێك بوینباغێكی رەشی لەملدابەو ناونیشانی :

(باش مەرگم) بوو .

هەروەها چەند تابلۆیەكی بۆ كوردستانی ئێران و كارە چەپەڵەكانی رژێمی خومەینی خوێن خوار دروست كردبوو .

ئازادی لە لای مەسەلەیەكی گرنگ بوو . . بۆیە لە تابلۆیەكدا ویستبووی مانا بەرزەكانی شیعرەكەی

پێكەس دەربڕێ كە دەڵێ :

**داری ئازادی بەخوێن ئاو نەدرێ قەت بەرناگرێ
سەربەخۆیی بێ فیداكاری ئەبەد سەرناگرێ**

رقی گەورەی لەشەڕ بوو ، بوو ، بۆیە لە تابلۆیەكیدا گوللەیەكی دروست كردوەو گوڵی لێ ئاڵاندوە . . .

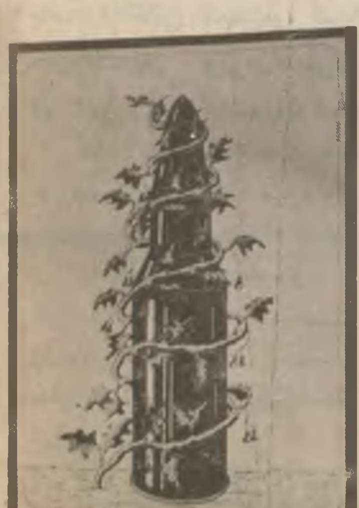

مەسەلە سەرەكییەكانی ئازاردانی مرۆڤیشی لە سەراپای جیهاندا لەبیر نەكردبوو بۆیە چەند تابلۆیەكی بۆ ئەم مەبەستانە كردبوو لەژێر ناونیشانی :

لە وڵاتی زەیتووندا ، زایۆنیستی ، برسێتی دەستكرد ، تەلە ، دەوڵەتە گەورەكان . . . بیر ، هەستی مرۆڤ ، لە تابلۆی (نارنجۆك و بیر)دا زۆر هونەرمەندانە پەنجەی قاسمی شەهید نیگاری كێشابوو .

● دەستەی بەڕێوەبەری كۆمەڵ لە فۆلدەری پێشانگاكەدا نووسیبوویان :

بڕوانە ل ٧

جیهانی رەنگاو رەنگ

تەلەفۆنی تۆماركەر

تازەترین داهێنراوی ناو تەلەفۆن ، تەلەفۆنی تۆماركەری ژمارە (٣٨٥)ە كە لە دوورەوە وەڵام‌دەداتەوە . بەهۆی ئەو دەنگ‌بەهێزكەرەوە كە لەگەڵیایەتی دەتوانێ بە تەنیا قسەكە تۆماربكا ئەگەر پەیامنێرەكە قسەبكا .

هەروەها بەو ئامێرەشەوە كە وەڵامی پێدەدرێتەوە دەتوانێ دەنگەكە گەورەبكاو قسەكەت تۆماربكا .

هەرچەندە دووربی ئامرازە بچكۆلەكە (سەیری وێنەكە بكە) كە بە قەدەر پاكەتە جگەرەیەكە كارێكی وا دەكا بە روونی گوێت لە قسەكە بێ و تۆماری بكەیت و بە تەواوی وەك ئامرازی تۆماركردن بیشیرێتەوە . .

ئەم جۆرە تەلەفۆنە زۆر بە سوودە چ لەبارەی تابووری دارایی یا كاتەوە .

نازەترین كامێرای رۆژنامەنووسان

جۆرەها كامێرا هەیە . . هەیە ئەلەكترۆنییە یا ئاسایییە . . یا گەورەیە یا بچووك . . یا دەنگدار یا بێدەنگ . . بەڵام هەموویان یەك ئیش دەكەن . بەڵام لە هەموو ئەمانە نازەتر ئەو كامێرایەیە كە بێ فلیم وێنە دەگرێ . . هەر ئەوەندەی تیایە لە جیاتی فلیمەكە شریتێكی رەنگاورەنگی تیایە ئەو نیشانە تۆمار دەكا كە بە شێوەی ئەلەكترۆنی وەردەگیرێن و ئەنجا لەسەر قاقەز چاپیان‌دەكا . بەم پێیە ئیتر هیچ پێویستییەك نەماوە بۆ جامی وێنەو وێنەگرەكە هەر ئەوەندە ئەكا شریتەكە ئەچەسپێنێ بەسەر پەردە یا قاقەزەوەو بە هۆی ئەو مەكینەیەوە كە لە كامێراكەدا هەیە وێنەكان بە شێوەیەكی ئەلەكترۆنی ئامادەدەكرێن .

لەبەر ئاسانی ئەم كامێرایەو خێرایی ئیشەكەی ئیتر رۆژنامەنووسان دەتوانن وێنەی پێبگرن بۆ رۆژنامەكانیان .

دیسانەوە . . پیاف

پەیكەرێكی تازە بۆ گۆرانی‌بێژی كۆچ‌كردووی فەرەنسا ئێدیث پیاف دانرا .

ئەم پەیكەرە كە پەیكەرتاش ژاك دەفیلیێ دروستی كردوە پیاف وا دەردەخا كە هەردوو دەستی ناوە بەسەر سنگیەوە . . هەروەك چۆن كانی خۆی لە گۆرانی وتندا دەیكرد .

لە مەیدانی ژمارە بیستدا لە پاریس لەم دواییەدا

تامەتامەی ڤینیسیا دەدا

ئەم وێنەیە هی ڤینیسیانییە . . هی پاریسەو وێنەی ئەو نۆكەندەیە كە باخچەكانی كۆشكی ڤێرسای دەبڕێ لە كاتی ئەو ئاهەنگەدا كە لەم دواییەدا تیایاگێڕرا .

لەو ئاهەنگانەدا كە رۆژانی رابووردوویان دەهێنایەوە یاد گەشتكەران سەیری جۆرەها فیشەكە شیتەی جوانیان بینی و لەگەڵ مۆسیقاو دانسدا رایان‌بواردو بە گوندۆلە بەناوبانگەكانی ئیتالیا تێرتێر گەشتیان بە نۆكەندەكاندا كرد .

■ ■

تۆڵە

چیرۆك بۆ منالان

جیهانی منالان

كەتە ورچێكی بۆری تیسكن ، بە هەر چی كوچەو ـكە لە بەریكدا تیپەڕ ئەبوو كوبجكەكانی رایەڵ ئەكردو گوێی لە قسەو قسەلۆكی ئەم و ئەو ئەگرت و هەندێكی زیادو هەندی كەم بەم لاولادا ئەیبردو چاوەڕوانی ئەنجامی قسە هەڵبەستراوەكانی خوی ئەكرد .

ئەوی رقو كینی لێبوایە جیل تەنەو خەمگیتی بكردایە ئەوەی بۆ ئەهێناو ئەوی بیزانیابە بەچی دڵخۆش ئەبێ و مەبەستەكانی چی ئەجی ئەكات ئەوەی بە گوێیدا هەڵئەدا ، هەمو ئەم كارانەش چی بە دڵی خوی بوایەو ئارەزووی خوی فەراموش نەكرد ئەوا ئەیكرد .

كە ئەورچ بەم روژگارە بەپیشەی بوو .

رۆژێك لە رۆژان كەئەورچ بەمە تیری تەخواردو هەڵستا چوو منالێكی بچكولانەی مالێكی دزی و بردیە كونە شاخێكەوە شاردیەوە خۆشی هانە ناو دێیەكەو گوی هەڵخست لە مقومقوی خەڵكەكە ، تا وەكو زانی باس‌وخواس وون‌بوونی منالەكە لە دێیەكەدا بلاو بووەوە ، كەس نەیئەزانی چیلی‌هات و كێ بردی كەئەورچ كە ئەیبیست ئەوا فلان یاخود خیسار كەس تاوانبار كراون لە وون بوونی منالەكە كەلێ دڵی خۆش ئەبوو و لە دڵی خویدا ئەیوت : ئوخەیش فلانەكەس پێوە بوو ، پاش ماوەیەكی تر ئەو بێگوناه دەرئەكەوت ئنجا ئەگەڕان بە شوێن كەسێكی‌كەدا تاوانباری بكەن بەمەش كەتەورچ دڵی خۆش ئەبوو وای تەمابوو هەرچی خەڵكی ئاواییەكە هەیە تاوانبار بێ و ئاژاوەیەكی گەورە بنێتەوە ، دڵرەق و بەدوو بێ‌فەڕ ئەیویست یەك یەك بخۆن .

خەڵكی لە ناو خۆیانا بڕیاریاندا بگەڕێن بە شوێن منالەكەدا تا وەكو ئەیدۆزنەوەو ئەزانن تاوانباری ڕاستەقینە كێیە ئنجا بە هەموو تۆڵەی لێ بكەنەوە كون و كە لەبەر لەبەر تەما نەگەڕێن هەر زەلام بوو لەگەڵ ژن و منالی دێیەكە دەوزی بەری ئەو ناوە هەموو گەڕان ئنجا رویان كردە ڤەراغ دێ و بەرەو دۆڵ و كەلێنەكانی شاخەكان چوون .

لە ئەنجامدا منالەكەیان لە كونە شاخێك دۆزییەوە قوتار كرابوو تاشە بەردێكی گەورەش بە كونە شاخەكەوە ، نرابوو . ، ئەوەندەی پێ‌نەچوو كەئەورچ بەمرەمر هاتەوە ، وەك بڵێین هەڕەشەی ئەكرد بۆنی ئادەمیزادی كردبوو . كە چاوی پێكەوت ئەوا خەڵكی دێیەكە بە ژن و بە پیاو هەر یەكەو كوتكێكی بە دەستەوەبە لە ترسی خۆی نەیزانی چی بكات دویستی لە دەستیان هەڵێی بەڵام خەڵكی دێیەكە ئاگریان بەسەر كونكەكانیانەوە ناو بەرەو كەتەورچ هێرشیان برد گەمارۆیاندا تا ئاگری تێ‌بەر بوو . هاواری ئەكرد : لەسەر بەردە بڵیسكێ ئاورم بەربوو لە تیسكێ .

☐ نجاە رفیق حلمی ☐

بگەڕێنەوە بۆ سروشت

پزیشكێكی بەریتانیایی ناودار بانگێكی لە رۆژنامەكانا بڵاوكردەوە بۆ بەكارنەهێنانی ئەو سووراوو سپاوو مایە كیمیاوییانەی كە بۆ خۆجوانكردن بەكاردەهێنرێن و وتی باشترین شت ئەوەیە بۆ ئەم مەبەستە گژوگیاو ئەو مایانە بەكاربهێنین كە لەم شتە سروشتییانە ئامادە دەكرێن .

یەكێ لەم گژوگیایانە « بابۆنك »ە كە بۆ بەهێزبوون و نەرمكردنی قژ بەكاردەهێنرێ و « كل » بۆ پاراستنی جوانیی چاوو نەرمكردنی پێڵوو ، هەروەها گەڵای زەیتوون كە لەگەڵ رۆنی زەیتووندا لە ئاوا بكوڵێنرێ و بۆ پاراستنی قژو نەكەوتنی و بەهێزكردنی بریقەی پێ ئەبەخشێ .

● فریا ●

ئەوەندە دەڵێم كە ئێوە لەم‌هەلوێستە گەورەدا بەڵگەی بێ‌گومانی ئەو رایەن كە وتی‌ئێوە رۆڵەو هیوای دوارۆژن .

چاوی كامێرا

كەس لە خۆڕا پێتان نالێ ئێوە هیواو نەوەی دوارۆژن . . . و ئێوە پەپولە باڵ نەخشینەكانی ئەم بەهەشتەن . . !

ئەی ئەوە نییە لە جیاتی ماڵ باجێنەو خۆلە بەتانێی ناو كۆڵانەكان هەر وەك دوو فریشتەی ئاسمان لە تابلۆكانی یەكێك لە پێشانگەی هونەرمەندەكانمان ورد دەبنەوە . . ! ئیتر هەر

هاوكاری
دەزگای رۆشنبیری و بڵاوكردنەوەی كوردی
بەغداد : شەقامی « الخلفاء » مەیدانی « الخلانی » / تەلەفۆن : ٨٨٧٥٧٩٥ پێنج خەت